

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Diplomová práce

2022

Kateřina Žáková

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Proměny autorského stylu

Diplomová práce

Autor: Bc. Kateřina Žáková
Studijní program: Učitelství pro střední školy – Český jazyk a literatura
Učitelství pro střední školy – Dějepis
Vedoucí práce: Mgr. Jiří Jelínek, Ph.D.
Oponent práce: PhDr. Jiří Zeman, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor:	Kateřina Žáková
Studium:	P20P0415
Studijní program:	N0114A300053 Učitelství pro střední školy
Studijní obor:	Český jazyk a literatura, Dějepis
Název diplomové práce:	Proměny autorského stylu
Název diplomové práce AJ:	Transformations of authorial style

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem diplomové práce je postihnout proměny autorského stylu jedince, konkrétně proměny stylu samotné autorky. Práce bude založena na analýze a interpretaci textů, které byly napsány v období od jejího dospívání do současnosti. Zkoumané texty se budou lišit nejen dobou vzniku, ale rovněž charakterem. Nedílnou součástí diplomové práce bude beletristických text, který bude reprezentovat současný autorský styl pisatelky.

ČECHOVÁ, Marie a kol., *Současná stylistika*, Praha 2008.

DVOŘÁK, Jan, *Psaní jako sebevyjádření*, Hradec Králové 1998.

HAUSENBLAS, Karel, *Od tvaru ke smyslu textu – Stylistické reflexe a interpretace*, Praha 1996.

HAUSENBLAS, Karel, *Výstavba jazykových projevů a styl*, Praha 1971.

HOFFMANOVÁ, Jana a kol., *Stylistika mluvené a psané češtiny*, Praha 2016.

JELÍNEK, Milan, *Stylistika*, in: Příruční mluvnice češtiny, Praha 1995, s. 701-782.

PŘÍHODA, Václav, *Ontogeneze lidské psychiky – vývoj člověk do patnácti let*, Praha 1977.

PŘÍHODA, Václav, *Ontogeneze lidské psychiky – Vývoj člověka od patnácti do třiceti let*, Praha 1983.

ŘÍČAN, Pavel, *Cesta životem – Vývojová psychologie*, Praha 2006.

Zadávací pracoviště: Katedra českého jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Jelínek, Ph.D.

Oponent: PhDr. Jiří Zeman, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 12.11.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne.....

.....

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala oběma svým vedoucím, panu doc. PhDr. PaedDr. Miloslavu Vondráčkovi, Ph.D., bez něhož by tato práce nikdy nezačala vznikat, a panu Mgr. Jiřímu Jelínkovi, Ph.D., který mi ji s velkou trpělivostí a precizností pomohl dokončit.

Anotace

ŽÁKOVÁ, Kateřina. Proměny autorského stylu. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. 132 s. Diplomová práce.

Tato diplomová práce se zabývá proměnami autorského stylu jednotlivce, konkrétně proměnami stylu samotné autorky. Práce je založena na analýze a srovnání jejích textů, které byly napsány v období od jejího dospívání po současnost. V potaz je brán vývoj autorského stylu v závislosti na věku a zkušenostech autorky i proměny autorského stylu související s různými funkcemi komunikátů. Součástí diplomové práce je beletristický text *Pod povrchem*, který reprezentuje současný autorský styl pisatelky. U textů odborných se výrazněji uplatňují stylové faktory objektivní, zatímco v uměleckých textech převládá vliv stylových faktorů subjektivních. I v textech rozdílného charakteru však lze sledovat určité společné znaky, které ukazují právě k autorskému stylu pisatelky.

Klíčová slova: styl, autorský styl, stylové faktory, odborný text, umělecký text

Annotation

ŽÁKOVÁ, Kateřina. Transformations of authorial style. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022. 132 pp. Diploma thesis.

This diploma thesis deals with transformations of authorial style of the individual, specifically transformations in the style of the author herself. The work is based on the analysis and comparison of her texts, which were written in the period from her adolescence to the present. The development of authorial style depending on the author's age and experience is taken into account, as well as the changes in the author's style related to the various functions of the communications. Part of the diploma thesis is the fiction text *Pod povrchem*, which represents the current authorial style of the writer. On scholarly texts have greater influence objective style shaping factors, while in artistic texts the influence of subjective style shaping factors prevails. However, even in texts of a different nature, certain common features can be observed, which point to the author's authorial style.

Keywords: style, authorial style, style shaping factors, scholarly text, artistic text

Obsah

Úvod	2
1. Pojem styl a autorský styl.....	4
2. Stylotvorné faktory a utváření stylu	13
3. Proměny autorského stylu – umělecké texty	24
4. Proměny autorského stylu – odborné texty	44
5. Proměny autorského stylu v závislosti na stylu funkčním	58
Závěr.....	63
Seznam literatury	65
Příloha A (Pod povrchem).....	1

Úvod

K tématu diplomové práce mě přivedl jeden z mých zájmů, kterým je psaní. Texty nejrůznějšího druhu, často texty s literární ambicí, jsem nepsala jen během hodin slohu, ale i ve volném čase. Později k nim přibýly texty nejrůznějších seminárních prací a článků do univerzitního časopisu. Za několik let mých pokusů se tedy postupně nashromáždila celkem pestrá škála nejrůznějších dokončených i nedokončených textů, které tvoří materiál, díky němuž je možné sledovat a popsat *Proměny autorského stylu*. Tak zní také název mé diplomové práce.

Cílem práce je postihnout proměny autorského stylu jedince, konkrétně proměny stylu samotné autorky. Práce je založena na analýze a srovnání textů, které byly napsány v období od jejího dospívání do současnosti. Zkoumané texty se liší nejen dobou vzniku, ale rovněž charakterem, proto se také v názvu objevil výraz proměny a nikoli vývoj. Některé texty není možné zcela jednoznačně zařadit, ale pro větší přehlednost sleduje práce dvě linie textů. Jednu linii tvoří texty umělecké/beletristické, kam patří některé školní slohové práce a samostatné spisovatelské pokusy, které byly dovršeny textem tvořícím přílohu této diplomové práce. Druhou linii pak tvoří texty, které by bylo možné přiřadit ke stylu odbornému, nejrozsáhlejším odborným textem je bakalářská práce autorky, jde o odborný historický text.¹ Nedílnou součástí diplomové práce je beletristických text, který reprezentuje současný autorský styl pisatelky.

Otázky stylu a stylistiky jsou hojně zpracovány v odborné literatuře. Tato diplomová práce se opírá zejména o několik publikací českých lingvistů. Významnou komplexní prací je *Současná stylistika*², jejímiž autorkami jsou Marie Čechová, Marie Krčmová a Eva Minářová, dále publikace *Stylistika mluvené a psané češtiny*³, na které se podílel kolektiv autorů pod vedením Jany Hoffmanové. Dvě publikace pochází z pera Karla Hausenblase: *Výstavba jazykových projevů a styl*⁴ a *Od tvaru ke smyslu textu – Stylistické reflexe a interpretace*.⁵ V *Příruční mluvnici češtiny* se samozřejmě rovněž nachází stať o stylistice, jejím autorem je Milan Jelínek.⁶

¹ Kateřina ŽÁKOVÁ, *Antisemitismus očima Anny Auředníčkové*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 57 s. Bakalářské práce.

² Marie ČECHOVÁ a kol., *Současná stylistika*, Praha 2008.

³ Jana HOFFMANOVÁ a kol., *Stylistika mluvené a psané češtiny*, Praha 2016.

⁴ Karel HAUSENBLAS, *Výstavba jazykových projevů a styl*, Praha 1971.

⁵ Karel HAUSENBLAS, *Od tvaru ke smyslu textu – Stylistické reflexe a interpretace*, Praha 1996.

⁶ Milan JELÍNEK, *Stylistika*, in: *Příruční mluvnice češtiny*, Praha 1995, s. 701-782.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola je věnována vymezením pojmů styl a autorský styl. Druhá kapitola je opět teoretickým podkladem pro další části práce, věnuje se stylovým faktorům a dalším kritériím, na jejichž základě je možné zkoumat a popsat styl a jeho proměny. Třetí, čtvrtá a pátá kapitola pak představují výsledky práce s autorčinými texty, tedy výsledky jejich analýzy a srovnání, na jejichž základě budou popsány proměny autorského stylu. Ve třetí kapitole je uplatněno diachronní hledisko a jsou zde porovnány starší umělecké texty autorky s novelou, která je přílohou této diplomové práce. Na podobném principu je pak vystavěna i čtvrtá kapitola, ve které jsou porovnány některé starší odborné texty autorky a její bakalářská práce. Dělení na texty umělecké a odborné zhruba odpovídá tradičnímu dělení komunikátů k funkčním stylům, ale samozřejmě je brán v potaz i aspekt, že některé (obzvláště starší) práce k danému funkčnímu stylu spíše směřují, než že by naplnily všechna jeho kritéria. Třetí a čtvrtá kapitola se věnují proměnám autorského stylu v závislosti na věku a zkušenostech autora (závislosti na subjektivních stylových faktorech). V páté kapitole jsou pak porovnány texty podobného stáří, ale jiné příslušnosti k funkčnímu stylu. Je konfrontován styl beletristického textu *Pod povrchem* a bakalářské práce *Antisemitismus očima Anny Auředníčkové*. Pátá kapitola se tedy věnuje proměnám autorského především pod vlivem stylových faktorů objektivních.

1. Pojem styl a autorský styl

Pojem styl byl a je různými lingvisty pojímán různě. I když budeme brát v potaz jen styl verbálních komunikátů, nikoli styl v obecnějším významu (např. styl hudební, výtvarný, odívání atd.), narazíme v odborné literatuře na odlišné definice tohoto pojmu. Od rozdílných definic se pak odvíjí i rozdílné představy o tom, co všechno styl zahrnuje, co a jak ho určuje a utváří. Chápání autorského stylu se v literatuře příliš neliší (i když se samozřejmě u každého autora odvíjí od jeho celkového pojetí stylu), bývá však označován i jinými termíny např. individuální nebo personální styl. Pro účely této diplomové práce je nezbytné dotknout se různých pojetí stylu, protože z nich vychází způsoby, jak styl zobecnit a popsat, jaká kritéria u stylu hodnotit a jak vůbec styly kategorizovat.

V publikaci *Současná stylistika* (2008) od Marie Čechové, Marie Krčmové a Evy Minářové je na pojem styl nahlíženo v širším slova smyslu. V publikaci jsou zmíněny a krátce porovnány pohledy různých jazykovědců, na základě různých náhledů pak autorky vymezují své pojetí, ze kterého vychází v této publikaci. Styl je běžně v jazykovědě vymezován jako ráz verbálního komunikátu, který je výsledkem cílevědomého výběru a uspořádání jazykových prostředků, pisatel vytváří formu i obsah s určitým komunikačním záměrem. Styl je výsledek pisatelova výběru a uspořádání jazykových prostředků, tedy výsledný komunikát nese určitý styl, v čemž se shodují autorky i s Milanem Jelínkem. Marie Čechová a kolektiv však jako styl neoznačují jen charakter komunikátu, ale také stylový proces, proces tvorby komunikátu. Do tohoto procesu zahrnují nejen výběr a uspořádání konkrétních jazykových prostředků, ale také výběr tématu. Autorky se odkazují na Karla Hausenblase, podle něhož má styl dosah i pro smysl komunikátu, netvoří tedy pouze formu. Styl řadí do oblasti langue i parole.

Styl je podle Čechové a kol. založen na principu diferenčním, liší se jím od sebe komunikáty různého druhu (komunikáty různých produktorů, nebo komunikáty různých druhů od jednoho produktora), naopak ale k sobě můžeme některé komunikáty na základě stylu přiřadit – důležitá tedy je i jeho funkce zařazovací. Styl je utvářen jazykovými prostředky, které nesou stylovou hodnotu. Podmínkou existence stylu je variantnost jazyka, tedy možnost výběru z konkurenčních synonymních jazykových prostředků, prostředky mohou být neutrální, nebo stylově příznakové, jejich výběr pak závisí na komunikačním záměru tvůrce komunikátu.

Čechová a kol. zmiňují dělení stylů na styly subjektivní a styly objektivní. Projevy, které vznikly za podobných podmínek a s podobným komunikačním záměrem, můžeme řadit k některému z objektivních stylů. Pro českou stylistiku je tradiční pojetí dělení stylů na jednotlivé styly funkční, kde hlavním kritériem pro rozdělení na tyto styly hraje komunikační funkce. Autorský styl, tedy styl jednoho autora/produktora, řadí Čechová a kol. mezi subjektivní styly. „Zobecněním rysů projevů téhož autora se dospěje ke stylu individuálnímu, stylu autorskému.“⁷ Styl jednoho autora vykazuje určité shodné rysy, určitou homogennost, která je však založena „na vnitřní heterogenosti produktora a jeho komunikátu, neboť autor sám u sebe se vyrovnává s různými protiklady, a to ve využívání jazykových prostředků i postupů výstavby komunikátu.“⁸ I při recepci se jako čtenáři snažíme najít shodné jednotící prvky komunikátu, postihnout něco, co je pro něj charakteristické a čím se liší od tvorby jiných autorů. Styl je podle autorek principem diferenciačním i integračním a je tomu tak i u jednoho autora.⁹

Autorky zmiňují, že styl se nejvíce odlišuje u projevů umělecké sféry, která poskytuje nejvíce prostoru, aby se projevila specifika autorského stylu. Ale zároveň upozorňují, že ani projevy patřící do stylu uměleckého nebudou vždy odlišné stejnou měrou, mezi některými bychom naopak našli větší či menší podobnosti. Jeden autor se může inspirovat autorem jiným, někdy se může autor pohybovat až na hranici plagiátu, ale může to být dáno i tím, že každý autor tvoří pod vlivem svých zkušeností a svého okolí. V různých obdobích se proměňují představy o uměleckých textech, texty autorů ze stejné generace se tak mohou v mnohém shodovat, třeba už jen z hlediska slovní zásoby, toho, co je vnímané jako archaismus a co jako neologismus. Jiným určujícím faktorem může být příslušnost k nějakému uměleckému směru, což může ovlivňovat i autory napříč generacemi. Určitá móda, pod jejímž vlivem autor tvoří, určuje do značné míry podobu jeho textu. To pak omezuje odlišnost stylu jednotlivých autorů, kteří tvoří pod vlivem jedné módy, jednoho ideálu. I recipienti mohou mít pod vlivem tohoto ideálu nějaká očekávání, která autor buď naplní, nebo zklame, případně čtenáře překvapí právě odlišností od jiných autorů.

Velmi stereotypní jsou texty administrativní povahy, což je dáno jejich účelem, tím, v jakých komunikačních situacích se využívají. Stereotypnost je očekávaným rysem i u textů odborných/vědeckých. Autorky uvádí, že to je dáno z velké části omezenější

⁷ Marie ČECHOVÁ a kol., *Současná stylistika*, Praha 2008, s. 18.

⁸ Tamtéž, s. 41.

⁹ Tamtéž, s. 16-19 a 39-41.

slovní zásobou, kterou autoři odborných textů mohou využívat, protože jsou svázáni ustálenou terminologií, v odborných textech se proto slova více opakují, nelze vždy využívat různá synonyma. Na rozdíl od uměleckých textů není důležitá estetická funkce, ale cílem textů je přinést relevantní informace o zkoumaném problému. Přesto však autorky upozorňují, že navzdory očekávání se projevuje i u odborných textů individuální styl různých autorů, ale také určitá dobová móda, stejně jako tomu je u textů uměleckých. Toto tvrzení autorky dokládají srovnáním stylů několika českých lingvistů.¹⁰

Milan Jelínek, autor stati o stylistice v *Příruční mluvnici češtiny* (1995), pojímá styl úžeji než autorky *Současné stylistiky*. Při definici stylu přihlíží zejména ke dvěma slohotvorným procesům, k procesu výběrovému (selekčnímu) a spojovacímu (integračnímu). Proces výběru se týká výběru jazykových prostředků a styl je potom výsledek obou zmíněných procesů – tedy výsledek výběru jazykových prostředků a jejich integrace ve výsledný komunikát. Jelínek však stylem nazývá pouze výsledek těchto procesů, tedy vzniklý komunikát, nikoli proces jeho utváření (pro ten zavádí pojem stylizace).

Styl řadí do oblasti řeči, nikoli jazyka, čímž se rovněž odlišuje od M. Čechové a kol. Výrazové kvality získává komunikát výběrem z konkurenčních jazykových prostředků a schémat jejich spojování. Tedy stejně jako autorky *Současné stylistiky* považuje za podmínku existence diferenciací stylů heterogenost v jazykovém materiálu, ze kterého pak každý autor vybírá prostředky adekvátní k dané komunikační situaci. Styl je pak souhrnem těchto výrazových kvalit. Komunikát má určitou komunikační funkci, vzniká za určitých komunikačních podmínek, mezi tyto podmínky patří i vlastnosti a schopnosti původce komunikátu – výsledný styl tedy podle Jelínka ovlivňují objektivní i subjektivní podmínky komunikace.¹¹

Podle Jelínka mají nějaký styl komunikáty všech druhů (např. i nápis na budově či dopravní značce), liší se však mírou volnosti ve volbě jazykových prostředků a celkově stylotvorného procesu. Některé komunikáty jsou svázány pravidly, je u nich vyžadováno jasné a přesné vyjadřování, aby naplnili komunikační záměr, takže jsou stereotypnější. I u takových komunikátů však lze hovořit o stylu. Na styl mají vliv určité faktory, Jelínek stejně jako M. Čechová a kol. používá označení stylotvorné/slohotvorné faktory. Jsou to „faktory, které mají větší nebo menší vliv na výběr výrazových prostředků a

¹⁰ Marie ČECHOVÁ a kol., *Současná stylistika*, Praha 2008, s. 42-43.

¹¹ Milan JELÍNEK, *Stylistika*, in: *Příruční mluvnice češtiny*, Praha 1995, s. 701-702.

na způsoby jejich integrace do textu.“¹² Je to tedy něco, co ovlivňuje samotný stylový proces, ale zároveň něco, pomocí čeho se může jazykovědec zkoumající styl dobrat určitého zobecnění. Díky zpětnému vysledování stylových faktorů od sebe pak může jednotlivé styly odlišit a může je popsat.

Stylové faktory rozděluje na subjektivní a objektivní. Objektivní neboli mimopersonální stylové faktory jsou závislé na komunikační situaci, kterou musí brát produktor v potaz, chce-li naplnit svůj komunikační záměr. Tyto faktory tedy produktora omezují, usměrňují jeho projev. Subjektivní stylové faktory jsou naproti tomu spjaty přímo s osobou produktora, s komunikujícím subjektem. Komunikáty různých produktorů se tedy mohou shodovat díky shodným objektivním faktorům, které na ně měly vliv, ale stejně tak se budou v něčem rozcházet, protože každý z produktorů do stylu komunikátu přinese nějaký vklad nezávisle na komunikační situaci. Jelínek se však kloní k názoru, že objektivní faktory korigují ty subjektivní ve značné míře.¹³

Na základě stylových faktorů jako určitých určujících kritérií pak styly dělí na styly objektivní a styly subjektivní. Jeden z objektivních stylových faktorů je komunikační funkce, Jelínek ho dokonce označuje za faktor nejvýraznější. Na základě toho pak přikládá důležitost stylům funkčním, které M. Čechová označuje za tradiční v české lingvistice. Jelínek jim pak věnuje i samostatnou kapitolu, ale řadí je mezi styly objektivní. Komunikační funkce dělí na dvě základní linie, a to funkci věcně informativní a estetickou. Estetická funkce převládá u textů uměleckých, ale u uměleckých i jiných textů se tyto linie ve větší či menší míře prolínají.¹⁴

Subjektivní styly jsou stejně jako styly objektivní výsledkem určitého zobecnění. Přívlastek subjektivní pokládá Jelínek za dvojznačný, buď tyto styly vztahuje ke komunikačnímu subjektu, nebo ke kvalitě individuálního stylu. Ve své práci je však vztahuje k autorskému subjektu, tedy k jeho vlastnostem, které mají vliv na jeho tvorbu. Subjekt je pro něj celek vlastností, které mají vliv na styl komunikátu, přičemž bere v potaz vlastnosti trvalé i proměnlivé. Jelínek také zmiňuje styl individuální (i když nepoužívá přímo pojem autorský styl), více se však věnuje obecným subjektivním stylům, které lze vydělit na základě subjektivních stylových faktorů (např. styl ženský, styl dospívajících atd.), než stylu jednoho autora. Ale přesto se jeho kritéria tedy subjektivní

¹² Milan JELÍNEK, *Stylistika*, in: *Příruční mluvnice češtiny*, Praha 1995, s. 703.

¹³ Tamtéž, s. 703-707.

¹⁴ Tamtéž, s. 707-719.

stylotvorné faktory, lze použít, pokud chceme analyzovat a popsat individuální styl jednoho autora.¹⁵

Novějším příspěvkem k problematice stylistiky je publikace *Stylistika mluvené a psané češtiny* (2016) od kolektivu autorů pod vedením Jany Hoffmannové, dalšími autory jsou Jiří Homoláč, Eliška Chvalovská, Lucie Jílková, Petr Kaderka, Petr Mareš a Kamila Mrázková. Autoři kladou důraz na trochu jiné aspekty verbální komunikace, což má za následek odlišné uspořádání publikace, než je tomu např. u Čechové a kol., v základní definici stylu se od tradičního pojetí příliš neliší a shodují se tak v mnohém s výše zmíněnými autory, nahlízejí však na problematiku z jiné perspektivy.

Autoři se odkazují k pracím starších i současných českých lingvistů, za důležité a výchozí pro další stylistické práce v našem prostředí považují příspěvky Bohuslava Havránka. A samy se hlásí ke dvěma tradičním českým pohledům na stylistiku. Jedním z nich je pojetí stylu jako entity, která existuje na základě možnosti výběru výrazových prostředků z větší množiny možných vyjádření. Funkce komunikátu, od níž se odvíjí jeho tvorba a výběr výrazových prostředků, je tedy brána jako důležitý aspekt, z kterého vychází produktor při tvorbě komunikátu, aby jím naplnil určitý komunikační záměr.

Podmínkou výběru, a tedy podmínkou existence stylu, je podle autorů určitá synonymie jazykových prostředků, ze kterých je možné vybírat, Jelínek používá pojem prostředky konkurenční. Označení však není tak podstatné jako myšlenka, že je nutné, aby existovaly prostředky, které určitým způsobem dokáží vyjádřit tutéž skutečnost (tedy si konkurují, jsou v jistém slova smyslu synonymní), ale liší se od sebe stylovým příznakem. Prostředky svou příznakovostí stávají typickými prostředky pro určitý styl (např. termíny většinou spojujeme se stylem odborným), jsou používány produktory v komunikátech určitého typu a také jsou příjemci v určitém typu komunikátů očekávány.

Některé texty mají tedy na základě použití pro nich typických příznakových prostředků do jisté míry shodné rysy, neznamená to však, že jsou zcela stejné, a hlavně úzus ohledně toho, jaké prostředky jsou adekvátní pro určitý styl, podléhá vývoji. Dodržení či nedodržení aktuální úzu je však ovlivněno konkrétními produktory komunikátů, můžeme se tak v komunikátu určitého stylu setkat s užitím jazykového prostředku, který bude v rámci tohoto stylu nestandardní a nečekaný, příčinou může být stejně tak neznalost autora, nebo naopak jeho promyšlený komunikační záměr.

¹⁵ Milan JELÍNEK, *Stylistika*, in: *Příruční mluvnice češtiny*, Praha 1995, s. 719-726.

Styl má podle autorů každý verbální komunikát, můžeme tedy sledovat styl jednotlivých textů, ale většinou se snažíme o zobecňování. Zobecnit a popsat lze např. styl určitého směru, určité komunikační situace, nebo styl komunikátů jednoho autora/produktora. Jednotlivé texty některé ze zmíněných množin pak reprezentují onen zobecněný styl celé množiny. Autorský styl je tedy v publikaci zmíněn, publikace však není zaměřena na takto úzce specifikované styly, a není mu tedy věnována větší pozornost.

Autoři v návaznosti na zmíněné koncepce definují styl následovně: „*styl je soubor obvyklých a příznačných způsobů volby výrazových prostředků a soubor způsobů uspořádání zvolených prostředků, který se uplatňuje v určité komunikační sféře.*“¹⁶ Důležitý pojem je komunikační sféra, podle rozlišení různých komunikačních sfér jsou totiž členěny všechny kapitoly této publikace (např. sféra běžné každodenní komunikace, odborné komunikace, literární komunikace...), pro určitou sféru je často typický převážně jeden funkční styl, ale mohou se v ní prolínat, publikace tedy přináší odlišnou koncepci než starší práce, velký důraz kladou při charakteristice jednotlivých sfér především na analýzu konkrétních komunikátů. Jak již bylo zmíněno, v základní definici stylu se velmi shodují s autory, jejichž koncepce jsou již v práci popsány, více než Milanem Jelínkem se shodují s M. Čechovou a kol., protože za styl pokládají samotný stylový proces i výsledek tohoto procesu.¹⁷

Také používají termín stylové faktory a chápou je jako mimojazykové složky reality, kterými je podmíněn styl komunikátu. Funkci jako stylový faktor nepokládají autoři za ten nejdůležitější, jako je tomu např. v pojetí Jelínka, tím vysvětlují, proč neupřednostňují funkční styly jako základní členění, ale pracují s konceptem komunikačních sfér. Stylové faktory dělí stejně jako Jelínek a Čechová na faktory objektivní a subjektivní.

Objektivní stylové faktory jsou vnější podmínky komunikace, které projev produktora regulují, určují jeho možnosti výběru a integrace prostředků. Produktor se jim přizpůsobuje i v zájmu naplnění komunikačního záměru. Subjektivní stylové faktory jsou spojeny s osobou produktora/komunikujícím subjektem, které jsou také určující pro styl komunikátu. I subjektivní faktory je možné vnímat z obecnějšího hlediska, např. můžeme nalézt shodné faktory u autorů stejného věku. Autoři však uvádí, že úplný

¹⁶ Jana HOFFMANOVÁ a kol., *Stylistika mluvené a psané češtiny*, Praha 2016, s. 14.

¹⁷ Tamtéž, s. 11-17.

a ucelený výčet a charakteristika těchto faktorů přesahuje možnosti lingvistů. S ohledem na zaměření publikace, však autoři věnují větší prostor stylovým faktorům objektivním.¹⁸

Karel Hausenblas se ve svém pojetí v mnohém shoduje s již zmíněnými autory a v něčem se od nich liší. Na jeho texty se autoři novějších publikací také celkem hojně odkazují. Publikace *Výstavba jazykových projevů a styl* je z počátku 70. let 20. století a publikace *Od tvaru ke smyslu textu – Stylistické reflexe a interpretace* z poloviny let 90. Obě publikace jsou souborem autorových článků a statí z určitého období.

Nejdříve k pojetí stylu v publikaci *Výstavba jazykových projevů a styl*: Hausenblas věnuje značnou pozornost obecnému pojetí stylu (i v jiných oblastech lidské činnosti, než v tvorbě verbálních komunikátů). Jeho základní definice stylu tedy platí pro více oblastí než jen tu jazykovou. „*Celek vzniká výběrem komponentů a jejich kombinací.*“¹⁹ Obě části procesu považuje za rovnocenné. „*Styl je spjat se strukturou výtvoru, se specifickou podobou jeho konstrukce.*“²⁰ Pojem styl spojuje i s utvářením komunikátu i s jeho výslednou podobou. Porovnává tento pojem s pojmem metoda. Píše, že „*styl díla nese na sobě pečeť činnosti člověka, ale neukazuje cestu, již se k výsledku dospělo.*“²¹ Tuto cestu označuje právě pojmem metoda, tu podle Hausenblase nelze odkrýt na základě hotového komunikátu.

Pozornost věnuje dvěma pojmům, které považuje za důležité principy výstavby komunikátu – pojmům kompozice a stylizace. Kompozice je pro něj organizace tematických složek a stylizace vyjádření těchto tematických složek pomocí jazykových prostředků. Formu a obsah komunikátu vnímá jako doplňující se a jistým způsobem i podmiňující se složky. Chápání těchto pojmů však není zcela jednoznačné, uvádí tedy několik pojetí pojmu stylizace (Jelínek tento termín používá jako synonymum ke stylovému procesu, vzniku komunikátu). Pro Hausenblase je důležité pojetí stylizace jako „*způsobu zobrazení jevů ve smyslu přetvoření v určitém směru,*“²² což koresponduje s jeho širším pojetím stylu. V tomto kontextu zmiňuje také pojem autostylizace. Autostylizace se podle něj neobjevuje jen v umělecké sféře, ale v každém jazykovém projevu, kde hraje důležitou roli autorský subjekt. Dále zmiňuje, že jazykové projevy jsou významně diferencovány funkcemi i strukturou, funkci zde nezařazuje

¹⁸ Jana HOFFMANOVÁ a kol., *Stylistika mluvené a psané češtiny*, Praha 2016, s. 17-19.

¹⁹ Karel HAUSENBLAS, *Výstavba jazykových projevů a styl*, Praha 1971, s. 41.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Tamtéž, s. 42.

²² Tamtéž, s. 47.

do kontextu stylových faktorů. Funkční styly zmiňuje jen okrajově, především jako typické pro výuku slohu ve školách, ale problematiku šířeji nerozvádí.²³

V novější publikaci, která obsahuje články napsané v období po vydání již popsané práce, je věnována větší pozornost některým jevům ve starší práci vynechaným, každopádně se zde opět setkáme s vymezením základního pojmu, tedy pojmu styl. Podle Hausenblase je vhodné text zkoumat z hlediska procesu vzniku i jako výsledek tohoto procesu. Opět upozorňuje na nejednotnost některých stylistických termínů, i termínu styl, všímá si různé šíře jeho pojetí. Zmiňuje, že v pojetí západních lingvistů je výrazná tendence vnímat styl úžeji, často jako styl individuální, ale Hausenblas považuje za podstatné zajímat se spíš o jevy obecné. Důležité jsou pro něho styly objektivní, pro které užívá označení styly normované.

Styl vnímá široce, je podle něj ve všech oblastech lidského jednání, samozřejmě však svou pozornost upíná ke stylu verbálních komunikátů. Přičemž za důležitou nepovažuje jen strukturu komunikátů, ale také principy tematické výstavby. Styl podle něj udává nejen formu komunikátu, ale utváří i smysl textu, obsah. Styl je proces výběru konkrétních výrazových prostředků z množiny prostředků možných a jejich následné uspořádání do textu. Styl je zároveň entitou, kterou má výsledný komunikát. Styl mají podle Hausenblase všechny texty, i nekonzistentní styl je stylem.

Důležitým aspektem jsou pro něj funkce stylu, kterých má několik. Především má styl funkci integrační – dává komunikátu jednotný ráz. Dále má styl funkci diferenciací, můžeme podle něj odlišit komunikát od jiných komunikátů, zároveň však má funkci zařazovací, protože ho stejně tak můžeme dle stylu přiřadit do skupiny jiných komunikátů (např. komunikáty jednoho autora, komunikáty jednoho normovaného stylu atd.). Styl také ovlivňuje celkový smysl textu, většinou mu spíše slouží, ale může s ním být i v rozporu (např. v případě ironie). Další funkcí je pak funkce estetická, kterou autor nebere jako něco výlučného pro texty umělecké. Na rozdíl od předchozí publikace zde najdeme také část, kde se autor více věnuje členění stylů dle různých kritérií. Styly lze členit dle míry zobecnění, můžeme sledovat styl jednoho textu, styl jednoho autora (styl individuální/personální/autorský – ten lze sledovat v různých sférách komunikace, nebo třeba jen ve sféře umělecké, lze ještě rozlišit styl raný, zralý apod.), styl určité skupiny autorů, a nakonec nejvíce obecné objektivní neboli autorovou terminologií normované styly, mezi něž patří styly funkční. Další členění je pak možné na základě

²³ Karel HAUSENBLAS, *Výstavba jazykových projevů a styl*, Praha 1971, s. 39-66.

stylotvorných faktorů, Hausenblas tedy stejně jako již zmínění lingvisté používá tento termín, ale nevěnuje prostor systematické klasifikaci jednotlivých faktorů. Za důležitý považuje faktor funkce, na jehož základě pak vyčleňujeme jednotlivé funkční styly. Další členění je rozdělení stylů na styl vysoký či nízký, to je však spíše otázkou starších období, v novější době už nemá takovéto členění tak striktní podobu a vliv.²⁴

²⁴ Karel HAUSENBLAS, *Od tvaru ke smyslu textu – Stylistické reflexe a interpretace*, Praha 1996, s. 34-62.

2. Stylotvorné faktory a utváření stylu

Tato diplomová práce nazírá na styl v širším slova smyslu, termín styl je v ní chápán jako proces utváření komunikátu (výběr a uspořádání jednotlivých komponentů) i jako výsledný ráz komunikátu. Je tedy nezbytné se více věnovat stylotvorným faktorům, které ovlivňují utváření komunikátu i jeho výslednou podobu.

Hoffmannová a kol. nepovažují za hlavní dělení stylů na styly funkční, ale dělí styly jednotlivých komunikačních sfér. Styl textů jedné komunikační sféry „je příkladem komplexního stylu“,²⁵ tento komplexní styl je utvářen stylotvornými faktory, což jsou „složky mimojazykové reality, které podmiňují výběr a uspořádání jazykových prostředků.“²⁶ Stylotvorné faktory se vzájemně ovlivňují, některé jsou dominantní, některé podřízené. Funkce je jeden z faktorů, o zařazení textu však rozhoduje hierarchie faktorů, která se liší u každého komunikátu nebo druhu komunikátů. Jak už bylo zmíněno v předchozí kapitole, Hoffmannová a kol. se drží rozdělení stylotvorných faktorů na faktory subjektivní a objektivní (personální/mimopersonální). Objektivní stylotvorné faktory působí zvnějšku na produktora komunikátu a usměrňují jeho verbální projev, jsou dány podmínkami komunikace a její funkcí, regulují výběr a integraci výrazových prostředků. Subjektivní stylotvorné faktory jsou spjaté přímo s osobou původce textu, jde o „soubor psychofyzických charakteristik a vlastností, které vystupují jako determinanty způsobu vyjadřování“²⁷ Sestavení výčtu subjektivních faktorů je velmi složité a přesahuje podle autorů kompetence lingvistiky.

Jako objektivní stylotvorné faktory uvádí autoři: funkci textu, počet účastníků komunikace, povahu jejich vztahů, druh kontaktu mezi nimi (přímý/nepřímý), interakčnost (monologičnost/dialogičnost vyjadřování), symetrie/asymetrie, která má vliv na vzájemné přizpůsobování účastníků komunikace (např. komunikace mezi odborníkem a laikem, lékařem a pacientem, komunikace během vzdělávacího procesu). Dále ovlivňuje styl komunikátu to, jestli jde o komunikaci veřejnou či neveřejnou, a také oficiální či neoficiální ráz komunikátu. Někdy je mezi stylotvorné faktory řazen i užívaný kód, citování autoři se však k jeho zařazení nepřiklánějí. Dalším pojmem, který stojí na pomezí, je téma, ale jednoznačně mezi stylotvorné faktory v publikaci zařazeno není. Autoři však uvádí ještě další zcela zásadní protikladné stylotvorné faktory, jsou jimi

²⁵ Jana HOFFMANOVÁ a kol., *Stylistika mluvené a psané češtiny*, Praha 2016, s. 17.

²⁶ Tamtéž, s. 17.

²⁷ Tamtéž, s. 18.

mluvenost/psanost (výrazně určují komunikační kód) a připravenost/nepřipravenost. Subjektivním stylovým faktorům vzhledem k povaze publikace autoři větší pozornost nevěnují.

Milan Jelínek výklad o stylových faktorech provazuje s pojednáním o objektivních a subjektivních stylech, které právě na základě faktorů vyděluje. Stylové/slohové faktory zavádí tedy jako pojem nezbytný pro zobecňování ve stylistice. Dělí je na objektivní a subjektivní, přičemž je definuje podobně jako Hoffmannová a kol., objektivní faktory závisí na vnějších podmínkách a funkcích komunikace, původce komunikátu je jimi regulován, subjektivní jsou spjaté s původcem komunikátu a musí se přizpůsobit faktorům objektivním. Když zobecníme dle objektivních stylových faktorů, dospějeme k vyčlenění objektivních stylů.²⁸ Autor uvádí jako objektivní stylové faktory tyto:

Mluvenost a psanost, každá forma verbálního sdělení má jisté výhody i nevýhody. Rozdíl mezi mluvenou a psanou komunikací je v přesnosti výběru jazykových prostředků a syntaktické koherenci výsledného textu/promluvy. Pro mluvené komunikáty je typická kondenzace sdělení a možnost měnit komunikát v průběhu komunikace, k naplnění komunikačního záměru navíc může mluvčí využít intonaci. Psaná komunikace sice bývá méně bezprostřední, ale produktor má více prostoru si formu i obsah sdělení promyslet, výsledné komunikáty tedy bývají syntakticky soudržnější, výhodou psané komunikace je také možnost pracovat s různými interpunkčními znaménky. Dalšími důležitými faktory je možnost nebo nemožnost přípravy komunikátu, což se nemusí vždy zcela překrývat s psaností či mluveností.

Dále styl komunikátu ovlivňuje přítomnost či nepřítomnost adresáta. Přítomnost adresáta navíc může být přímá nebo zprostředkovaná. Tyto faktory se týkají zejména komunikace mluvené. Záleží pak i na tom, jak je produktor schopen přizpůsobit komunikaci adresátovi, to je podstatné i v komunikaci psané (např. jinak bude vypadat text určený dětskému čtenáři).

Je třeba brát v potaz také monologičnost či dialogičnost, tyto faktory opět sledujeme hlavně u mluvené komunikace. U psané umělecké komunikace se jedná o faktory typické pro drama.

Velmi důležitým faktorem, který ovlivňuje mluvenou i psanou komunikaci je komunikační prostředí, které může být oficiální nebo neoficiální. Nejde o protiklad

²⁸ Milan JELÍNEK, *Stylistika*, in: *Příruční mluvnice češtiny*, Praha 1995, 705-708.

čistě bipolární, ale spíše o škálu míry oficiálnosti od komunikace důvěrné (rozhovor s přáteli, soukromý dopis...) až po zcela oficiální (komunikace s úřadem, u soudu...). Tento faktor se promítá do všech úrovní jazyka: do výslovnosti, jazykového kódu (s oficialitou roste i míra spisovnosti), syntaktické roviny (oficiálnější projevy jsou syntakticky složitější), koherentnosti komunikátu. S mírou oficiálnosti souvisí samozřejmě i citová zabarvenost či neutrálnost komunikátu, čím více je komunikát neoficiální, tím může produktor do komunikátu více promítnout své emoce. Za stylový faktor pokládá autor i případnou vyváženost komunikátu z komunikační situace (např. u umělecké literatury).

Za nejvýraznější faktor označuje Jelínek komunikační funkci, přičemž vytyčil dvě podstatné: funkci věcně informativní a funkci estetickou. Věcná samozřejmě převládá u komunikátů odborné a administrativní povahy, ale většinou také v běžné každodenní komunikaci. Pro uměleckou sféru je naopak podstatná funkce estetická, kde jazyk slouží jako nástroj procesu estetizace, která je autorem realizována a adresátem očekávána. Estetická funkce je realizována aktualizací jazyka, přičemž u různých autorů se aktualizace objevuje v jiné míře. Naopak pro texty s funkcí věcně informativní převládá jazyková automatizace a snaha o přesnost a jednoznačnost sdělení.

Faktory je třeba chápat komplexně. Jsou to složky, které se různě prolínají a působí na sebe navzájem, některé jsou provázané více, jiné méně, což se ještě může lišit u každého komunikátu.²⁹

Milan Jelínek na rozdíl od autorů *Stylistiky mluvené a psané češtiny* věnuje pozornost i subjektivním stylovým faktorům, tedy faktorům vztaheným k osobě produktora komunikátu. „*Komunikující subjekt je vlastně komplex různých trvalých a měnících se vlastností, které mají vliv na styl komunikátu.*“³⁰ Výčet stylových faktorů je následující: pohlaví, věk, všeobecné vzdělání, odborné vzdělání/zaměstnání, zájmy, příslušnost k ideologii, psychický typ, psychický stav. Na základě těchto faktorů pak rozlišuje několik subjektivních stylů. Některé faktory se rychle mění, jiné jsou trvalejší.

Pokud je bráno v potaz pohlaví jako stylový faktor, je pak možné vydělit styl mužský a ženský, při jejich definování však nejde o rozdíly v koncovkách dělal/dělala a přechylování. Pokud se shodují objektivní stylové faktory a jsou v dané komunikační

²⁹ Milan JELÍNEK, *Stylistika*, in: *Příruční mluvnice češtiny*, Praha 1995, s. 708-718.

³⁰ Tamtéž, s. 720.

situaci závažnější, není rozdíl mezi mužským a ženským stylem moc velký. Pokud se v dané komunikační situaci může více uplatnit subjekt, podle Jelínka tíhnou ženy spíše k explicitnímu vyjadřování a zároveň větší emocionálnosti projevu, preferují i jiná témata. Dialogy mívají u mužského a ženského stylu rozdílné komunikační strategie. Samozřejmě se nabízí otázka, nakolik má na tyto aspekty vliv právě pohlaví, jestli míra emocionality projevu nesouvisí spíše s povahou daného autora.

Na základě věku lze vydělit styly dětské, kam Jelínek řadí styly jedinců zhruba do 13-14 let. Pro dětské styly je typická menší možnost výběru, protože mají menší slovní zásobu i menší dovednosti ve skladbě (dětským pisatelům chybí automatická znalost knižních syntaktických schémat). Po dosažení dospělosti je možné popsat určité komunikační návyky, Jelínek uvádí termíny styl jinošský a dívčí, které inklinují k nespisovnosti a slangu, expresivním prostředkům, uvolněným syntaktickým schématům. Pak jsou styly subjektivní dospělé, kde je výrazná spíše diferenciace na základě jiných faktorů, zejména profese, vzdělání, zájmů. Na počátku dospělosti se však stabilizuje psychický typ, který pak zůstává více méně stejný. Dospělé styly různých věkových skupin nelze dobře rozlišit a charakterizovat, jisté odlišnosti pak vykazuje styl starších lidí. Ti inklinují k citové vyváženosti a výrazové explicitnosti, mají velkou slovní zásobu a idiomatickou zásobu.

Důležitými faktory pak jsou vzdělání (všeobecné i odborné) a profese. Vzdělání rozvíjí intelektualizační schopnosti komunikujících, mluvčí pak používají více intelektualizované prostředky lexikální i syntaktické. Vzdělanostní styly se vyznačují tím, že mluvčí mají schopnost intelektualizovaně se vyjadřovat k mnoha tématům, což je důsledek všeobecného vzdělávání. Odborné vzdělání pak podporuje spíše vznik stylů profesních, tedy úzce zaměřených na jeden okruh témat.

Podobnou roli jako profese hrají z hlediska stylového procesu zájmy tvůrců komunikátu, které také zapříčiní hlubší zaměření na jednu oblast. Někdy mají zájmy na individuální styly větší vliv než profese, zájmy více provází city, proto je častější slang a emocionálně zabarvené vyjadřování. U zájmových stylů jsou patrné bohatší idiomatické prostředky, zatímco syntax je rozmanitější u stylů profesních.

Faktory ideologické mají podíl na individuálním stylu mluvčího, pokud však chápeme projevení ideologie jako objektivní cíl komunikace lze je zařadit i mezi faktory objektivní (něco jako funkce komunikace), individuální ideologické faktory ovlivňují

výběr lexikálních prostředků v zájmu ideologie (časté sémantické posuny), pracují s určitými idiomy.

Dalšími subjektivními stylovými faktory jsou podle Jelínka psychický typ a psychický stav produktora. Psychický typ je faktor poměrně stálý, člověk od dospělosti většinou patří ke stejnému psychickému typu. Psychické stavy jsou naopak proměnlivé a závisí na tom, v jakém psychickém stavu byl produktor právě v době tvorby komunikátu. Jelínek rozděluje původce komunikátů na typy emocionální a racionální. Racionální typ volí spíše citově neutrální prostředky lexikální i syntaktické, vyjadřuje se více explicitně, tvoří koherentní racionálně skloubený text. Emocionální typ používá více expresivních lexikálních i syntaktických prostředků, v jeho komunikátech jsou vztahy mezi pojmy a myšlenkami často nevyjádřené, jeho texty jsou více disherentní povahy. Dále vyděluje autor subjektivní styly implicitní a explicitní (záleží na míře informací, které je ochoten autor/mluvčí prozradit, které jen naznačit), také typ humorný a vážný.³¹

Funkce je vnímána jako nejdůležitější stylový faktor, z objektivních stylů jsou tedy vyděleny ze subjektivních stylů zvláště styly funkční. Podle funkcí rozlišuje Jelínek styl umělecký (funkce estetickoaktualizační), styl konverzační, styl epistolární, styl odborný, styl právně-administrativní, styl ekonomický, styl propagační, styl ideologický (v objektivním slova smyslu), styl publicistický, esejistický, direktivní, orientační. Dodává, že různým zobecněním lze dospět i k dalším objektivním stylům.³²

Definice stylu jako výsledku výběru jazykových prostředků stojí na předpokladu, že existují množiny konkurenčních prostředků, které je možné zaměňovat s ohledem na komunikační záměr produktora. Při tvorbě komunikátů si vzájemně konkurují více různých množin konkurenčních prostředků.

Mezi tyto konkurenty patří prostředky implicitní a explicitní, které Jelínek dokonce považuje za nejdůležitější. Implicitnost či explicitnost komunikátu je samozřejmě otázkou míry, někdy může být jeden nebo druhý extrém využit jako příznak stylu daného komunikátu. Důležitými konkurenty jsou prostředky spisovného a nespisovného jazyka, byť ani tato problematika není černobílá, ale opět je spíše otázkou míry. V některých textech může např. převažovat spisovné vyjadřování, ale přesto se v něm mohou objevit i prvky nespisovné, to může být způsobeno autorovým záměrem

³¹ Milan JELÍNEK, *Stylistika*, in: *Příruční mluvnice češtiny*, Praha 1995, s. 720-725.

³² Tamtéž, s. 725-727.

nebo nepozorností. Jde o volbu kódu komunikace, který bude nejvhodnější pro daný komunikační záměr. Prostředky mohou být vybírány ze spisovného jazyka, dialektů, obecné češtiny, slangu nebo argotu. V umělecké próze souvisí výběr těchto prostředků často s charakteristikou postav, autor se snaží vytvářet např. pomocí slangu jejich autentické promluvy. Tato konkurence se neuplatňuje jen v oblasti prostředků lexikálních, ale také syntaktických.

V psaném projevu hrají roli i konkurenty grafické (např. využití závorek, nebo velkých písmen). Dále autor zmiňuje konkurenční prostředky o různém stupni koherence, jde o koherenci jednotlivých výpovědí i textu jako celku. Lze si všimnout různého slovosledu, spojování vět do souvětí, nebo naopak členění textu na více vět jednoduchých, tedy všeho, co ovlivňuje spojitost textu. Rovněž je zmíněna syntaktická kondenzace (např. věta vedlejší kondenzovaná na větný člen), tato problematika výrazně souvisí s explicitností a implicitností. Další konkurencí je konkurence generalizačně-specifikační, záleží tedy na tom, jak přesně, nebo naopak obecně se autor vyjadřuje, v tomto případě si konkurují např. hyperonyma s hyponymy. Jsou také konkurenty abstraktní a konkretizační, lze sledovat schémata o různém stupni abstraktnosti. Konkurenty lze rozdělit na automatizované (prostředky běžně využívané) a aktualizované (prostředky neobvyklé, překvapivé), aktualizace je typická zejména pro texty umělecké povahy. Významně si konkurují i prostředky expresivní a citově neutrální, přičemž velmi záleží na funkci komunikátu. V některých textech jsou citově zabarvené prostředky naprosto nežádoucí a je jich užití by působilo jako vychýlení od očekávané normy. U textů uměleckých pak záleží tato konkurence jen na volbě konkrétního autora. Jako poslední uvádí Jelínek konkurenty s různou stylovou charakteristikou, což souvisí také s dobovým územ, jaký je určitým prostředkům přisuzován stylový příznak. Tato konkurence se týká oblasti lexikální, morfologické i syntaktické, což úzce souvisí s komunikačním záměrem. Existují prostředky stylově neutrální, prostředky s hovorovou charakteristikou, substandartní prostředky (spjaty s interdialektem), prostředky slangové nebo také prostředky knižní.³³

Čechová a její spoluautorky věnují tak jako Jelínek zhruba stejnou pozornost objektivním i subjektivním stylovým faktorům. Celou problematiku utváření stylu vnímají velmi komplexně. *„Jazyková komunikace není ovlivněna jen charakterem specifické funkce a zamýšleného cíle jazykového dorozumívání, ale děje se v těsné*

³³ Milan JELÍNEK, *Stylistika*, in: *Příruční mluvnice češtiny*, Praha 1995, s. 728-782.

*závislosti na obou aktérech komunikace. Úroveň stylu je poplatna intelektuální úrovni a vyjadřovací schopností autora, ale může být ovlivněna i uvědomělým postojem ke schopnostem adresáta. Vliv mají i rozmanité podmínky, za nichž komunikace probíhá. Všechny provázející vlastnosti a okolnosti se odrážejí v celém komunikátu, tj. jak na úrovni kompoziční, tak stylizační, nadto už primárně ve výběru a selekci jazykových prvků a rovněž ve výběru prvků tematických a obsahových a v jejich selekci.*³⁴ Výběr z konkurenčních prostředků tedy není náhodný, ale usměrněný právě objektivními a subjektivními stylovými faktory. Styl ovlivňuje i široce pojatá komunikační situace, je třeba brát v potaz i jazykovou situaci daného místa/společenství, záleží na sociálním, kulturním a politickém kontextu, ve kterém vzniká komunikát. Komunikační faktory bývají nadřazené stylovým faktorům, jde o širší pojetí podmínek komunikace, které působí na výsledný styl. Působení stylových faktorů je velmi komplexní, všechny působí na sebe vzájemně.³⁵

Objektivní stylové faktory působí vně autora, ale výrazně ho ovlivňují. Autorky vyzdvihly stejně jako Jelínek funkci komunikátu jako nejdůležitější stylový faktor, proto má funkce nejvýraznější vliv na klasifikaci stylů, tedy na rozdělení na jednotlivé funkční styly.

Dalším důležitým faktorem je forma komunikátu, tedy rozdíl mezi mluveností a psaností. Pro psané komunikáty je typická tendence ke spisovnosti, absence zvukových prostředků se nahrazuje graficky, v syntaxi je charakterizuje kompaktní větná stavba. U mluvených projevů je tomu právě naopak.

Autoři komunikátů mluvených i psaných stojí před volbou kódu jazykové komunikace, v českém jazyce jde o volbu mezi všemi útvary jazyka (obecná čeština, spisovný jazyk, dialekty, slang...). Výrazná je možnost volby ve stylu uměleckém (tam se tato možnost volby kloní k subjektivním faktorům), jinak je k volbě kódu veden autor spíše vnějšími vlivy. Důležitý vliv na volbu kódu má ráz komunikátu, záleží na to, zda se jedná o soukromou nebo veřejnou komunikaci. Roli hraje také oficiálnost či neoficiálnost komunikace, nebo spíše míra oficiálnosti, protože nejde o bipolární protiklady. Dále musíme brát v potaz spontánnost či připravenost komunikace, připravené projevy jsou více stylisticky propracované, méně se v nich opakují slova.

³⁴ Marie ČECHOVÁ a kol., *Současná stylistika*, Praha 2008, s. 75.

³⁵ Tamtéž, s. 75-76.

Autorky na okraj stylových faktorů zařazují i téma, které sice může být zpracováno stylově různě, ale zároveň styl ovlivňuje. Lze ho tedy počítat mezi stylové faktory, je však nutné na něj nahlížet v souvislosti s faktory ostatními. Téma je rovněž ovlivněno osobností autora, záleží na tom, jak ho autor uchopí, tím se dostáváme už na pole subjektivních stylových faktorů.³⁶

Subjektivní stylové faktory se váží přímo ke komunikujícímu subjektu, pokud působí tyto faktory výrazně, dospíváme k pojmu autorský styl (individuální styl). Autor do textu promítá své zkušenosti z nejrůznějších oblastí, své názory a postoje, ale i nálady.

Autorky mezi subjektivní stylové faktory řadí intelektuální vyspělost autora, která se odráží ve všech rovinách komunikátu, záleží na autorově znalosti kódu komunikace, na jeho zkušenostech, kulturním rozhledu (podstatný je i vliv četby, znalost frazémů, citátů), v tomto autora ovlivňuje i sociální prostředí, ze kterého pochází. Dále je důležitá autorova znalost tématu a jeho vztah k tématu (např. kritický postoj, ironický atd.). Podstatným faktorem je také emocionální založení autora. Dále uvádí autorky faktory biologické, mezi ně patří pohlaví. Autorky se shodují s Jelínkem v tom, že ženy více tíhnou k explicitnosti a emocionalitě. Jako další faktory uvádí věk, povahu, momentální psychický stav, postoj k adresátovi, schopnost metajazykového myšlení, což je ovlivněno vzděláním.

Na základě těchto faktorů vznikají subjektivní styly, jsou to buď subjektivní styly obecné, nebo styly individuální (autorské). Některé komunikační sféry dávají větší příležitost vyniknout individuálnímu stylu autora, výrazně je tomu tak u běžné každodenní komunikace a pak u stylu uměleckých textů, volnější jsou i některé žánry publicistiky. Nejvíce možností však skýtá umělecká sféra, jejíž normy jsou velmi volné, podporují tvůrčí rozrůznění, někdy může autorský styl vykazovat i prvky záměrné stylizace autorského stylu tak, aby z něj byla patrná příslušnost k některému směru/škole. U odborného stylu se autorský styl projevuje méně, protože jde zejména o přesnost a věcnost sdělení, ale v současnosti dochází k uvolnění norem v odborné komunikaci, pronikají tam subjektivní prvky, subjekt pisatele tedy má více šancí se projevit.³⁷

Karel Hausenblas ve své starší práci *Výstavba jazykových projevů a styl* (1971) neuvádí úplně ucelený přehled stylových faktorů, dokonce ani nepoužívá tento termín, používá však paralelní označení stylové činitele, díky kterým lze klasifikovat

³⁶ Marie ČECHOVÁ a kol., *Současná stylistika*, Praha 2008, s. 80-87.

³⁷ Tamtéž, s. 87-90.

jednotlivé styly. Jako stylové činitele pak zmiňuje mluvenost a psanost, druh kontaktu mezi mluvčími, připravenost a nepřipravenost projevu, veřejnost a neveřejnost, funkci. Za podstatný však nepokládá např. rozdíl mezi stylem mužským a ženským, další subjektivní stylové faktory neuvádí. Díky těmto slohovým činitelům však lze podle něj dospět k definici komplexních stylů, Hausenblas tedy vlastně předznamenává cestu lingvistů, kteří na něj později naváží. V projevech jednoho stylu většinou převažují prostředky z jedné vrstvy jazyka (např. v odborném projevu spisovný jazyk), ale v běžné komunikaci se naopak prolínají prostředky z různých útvarů jazyka (spisovný jazyk, interdialekty, slang atd.).³⁸

Hausenblas definuje také dva pojmy, které nejsou stylovými činiteli, ale jsou provázané právě s výstavbou verbálních komunikátů a ovlivňují jejich styl, jsou to pojmy kompozice a téma. U obou pojmů uvádí několik možných pohledů, a dospívá k těmto definicím. Kompozice znamená v nejobecnějším slova smyslu „*složení celků z dílčích složek, komponentů*.“³⁹ Hausenblas kompozici ve vztahu k verbálním komunikátům chápe jako spojení jednotlivých složek v celek, tedy jako výsledek komponování, jako vlastnost struktury komunikátu. Kompozice zasahuje do všech složek výstavby komunikátu. Téma pak autor definuje jako konkrétní věcný obsah díla a zároveň jako princip obsahové výstavby komunikátu.⁴⁰

V publikaci *Od tvaru ke smyslu textu* (1996) najdeme nejobsáhlejší pojednání o stylových faktorech ve stati *Komplexní a simplexní styly*,⁴¹ ale jejich ucelený výčet autor neuvádí. Jak bylo zmíněno již v první kapitole, Hausenblas chápe styl velmi komplexně, jde o „*jeden z principů výstavby komunikátu jako celku*“,⁴² nejde jen o složku jazykovou, ale o všechny složky, které se podílí na výstavbě komunikátu. Styl je selekce i následné uspořádání těchto složek do výsledného komunikátu. Stylové faktory jsou „*proměnlivé podmínky, které se odrážejí ve stylové výstavbě komunikátu*.“⁴³ Styl je nutno sledovat v jazykové i tematické výstavbě, Hausenblas rozlišuje prostředky: „*jazykové (lingvální), paralingvální, tematické a tektonické*.“⁴⁴ U stylů existují různé stupně zobecnění, od stupně nejnižšího jako je styl jednoho textu, přes styl jednoho autora

³⁸ Karel HAUSENBLAS, *Výstavba jazykových projevů a styl*, Praha 1971, s. 25-37.

³⁹ Tamtéž, s. 47.

⁴⁰ Tamtéž, s. 47-63.

⁴¹ Karel HAUSENBLAS, *Od tvaru ke smyslu textu – Stylistické reflexe a interpretace*, Praha 1996, s. 79-86.

⁴² Tamtéž, s. 80.

⁴³ Tamtéž, s. 81.

⁴⁴ Tamtéž, s. 81.

až např. po styl dobový. Styly simplexní jsou takové styly, které jsou založené zejména na jednom faktoru. Vždy samozřejmě působí i jiné stylové faktory, ale při takovémto zobecnění jeden dominantní upřednostníme.

Je však těžké stanovit počet stylových faktorů, a tedy simplexních stylů, podle autora to dokonce přesahuje kompetence lingvistiky, ale spadá to do nauky o komunikaci. Pro českou lingvistiku je typické důležité postavení stylů funkčních, stylů rozdělených podle funkce komunikátu. Autor uvádí tyto funkční styly simplexní: prostě sdělný, prakticky odborný, vědecký, publicistický, umělecký (dominantní estetická funkce), naopak komplexní funkční styl je např. styl učební. Dalšími důležitými stylovými faktory jsou mluvenost a psanost (ještě je třeba rozlišit psanost a tištěnost).

Subjektivní stylové faktory Hausenblas ve stati uvádí při zmínce o autorském stylu. Pokud chceme popsat autorský styl, je nutno brát v potaz tyto stylové faktory: psychofyzické předpoklady autora, vzdělání, životní zkušenosti, názory, vliv na autorský styl má i to, jestli daný autor patří k nějaké skupině/směru, také samozřejmě závisí na konkrétním žánru. V různých žánrech se bude do jisté míry lišit i autorův styl. Autorský styl je stylem komplexním, protože na něj má vliv celá řada faktorů.⁴⁵

Styl se uplatňuje ve všech vrstvách komunikátu, promítá se do vertikálního i horizontálního členění textu. Jeden text nemusí mít stejný soubor vlastností od začátku do konce. Styl celého komunikátu také nemusí být stejně patrný v každém jednotlivém úseku textu. Autor zastává názor, že styl se v textu utváří postupně a může se v jednotlivých částech textu do určité míry proměňovat. O této problematice pojednává K. Hausenblas ve stati *Utváření stylu v textu*.⁴⁶ Všimá si stylu a struktury již hotového komunikátu, nikoli toho, jak byl utvářen, a tedy stylových faktorů jako v dříve zmíněné stati, jde o samotný text/komunikát. I na hotový komunikát však musíme pohlížet jako na něco, co se utvářelo v čase, postupně, což souvisí s horizontálním členěním textu. Druhou osou je vertikální členění, způsob výběru a uspořádání složek, které tvoří styl promluvy. U těchto složek je nutné brát v potaz to, jak se realizují v jednotlivých vrstvách v celém komunikátu i jak se realizují v jednotlivých fázích výstavby komunikátu. Hausenblas princip utváření stylu popisuje na příkladu Čapkova románu *Válka s mlouky*. Ukazuje, že podle jedné části knihy nemůžeme zcela posoudit styl celé knihy, ale zároveň, jak lze i v odlišných částech knihy najít společné jednotící prvky,

⁴⁵ Karel HAUSENBLAS, *Od tvaru ke smyslu textu – Stylistické reflexe a interpretace*, Praha 1996, s. 79-86.

⁴⁶ Tamtéž, s. 71-79.

které jsou právě společným stylem celého románu. V díle lze vysledovat prvky, kterými se dílo liší od jiných děl autora, ale také to, co mají společné. Způsob utváření stylu v románu *Válka s mloky* nepatří k obvyklým (velmi rozdílné části), vlastnosti typické pro celý text nemůžeme popsat na základě začátku textu. Existují ale díla, kde je tomu naopak a kde už počáteční pasáže textu předznamenávají styl celého díla. Nejsnazší je asi rozpoznání složek jazykových, k jejichž poznání stačí méně prostoru, naopak složky tematické potřebují mnohem větší prostor, aby se mohly plně projevit.⁴⁷

⁴⁷ Karel HAUSENBLAS, *Od tvaru ke smyslu textu – Stylistické reflexe a interpretace*, Praha 1996, s. 71-79.

3. Proměny autorského stylu – umělecké texty

V této kapitole budou analýze podrobeny texty umělecké, nebo alespoň aspirující na zařazení do této kategorie. Podle pojetí autorek *Současné české stylistiky* a M. Jelínka by šlo o texty funkčního stylu uměleckého, v pojetí J. Hoffmanové a kol. o texty komunikační sféry literární, v některých případech ovlivněné také sférou komunikace školní. Na rozdíl od textů odborných, kterým bude věnován prostor v následující kapitole, půjde v případě některých uměleckých textů pouze o fragmenty. Texty se od sebe výrazně liší dobou vzniku, nejstarší vznikly, když bylo autorce asi dvanáct let, nejnovější text vznikl v tomto roce, tedy v autorčiných čtyřadvaceti letech. Texty od sebe však nedělí jen doba napsání, ale i podmínky jejich vzniku, autorský záměr, jejich odlišnosti jsou výrazně dány objektivními i subjektivními stylovými faktory. Některé texty vznikly čistě z iniciativy autorky, v některých případech šlo o školní slohové práce. Některé texty byly napsány jako recese, záměrně se pokoušely o humorné vyznění, některé naopak vznikly jako pokusy o seriózní a vážné vyznění. Texty nejsou rovnocenné ani rozsahem, ani svou povahou, při jejich analýze tedy budou muset být důsledně popsány a rozlišeny stylové faktory, které ovlivnily jejich podobu. Přesto by však mělo být možné vysledovat určité společné prvky, které byly a jsou typické pro autorský styl pisatelky.

Nejstarší texty se dochovaly hlavně v ručně psané podobě a jsou z období, kdy autorka navštěvovala nižší ročníky osmiletého gymnázia. U některých textů už nelze dohledat přesné datum napsání, ale první texty, které zde budou zmíněny, byly napsány ve věku dvanácti nebo třinácti let.

Nejstarší literární počiny, které byly napsány čistě z iniciativy autorky, tedy ne jako školní slohové práce, jsou krátké texty dochované v deníku, který je společným dílem autorky a pěti jejích spolužaček z gymnázia. Texty v tomto deníku byly určeny pouze pro pobavení úzké skupiny příspěvatelek a případně několika dalších žáků. Jedná se tedy o soukromou komunikaci, která je navíc z velké části pevně zakotvena v komunikační situaci, některé texty by nebyly srozumitelné pro příjemce, který by např. neznal nějaké učitele gymnázia, nebo některé interní vtipy, přezdívky a zkratky používané skupinou tvůrkyň. Do textů se rozhodně promítá věk autorek, jak do způsobu vyjadřování, tak slovní zásoby a nekorektnosti v některých případech.

Autorka přispěla do deníku zejména krátkými příběhy ze života velikonočního zajíčka Mírumila Hryzala, což je postavička, kterou vytvořila právě autorka s jednou další

spolužačkou. Postupně pak napsaly příběh o Mírumilovi všechny přispěvatelky. Autorka napsala úvodní příspěvek, který obsahoval představení Mírumila Hryzala pomocí výčtu informací (seznamu jeho oblíbených a neoblíbených věcí, bydliště, počtu sourozenců, zaměstnání), a první příběh, sepsaný vlastně téměř formou divadelního scénáře, který se odehrává v soudní síni, kam byl Mírumil předveden za rozbíjení velikonočních vajíček. Každý další příběh pak využívá nastíněného charakteru Mírumila a dále ho rozvíjí, v každé příhodě se Mírumil setkává s nějakou další postavou ze světa zvířat, příběhy začínají nejdřív představením dané postavy a pak následuje příhoda s hlavním hrdinou. Autorka napsala kromě úvodního příběhu další čtyři krátké texty, všechny jsou založeny na setkání Mírumila s některou další postavičkou ze zvířecího světa, kterou Mírumil nějak obelstí, podvede, nebo se o to alespoň pokusí.

Všechny texty jsou psány s nadsázkou, se záměrem pobavit, někdy inklinují až k černému humoru (např. Mírumilův kanibalismus), některé části textu jsou až absurdní např. „*Měl diamantovou fajfku po tetě, která byla jeho neznámým otcem*“ nebo „*odtud se spolu vydali na skládku, což bylo asi 10 minut a 2 sekundy pěšky. Beranovič si s sebou vzal tichý, výkonný, nenápadný minibagr (hlučný, rozpadající se, velmi nápadný maxibagr), se kterým jim cesta trvala 2 hodiny 5 minut a 20 sekund...*“ Výrazné jsou také kontrasty, které vlastně zásadně vytváří humorné ladění textů. Už jméno Mírumil je kontrastní k charakteru hlavního protagonisty, Mírumil není mírumilovný, ale je to záškodník, dělá přesný opak, než by se čekalo od velikonočního zajíčka, vejce neroznáší, ale ničí. Je kanibal, protože jeho nejoblíbenější jídlo je zajíc na smetaně, jeho koníčkem je záměrné znečišťování ulic odpadky, ale na zahradě u své vily pěstuje růže. Pokud něco chce, nebojí se sáhnout k podvodu, naschválu, někdy až násilí, ale nosí třpytivé kalhoty, nejradši má růžovou barvu a poslouchá zásadně vážnou klasickou hudbu. Je to takový téměř mafián ze světa zvířat, má hodně peněz, které nevydělal čistou prací, a musí být vždy po jeho. Mírumilovým protikladem je pak postavička, která se jako jedna z mála také objevuje ve více příhodách, ta se jmenuje Zlocerka Vlková, veverka křížená s vlkem a Mírumilův úhlavní nepřítel. Liší se téměř ve všem, Zlocerka je ochránce přírody a její koníček je sbírání odpadků, oblíbená barva černá, poslouchá rep a hip hop.

Zajímavý je také kontrast obsahu a formy, texty soukromé, neformální a humorné jsou psány spisovným jazykem, který je občas proložen hovorovým výrazem, někdy v přímé řeči (mrkvovka, holka, šikulka), někdy i mimo ni (kravín, lumpárna, sváča, hnus),

ale spisovné vyjadřování převažuje. Texty se liší rozsahem. První text se navíc od ostatních liší i formou, má krátký úvod a na konci dodatek, ale prostřední část je psána jako dialog v divadelní hře, nebo přímo jako záznam ze soudní síně, jsou zachyceny promluvy soudce, Mírumila a svědka. Této hře na administrativní styl by odpovídalo uvedené datum a místo „26. 3. 2010 – Soudní síň Mrkvičkov, okres Mrkvová polévka“, dále v promluvě soudce: „byl jste odsouzen (...) podle paragrafu 605 trestního zákona velikonočních zajičků.“ Další texty už jsou psané jako vyprávění, s využitím přímé řeči. Přestože jsou některé prvky v textech až morbidní, či kruté, s vulgarismy se nesetkáme. V jednom příběhu, kdy se Mírumil vydává za zvěrolékaře je záměrně utvořen termín, který má znít latinsky (Mírumil ho záměrně vytvoří): „*vápenus nedostatkus*“. Souvětí jsou spíše delší (o 4-5 větách), ale místy jsou proloženy i větou jednoduchou či větným ekvivalentem („*Jak vychytralé!*“). Někdy se autorka v textu obrací na čtenáře např. „*pochybovali jste snad o Mírumilovi?*“ V jiném příběhu se zase vyskytuje práce s intertextovostí a i grafikou, do textu je dokreslen plakát, jde o jeho text, ale i o barvu písma, na kterou je dále v textu odkazováno.

Ze školních slohových prací z nižšího gymnázia, nemá autorka uloženy všechny, ale i na několika textech je možné vysledovat společné i rozdílné rysy s texty napsanými mimo školu. V sekundě byl napsán popis obrazu (krajina J. Lady) a charakteristika literární postavy (vybrána Elizabeth Bennetová), v tercii pak líčení (Kouzlo roku), úvaha (citát: Chceš zrealizovat své sny? Probud' se!) a kratší text založený na aliteraci.

U těchto textů měly rozhodující vliv objektivní stylové faktory, učitelkou byl zadán přesný slohový útvar i téma, byla vyžadována naprostá spisovnost, velký důraz byl kladen na to, aby se příliš neopakovala slova. Autorka při psaní těchto textů věděla, že je bude číst učitelka a možná se bude text předčítat i nahlas před spolužáky, což mělo jistě vliv na jazykovou, ale i tematickou rovinu textu. Je patrné, že autorka nemá zautomatizované všechny pravopisné jevy. Zřejmá je také snaha autorky neopakovat slova, to se většinou dařilo, až na spojovací výraz „který“ v přívláskových větách vedlejších. Slohové práce mají poměrně jasnou strukturu, což plyne z toho, že vždy před samotným psaním bylo vyžadováno vytvoření osnovy.

Až na pár výjimek (např. lidi místo lidé) neměla autorka problém se spisovným vyjadřováním, možná i tato okolnost měla vliv na texty psané pro zábavu, spisovná norma byla prostě vžitá norma pro psané projevy. Věk autorky se pak příliš neprojevuje v pestrosti slovní zásoby, ta je vzhledem k věku poměrně široká (i méně obvyklá slova

jako kamaše, beranice, ponocný, povýšený), nebo knižní výrazy (např. nejvíce, oklamat, bělostně, marně). Oproti vlastní tvorbě jsou školní slohové práce psány v méně složitých a kratších souvětích (většinou o 2-3 větách), možná to bylo i doporučeno učitelkou, aby byly menší problémy s interpunkcí. U charakteristiky a popisu má však rozdělení textu na kratší větné celky negativní vliv na koherenci textu, text působí jako nedokonalé spojení více jednotlivin.

Z tohoto trendu kratších větných celků se vymyká líčení, je o rok mladší než popis a charakteristika, ale nejspíš to bude dáno žánrem, který inklinuje právě k básnickému složitějšímu jazyku. Text je soudržnější jak jazykově, tak tematicky, je nejméně stereotypní, nejvíce se v něm projevují zájmy a charakter autorky. V líčení se také objevuje pasáž, jejíž motiv byl využit v nejnovějším uměleckém textu *Pod povrchem*, nebylo tak učiněno vědomě, ale plyne to z autorčiny obliby vody a potoků. Úryvek z líčení: „*stačí se brouzdat horským potokem, nebo se posadit na jeho břeh na jeden z kamenů, nohy smočené, nad hlavou se mi sklání zelené stromy a poslouchám zurčení potůčku. Tak si nejlépe vyčistím hlavu a zapomenu na ostatní starosti.*“ Úryvek z nejnovějšího textu: „*Sedla si na pařez a na chvíli zavřela oči. Zurčící voda ji uklidňovala, přitahovala, vzpomněla si na dětství a na hodiny a hodiny, které byla schopná strávit koupáním, brouzdáním v potoce a stavěním hrází. Lucie dostala nápad, bylo sice chladno, ale když už se odhodlala, nemohla se zastavit. Zula si boty a vstoupila do chladného proudu, potůček byl v tom místě celkem mělký, voda jí sahala sotva po kotníky. Voda byla celkem studená, ale nebylo to nepříjemné, Lucie zavřela oči, nechala si omývat chodidla a poslouchala šumění potoka a šustění listí, které způsoboval lehký větřík.*“

V úvaze o citátu autorka využívá dvě přísloví, což se u předchozích textů neobjevuje. Jinak ale úvaha působí nejméně strukturovaně a zdařile, autorka chtěla vyjádřit velké myšlenky, ale je patrná neobratnost, s jakou se je snažila popsat slovy. Některé pasáže jsou více zdařilé, některé méně, ale rozhodně nelze říci, že by text úrovní vyjadřování předčil předchozí texty. Toto zakolísání je bezpochyby dáno tím, že pro třináctiletého autora je těžší napsat text založený na úvahovém postupu než na postupu popisném. Učitelka připsala pod text hodnocení: Dobré nápady, ale překombinované. Což se dá považovat za poměrně výstižné hodnocení.

Nejblíže textům z vlastní tvorby je krátký příběh, jehož zadání bylo volnější než u předchozích textů. Text musel být založen na aliteraci, všechna slova musela začínat na jedno písmeno, autorka se rozhodla pro písmeno P. Další kritéria však zadána

nebyla, takže téma si mohla vybrat autorka sama. V textu se projeví sklony k černému mírně morbidnímu humoru, autorka měla v té době tendenci pohlížet na smrt s nadsázkou. Učitelka drsnější prvky příběhu autorce nevytkla a pochválila originalitu textu. Podobný úkol byl zadán studentce v prvním ročníku na univerzitě, kdy se opět rozhodla využít jako počáteční písmeno P, ale vytvořila příběh zcela jiný, také humorně laděný, ale už s menší mírou černého humoru.

Jelikož se jedná o krátké texty, uvádím pro srovnání oba v plném znění, text z tercie (autorce bylo 13 let), nese název *Podivuhodný příběh pana P*: „*Pes plaval proti proudu, pak potkal potkana. Potkan praštěn prudkým proudem plaval po proudu. Pes podržel potkana, pak potkan proklouzl. Potkan poslední přání pronáší: „Pohlídej potkařata, pod pecí přespávají, pečínku pojídají, poslušně přikyvují, po půlnoci přijde paní potkanová. Přes poledne pak potřebují pohlídat, protože paní potkanová pracuje.“ Pes povídá: „Platí.“ Potkan proudem potopen pošel. Pes potom pohlídal potkařata. Paní potkanová poděkovala. Pak pes přišel před práh, pán páchnoucím psem pohořsem, praštil psa palicí. Pes pošel. Pak pán pověšen provazem povídá: „Promiň, pse.“ Pak pán pošel. Právě proběhlá pasáž poutavého příběhu popsala poslední pochmurné prohlášení psova pána, proto přestaňte povykovat, pozorně poslouvejte poslední pravdu právě přečteného příběhu.“*

Text z prvního ročníku bakalářského studia (autorce bylo 19 let), text měl název *Prašivý pacholek*: „*Primitivní prašivý pacholek pošpinil plivancem pomník pamětihodného předsedy podniku Petra Padevěta. Pravnuk předsedy podniku Petra Padevěta předseda Prokop Padevět pravil: „Přiveďte pacholka, poplival pradědův pomník.“ Penzionovaný policista Pankrác Pospíšil, prohledával podnik pátraje po pacholkovi. Po pátém pokusu prohledat přízemí, postřehl penzionovaný policista Pankrác Pospíšil prudký pohyb. Pacholek pobíhal po podniku plivaje po přichozích pracantech. Po pokusu penzionovaného policisty Pospíšila přerušit pacholkovo pobíhání, plivl pacholek po Pospíšilovi. „Prašivý pacholku!“ pravil policista Pospíšil, pak plivl po pacholkovi. Pacholek poskočil, plivanec prolétl před pacholkem. Právě procházela přízemím paní předsedová Padevětová, plivanec pleskl, potřísnil paní předsedové Padevětové punčochy. Paní Padevětová pohoršeně pozorovala policistu Pospíšila. Pacholek popadl příruční pravidla pravopisu pohozené pod přenosným přímotopem, pak přetáhl penzionovaného policistu Pospíšila příručními pravidly pravopisu po palici. „Po paních plivou pouze prašivci, pane poručíku,“ podotkl pacholek. Poté pravil: „Promiňte, paní Padevětová, pochopte pitomý policajt.“*

Z tohoto období autorčina života pochází ještě texty, které byly napsány tzv. „do šuplíku“, tedy texty, které nikdy nečetl nikdo jiný než sama autorka. Tyto texty nejsou dokončené, jedná se o fragmenty a začátky větších zamýšlených prací. K dokončení však nikdy nedošlo, protože autorka nevydržela dostatečně dlouho u jednoho námětu a později už se k nim nevracela, protože se pod vlivem vyššího věku a nových zážitků a zkušeností posunula dál a některé už nepovažovala za nosné. Texty jsou soustředěny do jednoho deníku, kde měla být vytvořena jejich hrubá verze, až jejich následné přepracování by bylo určeno k četbě jinými osobami.

Tyto texty mají společný rys, a to je postava hlavní hrdinky, šlo vždy o příběh (část příběhu) dívky přibližně stejně staré jako byla v té době autorka. Také jsou psány v ich-formě. Děj byl zasazen buďto do školního prostředí, nebo se odehrával během prázdnin, ale na školu a spolužáky se v něm stejně odkazovalo. Jelikož jde opravdu jen o fragmenty, nelze hodnotit celé příběhy, ale u několika se zachovaly zkratkovité poznámky k pokračování. Příběhy však mají až na jednu výjimku společný ještě jeden podstatný prvek, odehrávají se v reálném světě, nevyskytují se v nich nadpřirozené prvky, jiné dimenze reality. Jen jediný příběh měl být založen na tom, že hlavní hrdinku, která prožívá poněkud těžší období puberty a dělá mnoho chyb, srazí auto. Její tělo pak leží v kómatu, ale ona se stane duchem a v této nehmotné podobě má napravit určité věci, které předtím pokazila. Jediný, kdo ji vidí, je jeden spolužák, kterého dřív ve třídě se svou partou šikanovala. Ostatní náměty se však drží zcela v mezích reálného světa. Jinak se v příbězích měly řešit problémy a otázky typické pro dospívající jako začlenění do kolektivu, vzhled, vztahy s vrstevníky i rodiči, v každém příběhu se měla objevit nějaká romantická linka. Což jednoznačně vyplývá právě z věku autorky. Příběh s nadpřirozeným námětem se liší od ostatních i tím, do jaké míry se charakterem i sociální rolí liší hlavní hrdinka od autorky, v ostatních případech byly v tomto směru autobiografické prvky výraznější. V ostatních textech prezentovala autorka svůj názor na okolní svět přímo skrz smýšlení hlavní postavy, v případě s dívkou-duchem tomu tak nebylo. Autobiografické prvky se tedy objevili spíše v charakterech postav, ale tyto typy lidí byly zasazeny do zcela smyšlených příběhů.

U těchto příběhů lze rozhodně vysledovat vliv četby knih pro dospívající dívky s romantickými náměty. Je však zajímavé, že se do textů tematicky naprosto nepromítla četba jiných druhů knih, třeba knih dobrodružných, nebo těch, kde figurovaly duchové, nebo knih ze sekce fantasy, protože tyto jiné typy v četbě autorky rozhodně převažovaly

nad dívčími romány. Autorka však zřejmě dobrodružné a fantasy příběhy raději četla, ale neměla ambici je sama psát. Nejspíš to bylo dáno i tím, že příběh dívky v podobném věku zasazený do prostředí, které dobře zná a může ho tím pádem věrně popsat, byl pro autorku mezi třináctým a patnáctým rokem možností jí nejbližší a nejspíš i nejsnazší. Také je faktem, že v pozdějším věku autorka vždy dávala přednost knihám, které byly zajímavé zejména konkrétními lidskými osudy, vývojem postav a kde se řešily mezilidské vztahy a morální otázky, nebyl pro ni tedy až tak důležitý žánr.

Tyto texty se liší od textů pro pobavení kamarádů zejména tím, že nejsou psány se záměrem pobavit, řeší se v nich otázky vážnější, nejsou psány s nadsázkou a původním cílem autorky byl i jejich větší rozsah. Od školních prací se pak liší hlavně po jazykové stránce, sice zachovávají převážně spisovný jazyk (koncovky adjektiv, slovesné tvary), ale odklánějí se od něj v přímé řeči, a i mimo ni se objevují ve větší míře hovorové výrazy (např. děsně, mamka, taťka, kancl, fajn, prázky, obýváček). Také se objevují slova citově zabarvená (namachrovaní blbečci, šprt, namyšlená nádhera) a zdrobněliny (vesnička, maličký). I kdyby se však celé texty převedly do plně spisovné podoby, nemohly by být texty pro školní účely, přeci jen některé náměty byly příliš osobní, nebo prostě nevhodné pro konzultaci s učitelkou, či jinou dospělou osobou. Také je z vlastních textů patrné, že vyprávěcí slohový postup sedí autorce nejvíc.

V tomtéž deníků stále jen v podobě fragmentů jsou i texty z období, kdy už byla autorka na střední škole. V mnohém jsou podobné starším textům v deníku, opět hlavní hrdinka odpovídá věkem autorce, texty jsou psány v ich-formě, existují jen v rozpracované podobě, která nebyla určena pro čtení jakoukoli další osobou.

V rovině jazykových prostředků autorka o něco více zařadila hovorové výrazy (gympl, děsně, recitačka, mrňousové, depka, kámoška, pohodářka, klepy) a také nespisovné tvary adjektiv i mimo přímou řeč (zatracenýho, celýho), ale jen v několika případech. Expresivní výrazy a tíhnutí ke slangu označuje M. Jelínek právě za typické pro dívčí a jinošské styly, tedy právě pro toto období, kdy styl dětský plynule přechází ve styl dospělý. V textech se také více objeví neobvyklá spojení a nadsázka např. „nevymluvíte jí to ani basebalkou“, „nadání pro tento předmět bylo velmi chatrné“ nebo „přemýšlení nad bídným osudem“. Autorka používala i některé ustálené fráze jako „neskákala štěstím do stropu“, „vyletěla jako čertík z krabičky“, „zapřisáhlí nepřátelé“, „civěl jak sůva z nudlí“. Jako u starších textů jsou pak pro ozvláštňení využity i knižní výrazy (uchýlit, chatrný, nehynoucí, bělostné roucho). Všechny výše zmíněné prostředky

i tím, že jsou v jednom úseku textu použity krátce po sobě, přispívají k humornému vyznění textu.

Co se týče témat, opět se řeší vztahy s vrstevníky a rodiči, volnočasové aktivity, nově i výběr povolání, hrdinky se už ale méně zabývají svým vzhledem a svými komplexy, spíš řeší své vztahy k okolí a problémy přicházející z vnějšku. V tomto tematickém posunu hraje roli věk autorky a tím pádem hrdinek, v 16 a 17 letech už je jedinec více srovnaný sám se sebou a může se více věnovat hledání své cesty a ukotvení ve společnosti. Problémy nastíněné v textech nejsou jen humorné, ale i dost vážné (např. chybějící otec, nepříjemný nevlastní bratr, nepochopení ze strany vrstevníků v některých zájmech atd.), právě použití nadsázky však texty odlehčuje.

Tento posun předznamenává i vznik dalších textů, které už autorka psala se záměrem, aby je četli i další osoby. Následují texty, kromě školních slohových prací, už mají elektronickou podobu, některé byly psány přímo na počítači, některé byly přepsány z ručních poznámek. V textovém editoru jsou texty snáze opravitelné a byly i postupně upravovány a opravovány, vykazují tedy méně chyb i formulačních nedostatků.

Na střední škole napsala autorka tři kratší humoristické texty, dva z nich je možné označit za povídku, jeden pak za parodii na pohádku. Jedná se sice o kratší texty (na 1 stranu A4), ale jsou dokončené. První z povídek má název *Pohřeb*, vypráví příběh jedné trochu extravagantní rodiny, která je obvykle velmi neorganizovaná, ale když zemře hlava rodiny – dědeček vypravěčky, dokáže velmi organizovaně za jeden den připravit jeho pohřeb se všemi náležitostmi, aby se nakonec ukázalo, že zpráva o dědečkově úmrtí nebyla pravdivá. Připravenou pohřební hostinu zkonsumují společně s dědečkem a pohřebními zřízenci. Celá povídka končí právě promluvou pohřebních zřízenců: „*Tohle se nám nestalo poprvé.*“ Text je psán v nadsázce a ironii, prvkem humoru je i rozpor mezi názvem a vyzněním textu. Závěrečné prohlášení zřízenců je jedinou přímou řečí v textu, který je celý psán spisovným jazykem a to zcela, vynechány jsou i hovorové výrazy. Výrazným prvkem textu je vyšší míra využití slov přejatých (katastrofa, akutní, informovat, krizové situace atd.). Text je psán převážně v kratších souvětích, většinou o třech větách.

Název druhé povídky je *Kopr*. Pointa příběhu je založena jednoduchém námětu a to na nenávisti vypravěčky ke konzumaci kopru, povídka popisuje školní zájezd do Litvy, kde je kopr oblíbeným dochucovadlem téměř všech pokrmů, takže vypravěčka

celý týden bojuje s tím, že je nucena občas pozřít trochu koprů nebo hladovět. Celá povídka pak končí sebekritickým zhodnocením situace vypravěčkou: „*Nechci však Litevce nikterak pomluvit, až na sérii nemilých koprových událostí to byl hezký zájezd, mnoho jsem viděla a zažila, ale bohužel všechno to pěkné překryla neproniknutelná koprová clona. Ale když se nad tím zamyslím, nemám si vlastně nač stěžovat. Jela jsem do Litvy s tím, že poznám zvyky jiného národa, což se mi do puntíku splnilo, jen jsem nečekala, že je tak intenzivně okusím všemi smysly.*“ Tento příběh byl na rozdíl od předchozího inspirován skutečnou událostí, a to cestou autorčiny sestry, která skutečně nemá ráda kopr, do Litvy. Další prvky povídky jsou ale fikcí a míra využívání koprů v Litvě byla pro účely povídky zveličena. S povídkou *Pohřeb* má tato společné využívání přejetých slov (specifická, intolerance, konzumace atd.), také je zachováno plně spisovné vyjadřování, v povídce se neobjevuje žádná přímá řeč. V textu se vyskytují i souvětí delší než tři věty, které jsou místy vystřídané větou jednoduchou.

Třetím humoristickým textem je krátká parodie na pohádku o perníkové chaloupce. Humor je postaven na využívání typických pohádkových formulací, které jsou vzápětí zcela převráceny: „*Kdysi dávno hluboko v lesích stála malá pěkná roubenka. No dobře, byl to takový zaflusaný pochybně páchnoucí kamrlík uprostřed činžáku. A v něm žil tatínek s maminkou a jejich tři děti Jeníček, Mařenka a Pepíček. Tatínek si vydělával na živobytí činností dřevorubeckou. No dobře, přiznávám, byl to jenom prach sprostý popelář. (...) A tou dojeli až na rozkošný květinami posetý palouček do dubového hájku. No dobře, byla to smrdutá skládka kousek za městem. A tam stála podivuhodná chaloupka celá z perníku. A v ní bydlela Baba Jaga a Dědek Jag... No dobře, byli to jen dva bezdomovci, kteří seděli na shnilé kládě a přežvykovali kousek oschlého perníku.*“ Tento text vznikl pro pobavení mladších sourozenců autorky.

V tomto období vznikla ještě jedna krátká povídka, která se vymyká ostatním textům (starším i novějším), jmenuje se *4. prosince*. Nejedná se o práci školní, autorka tedy nevycházela z žádného zadání, ani vědomě z žádné předlohy. Námětem povídky je jeden den ze života stromu, který vypráví přímo onen strom. Strom stojící v parku popisuje různé lidi, kteří se pod ním pravidelně procházejí, zmiňuje své pokácené kamarády a povídka končí tím, že popisovaný den je i pro tento strom tím posledním, protože přicházejí muži s motorovou pilou. Námět příběhu i jeho zpracování jsou zcela vážné. Text se trochu podobá líčení, je spíše popisný než vyprávěcí, strom popisuje počasí, park, lidi. Neobvyklým činí text i to, že je psán v přítomném čase, což souvisí

s jeho popisným charakterem, u příběhových textů používá autorka vždy čas minulý. Text je psán spisovným jazykem, délka souvětí se pohybuje mezi dvěma až čtyřmi větami. Popis je někdy proložen řečnickou otázkou, kterou strom klade sám sobě, protože nemůže s nikým mluvit.

Z období na střední škole se samozřejmě dochovaly i školní slohové práce. Ty jsou na rozdíl od vlastních textů svázány zadáním, až na dva jsou psané ručně, a navíc byl jejich vznik ohraničen časovým limitem, což zrovna nepomáhá kvalitě textu. Ne u všech je možné přesně určit ročník, ve kterém byly napsány, zachovaly se tyto texty: vyprávění, čtyři úvahy a dva fejetony.

Vyprávění bylo napsáno v prvním ročníku, autorce bylo patnáct let. Byl zadán požadovaný slohový útvar a nadpis textu *Do roka a do dne*. Na textu je velmi patrné, že bylo jeho napsání omezeno časovým limitem, nebylo mnoho času na promyšlení námětu a jeho následné zpracování. Autorka psala o alkoholikovi, který si měl do roka a do dne napravit svůj život (např. se smířit se svým otcem). Do roka a do dne byl čas stanovený mu jako limit jakousi nadpřirozenou bytostí, která by ho potrestala v případě, že by se nenapravit. Námětu by však prospělo, kdyby mohl být rozpracován v delším textu. Příběh musel být hodně zestručněn a nebylo tedy možné pořádně zachytit vývoj postavy, na čemž byl vlastně námět založen, text tedy působí příliš zkratkovitě a pointa jako uměle našroubovaná na příběh. Ani jazykové prostředky nejsou nijak originální, takže text na čtenáře nepůsobí ani po této stránce. Syntaktická stránka je také dosti jednotvárná, text se skládá hlavně z kratších souvětí (o dvou nebo třech větách) a vět jednoduchých, ale místy je to spíš na škodu textu, působí totiž nespojitě a rozkouskovaně. Je patrné, že příběh dokáže autorka napsat lépe, pokud má čas na promyšlení námětu a může se k textu opakovaně vracet, což u školních slohových prací není možné.

Dalšími texty jsou úvahy, tři jsou pravděpodobně ze třetího ročníku gymnázia a jedna je nejspíš o rok starší a byla napsána nikoli ve škole, ale na krajském kole češtinářské olympiády. Na všech čtyřech textech je patrný posun oproti úvaze z nižšího gymnázia, to nepochybně souvisí s vyšším věkem autorky a většími zkušenostmi se psaním i schopností přemýšlet nad problémy komplexněji.

Slohová práce ze soutěže má nadpis *Slova se nepočítají, ale váží*, který byl zadán. Autorka rozvíjí úvahu o moci slov, jako o nástroji, který může působit negativně i pozitivně a uvádí příklady z historie, kdy byla využita nebo zneužita slova. Práce je logicky členěná na odstavce. V úvodu si autorka klade otázku, co jsou to slova, co pro

lidi znamenají, a nastiňuje směr dalších úvah, dále úvahy rozvíjí a podkládá tvrzení argumenty. V textu se nachází až téměř básnické příměry např. „*Jsou to motýlci vylétávající z lidských úst, někdy však i bestie prýšící z našich chřtánů.*“ V čistě úvahovém textu by takovéto expresivní vyjádření mohlo být nežádoucí, ale soutěžní text neměl tak striktní zadání, co se týče požadovaného slohového útvaru. Záměrně tu také autorka pracovala se střídáním souvětí a vět jednoduchých. Některé věty jednoduché jsou velmi krátké např. „*Jsou pro to důkazy.*“ nebo „*Dokáže skoro vše.*“ Jsou určitým zdůrazňujícím prvkem, prvkem ozvláštňující text, nejsou však užívány nadbytečně, takže to nemá negativní dopad na soudržnost textu.

Úvahy z hodin českého jazyka se s již zmíněnou úvahou dost shodují. Všechny tři mají jednoznačnou a logickou strukturu. Všechny tři vznikly na zadané téma: *Kolik strachů má člověk?*, *Graffiti: vandalismus nebo moderní umění?*, *Máme se rádi, ale brát se nechceme.* Autorka v textech předkládá své myšlenky a názory, uvádí argumenty pro svá tvrzení. Úvahový postup autorce zřejmě nečiní problém a v časový limit zde neměl takový dopad na kvalitu jako u vyprávění. Od soutěžního textu se ty školní liší především tím, že je autorka zdrženlivější v aktualizaci jazyka, nepoužívá tak neobvyklá přirovnání ani básnická vyjádření. Používá však řečnické otázky, typické právě pro úvahu. Častá jsou souvětí o dvou větách, ale do kontrastu k nim se někdy objeví i souvětí o pěti větách a opět i jednoduché věty, které vypíchnou některou myšlenku.

Další dva texty ze střední školy jsou fejetony, oba byly psány na zadaná témata: *A zase jsou tu Vánoce* a *Jak jsem se přesvědčila o pravdivosti přísloví.* První text líčí s nadsázkou nákupní a reklamní šílenství, které vypuká, když se blíží vánoční svátky, končí však vážnějším poselstvím, že toto šílenství ničí původní myšlenku a atmosféru Vánoc. Druhý text je laděn ještě více ironicky, vypravěčka popisuje svou nedůvěru v přísloví, a přitom je v textu hojně sama využívá, u některých připouští i jejich užitečnost a smysl, ale celý text je uzavřen spíše humorně a to tím, jak se vypravěčka přesvědčila o stoprocentní pravdivosti přísloví: *Kam čert nemůže, tam nastrčí bábu.* Texty rozhodně využívají pestřejší jazykové prostředky než jiné školní práce, jsou využity neotřelá slova a formulace jako „*obchodníci jsou celí nažhavení*“, „*křehká stařenka*“, „*bombardovat reklamami*“, i zcela nově vytvořený výraz „*dárkuchtiví zákazníci*“, nebo naopak ustálená spojení jako „*skočí na špek*“, „*výhodná nabídka*“ a přísloví např. „*Stejně tak jsem u učitelů při pozdním odevzdání úkolu nepochodila s výmluvou: Spěchej pomalu.*“ Právě humorným laděním, projevuujícím se v rovině jazykové i tematické, se fejetony

asi nejvíce blíží některým textům napsaným mimo školu, a to starším textům o velikonočním zajíčkovi a povídkám *Kopr a Pohřeb*.

Na střední škole, ale nikoli jako školní práce, autorka napsala ještě dva texty, z nichž jeden dokončila a jeden zůstal rozpracovaný, ale mají společné to, že jejich příběhy jsou zasazené do první poloviny minulého století, do období první republiky a druhé světové války. Tyto texty vznikaly ve třetím a čtvrtém ročníku gymnázia, kdy bylo autorce osmnáct až devatenáct let a kdy už se vyprofiloval její zájem o historii a počítala s tím, že tento obor půjde studovat. V tomto období se autorka domnívala, že právě historický námět bude zajímavější než jakýkoli námět ze současnosti, a přestala i zapisovat fragmenty příběhů do deníku, který používala už na nižším gymnáziu. Cílem bylo psát texty, které by měly dospělejší a vážné náměty (z pohledu autorky), byly většího rozsahu než povídka na jednu stranu a byly v takové kvalitě, aby je mohla nechat přečíst další osoby.

Text, který se měl jmenovat *Sedm lásek Theodora Hegela* nebyl dopsán, existují jen dvě verze úvodu a krátký zhuštěný popis plánovaného příběhu. Není tedy možné hodnotit jazykovou stránku, pouze tematickou. Příběh měl být zasazen do první republiky, hlavní hrdinkou měla být jednadvacetiletá Olga, která pracuje jako uklízečka v nemocnici. Její otec byl úspěšný právník, ten ale zemřel, když bylo Olze sedmnáct a v důsledku své záliby v hazardních hrách zanechal manželce a dceři jen dluhy. Dvě ženy se tak dostaly z vyšší třídy na společenské dno, matka se navíc po manželově smrti zhroutil a ani po pěti letech téměř nevychází mezi lidi, Olga musela začít obě živit sama. Theodor Hegel je český Němec, je mu dvacet osm. Do nemocnice, kde Olga pracuje se dostane jako pacient s rakovinou a je jasné, že už mu mnoho času nezbyvá. Olga se s ním seznámí a bude mu plnit různá přání, aby mu zpříjemnila poslední chvíle. Postupně tak bude odhalovat sedm lásek jeho života, od jeho lásky k čokoládě a knihám až po lásku ve smyslu vztahu k některým lidem. Theodor nakonec zemře a jednou variantou závěru příběhu bylo, že Olga zvolí sňatek z rozumu a vdá se za jednoho lékaře z nemocnice. Jelikož Theodor je Němec, vedlejší linkou knihy by byla ještě problematika česko-německých vztahů za první republiky.

Druhý text s historickým námětem už lze hodnotit komplexně, protože byl dokončen. Jedná se o delší povídku na osm stran, která nese název *Múza války*. Její děj se odehrává převážně na sklonku třicátých let 20. století, i když povídka není příliš dlouhá, pokrývá docela velký časový úsek. Hlavním motivem je vztah jednadvacetileté

židovské dívky Gerdy Goldsteinové a malíře Štěpána Hájka o téměř dvacet let staršího, do jejichž života značně zasáhnou události spojené s rostoucí mocí Adolfa Hitlera. Příběh je psán v er-formě, s tím že se nepravdělně střídá pohled Štěpána a Gerdy.

Příběh není vyprávěn chronologicky, ale ani zcela retrospektivně. Začíná scénou asi z půlky příběhu, rozhovorem Štěpána a Gerdina otce v říjnu 1938, při kterém pan Goldstein souhlasí se sňatkem Gerdy a Štěpána za podmínky, že Štěpán přijme pracovní nabídku z Francie a odstěhuje se tam i s Gerdou. Tento rozhovor se odehrává poté, co nacistická vojska už obsadila pohraničí Československa a pan Goldstein se domnívá, že přijde ještě něco horšího a odjez ze země je jedinou cestou, jak se může jeho dcera zachránit. Navíc se oba muži domluví na lži, Gerda si totiž musí myslet, že její rodiče po čase přijedou do Francie také, i když to ve skutečnosti neplánují. Tento rozhovor je popsán velmi podrobně, všechny promluvy jsou uvedeny v plném znění v přímé řeči. Přímá řeč dokonce převažuje, někdy u promluv chybí i uvozovací věty, jelikož jde o rozhovor pouze dvou postav, nemá to vliv na pochopení textu.

Pak se vyprávění vrací do podzimu roku 1937, podrobněji je vylíčeno seznámení Štěpána s Gerdou, stručněji pak začátek a vývoj jejich vztahu a žádost o Gerdinu ruku, která byla poprvé panem Goldsteinem zamítnuta. Na dialogu je vystavena jen scéna, kdy se Štěpán s Gerdou potkají poprvé, zbytek této části je stručnějším převyprávěním hlavních událostí. Druhá část se tedy od první svou formou dost liší.

Dál se děj posouvá do období po svatbě, kdy už Gerda se Štěpánem žije ve Francii, jejich začátky v novém bydlišti jsou opět vylíčeny spíše stručně. Asi stejně podrobně jako úvodní rozhovor jsou popsány události 16. března 1939, kdy byl vyhlášen protektorát Čechy a Morava. Gerda se z rádia dozví, co se stalo, a dělá si starosti o rodiče, vyčítá si, že neušetřili víc peněz, aby za nimi mohli přijet do Francie. Štěpán plačící Gerdě konečně prozradí pravdu, že se rodiče nikdy nechystali opustit republiku, že šlo především o to dostat ji do bezpečí. Gerda to vnímá jako zradu. *„Dělal jsem to nerad, chtěl jsem pro tebe jen to nejlepší.“* *„Cože? To nejlepší? Odtáhnout mě od rodiny a jí nechat na pospas osudu, to je to nejlepší? Měla jsem právo vědět, co se děje. Nikam bych neodjela.“* *„Právě proto jsem ti nemohl říct pravdu,“* *zašeptal a pokusil se ji obejmout.* *„Nesahej na mě,“* *zaječela,* *„neměl jsi právo za mě rozhodovat, nikdo z vás neměl to právo. Jak já tě nenávidím.“* *Stál jako ochromený asi půl minuty, pak se vzpamatoval a zavolal: „Gerdo počkej!“* *Ale dveře za ní už dávno zapadly. Ozývalo se jen dupání, jak rychle sbíhala schody. Rozběhl se za ní.“* V následujících třech krátkých výjevech

se pak střídá pohled Štěpána a Gerdy. Gerda vyběhne na ulici, protože chce být chvíli sama, Štěpán se jí snaží doběhnout, to však končí tragickou srážkou s projíždějícím automobilem, kterou Štěpán nepřežije. Vyprávění pak uzavírá rozhovor Gerdy s jejich sousedkou Joan, při kterém vyjde najevo, že je Gerda těhotná.

Následuje už pouze epilog, který velmi stručně v několika větách zmiňuje smrt Gerdy i jejich rodičů v koncentračních táborech, naznačuje, jakým směrem se ubíral život Evy Hájkové, dcery Gerdy a Štěpána. Vedle stručné téměř úřední zprávy o smrti Gerdy, „*Gerda Hájková zemřela 23. září 1942 v Sachsenhausenu.*“, je v epilogu krátká pasáž, která dává děsivosti válečných událostí ještě vyniknout a vrací se k motivu Gerdina aktu, který namaloval Štěpán v začátcích jejich vztahu. „*Když Němci rabovali dům Goldsteinových, našli na půdě jeden obraz. Byl to Gerdin akt. Siegfried Hess, který měl celou akci na povel, se na něj zahleděl a řekl: „No není krásná? Zacházejte s ní opatrně, pověsím si ji do kanceláře.*“ Tato pasáž nepřímou odkazuje i k názvu povídky. Gerda byla pro Štěpána múzou v jeho malířské kariéře, skrze obraz se vlastně určitým způsobem stává i múzou nacistického důstojníka. I když ve druhém případě už jde o odosobněnou a jen vnější krásu, ne o Gerdu jako o člověka, voják neví, kdo je na obraze, a Gerda zatím umírá v koncentračním táboře.

Nejtypičtější je pro text právě střídání velmi detailního, a naopak velmi stručného zobrazování jednotlivých částí příběhu. Epilog je záměrně velmi stručný a zbavený emocí, autorským záměrem tady bylo ukázat hrůzy války a podpořit to ještě tím, jak zkratkovitě až úředně lze popsat něco tak hrozného. V rámci samotného textu je však střídání dialogových a popisných pasáží trochu na překážku, ubírá textu na jednotnosti. Jistě by nemuseli být všechny části stejně podrobné, ale rozvedením některých pasáží by text získal, jak obsahově, tak esteticky. Autorka inklinuje k explicitním vyjádřením a jednoznačnému popisu skutečnosti, bez ohledu na podrobnost dané pasáže, což by mělo být typičtější právě pro styly ženské. Text je psán spisovným jazykem, i v promluvě postav se objevuje spisovný jazyk, autorka se také vyhýbá spojením a hovorovým výrazům, která by se nehodila do doby, kam je příběh zasazen.

Během studia na vysoké škole bylo období psaní vlastních příběhů přerušeno snahou přiučit se tvorbě odborných textů a také určitým omezením volného času. Autorka se jen občas pokoušela psát poezii. Ve druhém ročníku pak začala přispívat do studentského univerzitního časopisu *Skrz naskrz*, kde se z dřívější tvorby objevila povídka *Pohřeb* a vznikla také řada nových článků určených přímo pro časopis. Články

nejsou nějak přesně vymezeny, co se týče slohového útvaru, některé jsou spíše úvahové, některé vykazují rysy fejetonu, jiné mají něco z reportáže, rozhodně ale nejde o beletrii, tedy o vyloženě umělecký styl. Ale v publicistice, a ještě k tomu té studentské má autor mnohem více prostoru pro využití svých literárních dovedností i představivosti než u textů odborných. Tedy svobodou projevu se tyto texty těm beletristickým rozhodně blíží a jelikož překlenují období, kdy nevznikaly čistě beletristické texty, jedná se o dokumentaci vývoje autorčina stylu a je tedy vhodné je alespoň ve stručnosti zmínit. Objektivní stylové faktory ovlivnily zejména používání spisovného jazyka, který autorka považovala pro publicistiku za adekvátní. I témata článků byla částečně ovlivněna vnějšími požadavky, každé číslo časopisu má totiž své hlavní téma, to však bývá jen obecné a zastřešující, každý přispěvatel si pak může vybrat jakékoli téma, které se tomu hlavnímu alespoň okrajově vztahuje.

Opakujícími se rysy u většiny autorčiných článků je využívání humorných prvků, které jsou kombinovány s vážnějšími úvahami a postřehy. To je dobře patrné u článku o studentských žertech, který je téměř celý psán s nadsázkou, např. *„Když chcete třeba zdržet hodinu, aby nepřišla řada na test, nebo jen aby se toho probralo co nejmiň, jsou různé metody, jak toho dosáhnout. K některému učiteli si nepřezujete boty, což má za následek jeho čtvrt hodinový monolog, ve které vám sdělí řadu informací o vašem špatném vychování, o tom, jak si nevážíte práce paní uklízečky a zaručeně se vás zeptá, jestli i doma chodíte v zabláčených škrpálech až do obýváku. Možná trpíte jako jednotlivec, ale celé třídě zajistíte odklad jakýchkoli povinností, kromě snahy zachovat vážnou tvář, když vás učitel plísni.“* Podobných nápadů, většinou inspirovaných skutečnými zážitky autorky a jen trochu přikreslenými v zájmu literární působivosti, je v textu celá řada, konec se však nese ve vážnějším duchu. Autorka upozorňuje na roli studentů ve společnosti a v dějinách: *„Nezazlívejte studentům drobné prohřešky, protože kdyby přišla doba, ve které bude potřeba bránit svobodu, právě oni budou stát na barikádách jako první.“*

Typická je také snaha uzavřít text nějakou pointou, která je někdy více na zamýšlení, někdy text spíš odlehčí. Vícekrát se také opakovala kompozice, kdy byl na závěr pro vytvoření nebo zdůraznění pointy využit tematický prvek nebo přímo citace z úvodu článku, a text se tak uzavřel do kruhu. Např. článek o osobnosti Járy Cimrmana (téma čísla bylo česká národní povaha) končí těmito slovy: *„Cimrman už je zkrátka nedílnou součástí české kultury, s čímž sice můžete nesouhlasit, ale to je to jediné, co s tím*

můžete dělat.“ Což odkazuje na úplný začátek článku, kde je využita citace z filmu *Jára Cimrman ležící spící*, která říká skoro totéž.

Příspěvek k tématu pohled do regionů má titulěk *V Jeseníku se psy nejedí* a začíná fiktivním rozhovorem:

„Moje začátky na UHK:

Spolužák: „Odkud jsi?“

Já: „Z Jeseníku, teda vlastně z vesnice vedle Jeseníku.“

Spolužák: „Takže Sudety, tak to je drsnej kraj, vid?“

Já: „Jak drsnej, myslíš že za Českou Třebovou je ještě středověk?“

Spolužák: „Představuju si to asi takhle: opuštěný ulice, mlha, bezdomovci grilující psa, a když vystoupíš z autobusu, tak zazní výstřel.“

Já: (po dlouhé snaze ho přesvědčit o tom, že se mílí) „Tak se můžeš přijet podívat, jestli mi nevěříš...“

Spolužák: „Radši ne, to bych se bál.“

Článek je ukončen touto větou: *„Rozhodně se takového výletu nemusíte bát, protože středověk už dávno skončil, střelné zbraně mají jen policisté a myslivci, bezdomovců u nás není víc než jinde a hlavně, v Jeseníku se psi nejedí.“* Ta odkazuje jak k úvodu, tak k titulu článku.

Prvky reportáže lze sledovat u textu *Úžasná Itálie*, který byl sepsán na základě vlastních zážitků autorky z putování po Itálii v září 2019. Nejedná se ale přímo o reportáž, která by chronologicky a podrobně líčila celé dva týdny, autorka skládá dohromady jednotlivé postřehy a střípky zážitků. *„Váhu batohu samozřejmě nikdo kromě mě neznal, ale nacpaná krosna ověšená vším možným i zvenčí, působila svým vzhledem v kombinaci s mými 164 cm trochu nepatřičně už na první pohled. To byl nejspíš důvod, proč si nás všiml jeden staříček, který k nám přistoupil pomalým krokem a oslovil nás italsky. Samozřejmě jsme mu nerozuměli, ale nakonec jsme pochopili, že ho zajímá, kam máme namířeno. Pomocí posunků, ukazování a slova lago (tedy jezero, jedno z mála italských slov, které jsme si pamatovali) se nám podařilo vysvětlit mu náš záměr. Když stařík pochopil, pohlédl nejdříve k horám za námi, pak na nás, uznale pokýval hlavou a potřásl nám pravicí se slovy: „Bravo, bravo.“*

I v rovině jazykových prostředků se v u článků projevuje volnost, s jakou autorka mohla texty vytvářet. Mohla sáhnout k neotřelým slovním spojením i výrazům, občas zařadit i výraz hovorový, slova přejatá klášť vedle slov spíše knižních. Texty jsou pestré,

ale zároveň soudržné a působí uceleně. Výrazným rysem je pravidelný výskyt poměrně dlouhých souvětí (více než čtyři věty), které jsou však prostřídána i větami jednoduchými. V článcích se tedy projevují rysy některých starších textů.

Vrcholem autorčiny vlastní umělecké tvorby je text *Pod povrchem*, který je v plném znění součástí této diplomové práce jako příloha. V tomto textu se projevují zkušenosti autorky s různými typy textů, ale samozřejmě více inklinuje k jedné linii. Tento text je doposud nejdelším dokončeným dílem autorky.

Je rozdělen na tři části *Chlapec ve vlaku*, *Kulhavý zahradník* a *Ti, kteří mě potřebují*, jejichž názvy odkazují k lidem, s nimiž se hlavní hrdinka setká a nějak se díky nim posune. V těchto částech jsou pak ještě graficky (mezerou) odděleny přechody mezi jednotlivými scénami. Text je psán v er-formě, ale z pohledu hlavní hrdinky, vypravěč tedy není vševědoucí, informace o dalších postavách čtenář získává z jejich promluv a jednání, zatímco myšlenky a motivace hlavní hrdinky se objevují i v podobě polopřímé řeči. Příběh je vyprávěn chronologicky, retrospektivní ohlédnutí jsou jen stručná a objevují se výjimečně. Můžeme si povšimnout určité spojitosti mezi textem *Pod povrchem* a některými časopiseckými články, autorka totiž opět využila opakování motivu z počátku textu na jeho konci, čímž příběh uzavírá do pomyslného kruhu. Hlavní hrdinka si na koci příběhu vzpomene na svůj úvodní rozhovor s chlapcem ve vlaku, díky němuž se posunula tam, kde je. „*Věděla, že už si konečně vybrala svůj hudební nástroj, ze kterého bude nadšená, a s úsměvem si vzpomněla na malého trumpetistu ve vlaku.*“

Text je zaměřen zejména na hlavní postavu a její vývoj, na její hledání životní cesty. Jde vlastně i o proces dospění a úplného odpoutání od vlivu panovačné matky. I toto dospění se odráží v postavách, se kterými se Lucie postupně setkává. Nejdřív se setkává s malým chlapcem ve vlaku, který ji nevědomky inspiruje k tomu, aby sebrala odvahu vymanit se z vlivu matky, protože to dokázal i on sám, a to je mnohem mladší. Lucie od něj načerpá jeho kuráž. Chlapec je tedy postava velmi důležitá, je jakýmsi spouštěčem děje, i přesto, že je jen epizodní postavou a ani není uvedeno jeho jméno.

Druhou důležitou postavou je „kulhavý zahradník“ Václav, který na rozdíl od chlapce ve vlaku zůstává v příběhu až do konce, hraje roli Luciina průvodce její proměnou, vlastně jí nahrazuje rodiče, kteří jí podobnou podporu nikdy neposkytli. Tento vztah je navíc oboustranný, Lucie zase nahrazuje Václavovi dceru, o kterou přišel

při autonehodě. Václavův příběh je však odkrýván postupně, tak jak ho víc a víc poznává hlavní hrdinka. Václavovi je hned po Lucii věnováno v textu nejvíce prostoru.

Třetí část se nazývá *Ti, kteří mě potřebují* a hybatelem posunu hlavní hrdinky není jen jedna postava, tato část navíc není tak striktně tematicky oddělena jako první dvě části, s jejím postavami se postupně čtenář seznámil už ve druhé části, ve třetí se však více projeví jejich vliv na hlavní hrdinku. Lucie začne díky Václavovi pracovat v dětském domově, dostává se do koloběhu cizích příběhů a problémů, a zjišťuje, že právě kontakt s dětmi a starost o jiné jí naplňuje. Kromě dětí jdou důležitými postavami ještě Matouš, sedmnáctiletý chlapec, který je svým způsobem zrcadlovou postavou Lucie, jsou v podobné situaci, také ho čeká názorový střet s rodiči, kterého se obává a odkládá ho. Nakonec se ve stejnou chvíli v závěru příběhu rozhodují s tím něco udělat a s rodiči si promluvit. Lucie se v dětském domově seznamuje také s Josefem, což je vychovatel, který v domově sám vyrůstal. Lucii pomůže více nahlédnout do příběhů některým dětem, které jí vedou k poznání, že v porovnání s nimi žila a žije velmi spokojený život a pomáhá jí to uvědomit si, že její problémy nejsou zas tak děsivé, jak se jí zdálo. V Josefovi nakonec Lucie nachází i svého partnera, to je však naznačeno až na konci příběhu a představuje to poslední Luciin krok k úplné dospělosti.

Text navazuje na fragmenty textů autorky, které psala tzv. do šuplíku, tedy na texty z období nižšího a vyššího gymnázia, které zůstali nedopsané, a nečetl je nikdo jiný než autorka. S těmito texty má tento nejnovější společné to, že je psán jako text vážný nikoli humoristický a že hlavní hrdinka přibližně odpovídá věkem autorce. Nemá ale příliš autobiografických rysů, což bylo u starších textů časté. Asi nejvýraznější autobiografický rys je Luciina obliba poezie a objevená záliba v zahradničení. Charakterem se však hlavní hrdinka s autorkou zcela rozchází, autorčiny povahové rysy se promítají spíše do postavy Luciiny kamarádky Sáry, a přestože jde o mužskou postavu i do Václava. Luciina životní situace a problémy, které řeší, však rozhodně autobiografické nejsou. Některé postavy však vykazují rysy jiných reálných osob z autorčina okolí, hlavní hrdinka se povahově částečně podobá jedné z nejbližších autorčiny kamarádek z dětství, společný mají i komplikovaný vztah s panovačnou matkou. Václav je zase částečně inspirován osobou autorčina pradědečka, který byl zahradník a také kulhal, i když neměl místo nohy protézu jako Václav. Z Václavových úst také zaznívá řada autorčiny názorů, zejména na náboženství. Matouš ani Josef

nemají žádnou reálnou předlohu, ale kromě role v samotném příběhu, dávají i prostor pro kritiku předsudků vůči Romům a homosexuálům.

Stejně jako povídka *Múza války* je text *Pod povrchem* z velké části vystavěn na dialozích, je však zasazen do přítomnosti, a přestože se jedná o výrazně delší text, líčí mnohem kratší časový úsek. Příběh poskytuje náhled na dva až tři měsíce Luciina života, hlavním motivem také není romantický vztah hrdinky, ale její proměna v cílevědomou ženu, která ví, co v životě chce. V obou textech si však dala autorka větší práci s výběrem jmen než u některých starších textů. U textu *Múza války* šlo zejména o to, aby jména odpovídala národnosti postav. Jména postav z textu *Pod povrchem* byla vybírána různě, u jména hlavní hrdinky šlo hlavně o to, aby dobře zněla jeho nezdobnělá podoba. Jméno Václav se zase hodilo pro muže vyššího věku, protože v 50. letech šlo o hojně užívané jméno, později naopak jeho užívání klesalo. Matoušovo jméno samozřejmě odkazuje k evangelistovi Matoušovi, podle kterého ho pojmenovali jeho rodiče katolického vyznání. Jméno Matoušova přítele Marka odkazuje také k evangelistovi, tady šlo o záměr autorky, ani ne tak o výběr Markových rodičů. Jména chlapců odpovídající dvojici evangelistů mají být jakýmsi paradoxem k jejich sexuální orientaci, která je církví odmítána. Jméno Josef je vypůjčeno z oblíbené knihy z autorčina dospívání *Zakázané holky* od spisovatelky Hany Bořkovcové, kde má jméno Josef také muž, ke kterému něco cítí hlavní hrdinka, byť jde o úplně jinou situaci. Oba Josefové mají i další společný rys, optimistický pohled na svět.

Pro jazykovou stránku textu je příznačná vysoká míra využití přímé řeči, oproti starším textům se pak častěji vyskytuje i řeč polopřímá. Pásmo vypravěče je psáno ve spisovném jazyce, jen výjimečně se vyskytují hovorové výrazy (např. muzika, gympl, výška), jedná se však o výrazy, které už jsou díky častému užívání v autorčině slovní zásobě zautomatizované, vytrácí se tedy jejich příznakovost. V přímé řeči se autorka snaží dodržovat jednotný styl promluv jednotlivých postav, ale zároveň odlišit komunikační situaci, ve které se postava nachází. Kromě ředitelky dětského domova a matky Lucie, používají postavy téměř výhradně obecnou češtinu, důsledně nespisovné koncovky přídavných jmen a sloves, méně důsledně pak krátké samohlásky v kořenech sloves (vim, vidim apod.). Lucie většinou také nemluví spisovně, ale formálnější projev volí právě při rozhovoru s ředitelkou dětského domova, zejména během pracovního pohovoru. Také nedokončené výpovědi a expresivní výrazy mají dodat promluvám na autentičnosti. Tyto rysy jsou u textu *Pod povrchem* již výsledkem autorského záměru,

což ukazuje posun autorského stylu a větší propracovanost textu. Délka souvětí se v textu různě střídá, ale nelze popsat nějakou pravidelnost, objevují se delší souvětí (např. i o 7 větách), ale také souvětí o dvou větách, či věty jednoduché. Méně obvyklým, ale v textu častěji využívaným prvkem je asyndetické spojení vět, např. „*V kuchyni už znovu zatápět nemusela, malá kamínka vyhřála místnost překvapivě rychle...*“ nebo „*Vydala se na cestu zpět, boty si nesla v ruce.*“

Tento prvek autorka nejdříve vědomě přejala z knihy *Na východ od ráje* od Johna Steinbecka, kde si ho povšimla jako zajímavého rysu, nezáměrně ho však nakonec využila hojněji, než měla v úmyslu. Vliv četby děl Johna Steinbecka se projevuje bezpochyby i v důrazu kladeném na dialogy, které jsou důležité pro jazykovou i tematickou rovinu textu, protože právě skrz ně poznáváme jednotlivé postavy. Chronologické směřování příběhu bez výraznějších odboček zase autorka částečně převzala z díla Jana Procházky *Kočár do Vídně*, ale jelikož její příběh se odehrává v mnohem delším časovém úseku, než je jeden den, jako v případě *Kočáru do Vídně*, není tato inspirace příliš zřejmá, ani jí autorka nedocílila stejného efektu. Knihy, které se zabývaly vývojem hlavní hrdinky a hledáním jejího životního poslání, a které autorku také inspirovaly, jsou *Ryby raky* od Edy Kriseové a *Někdo s nožem* od Ireny Douskové. Je pravděpodobné, že styl autorky byl ovlivněn i četbou dalších knih, ale u nich už si této spojitosti není vědoma.

Zatím poslední text autorky se liší od předchozích nejen svou délkou, ale zejména vědomým užíváním určitých prvků v tematické i jazykové rovině. Samozřejmě se rozdíly odvíjí i od toho, že text nebyl příliš ovlivněn objektivními stylovými faktory, byl zde velký prostor pro autorčin rozlet, alespoň poté, co se jí podařilo odpoutat od toho, že budou její text hodnotit odborníci, poté, co se jí podařilo zaměřit výhradně na text samotný.

4. Proměny autorského stylu – odborné texty

V této kapitole budou analyze podrobeny texty, které by bylo možné označit jako texty odborné, podle pojetí autorek Současné české stylistiky a M. Jelínka by šlo o texty funkčního stylu odborného, v pojetí J. Hoffmanové a kol. o texty komunikační sféry odborné, ovlivněné také sférou komunikace školní. Označení analyzovaných textů jako odborných má však v tomto případě jistá úskalí, některé z nich na odborný styl spíše aspirují. Jde zejména o starší texty, které vznikaly jako první pokusy o odborné psaní na střední škole. Za odborný text se všemi náležitostmi je možné označit až bakalářskou práci autorky. Jelikož však jde o zachycení proměn autorského stylu zejména z diachronního hlediska, jsou tyto rozdíly nedílnou součástí daného zkoumání. Všechny texty zmíněné v této kapitole, až na jednu výjimku, vznikly jako texty školní, byly tedy ovlivněny určitými zadanými parametry a na rozdíl od textů uměleckých více podléhaly objektivním stylotvorným faktorům.

Prvním pokusem o odborný text byla seminární práce ze zeměpisu, která byla napsána ve třetím ročníku gymnázia ve volitelném semináři ze zeměpisu. Jejím tématem, které si mohla zvolit sama autorka, byl *Australský svaz*. Text o 15 stranách nese rysy prvotiny a vykazuje řadu nedokonalostí, která začínají už u typografie.

Úvod je stručný, příliš subjektivní, letmo jsou v něm nastíněny cíle, samozřejmě ne cíle výzkumné, text je výsledkem propojení informací z literatury (ani ne odborné, jsou využity např. cestopisy). Literatura je uvedena až v seznamu na konci práce, nejsou uvedeny žádné odkazy v poznámkách pod čarou. Kapitoly jsou spíše kratší, nejsou však vyrovnané, co se délky týče. Jsou členěny tematicky a dávají práci jasnou strukturu, ale obsahově jsou poněkud izolované, spíše jsou kladeny vedle sebe a tvoří celek, samy mezi sebou nicméně příliš provázány nejsou. Text přináší jakýsi přehledem faktů o dané zemi, bez nějakých přesahů, je vlastně souhrnem, který se pojetím blíží propracovanějšímu encyklopedickému heslu. Postupně je popisováno státní zřízení, vznik státu, přírodní podmínky atd., text působí rozdrobeně právě kvůli rozdílnosti jednotlivých částí, ta je však dána šířkou tématu.

Text je psán spisovným jazykem, z termínů se objevují především názvy jednotlivých států i v původním anglickém znění. Pro text je typické časté využití několikanásobných větných členů, např. výčty zemí, živočichů apod. Jsou použita zejména kratší souvětí, o dvou až třech větách. Některé formulace působí neobratně,

velmi často se opakuje sloveso být, častá je konstrukce „*týká se něčeho*“. Text je po jazykové stránce poměrně stereotypní, což je dáno i podobným popisným charakterem kapitol. Občas jsou vzhledem ke zbytku textu ne příliš vhodně použity téměř řečnické otázky. Kapitola o dějinách se mírně liší od zbytku, jedná se o popis děje a vývoje, nikoli současného stavu, takže text působí více dynamicky, v této kapitole se objevuje ojedinělý skoro básnický prvek, který se do textu příliš nehodí, „*vznáší se nad jejich činy odér odvahy a hrdinství*“, pak také expresivní vyjádření „*řádila zlatá horečka*“. Nedůsledností v textu je i uvádění cizojazyčných názvů, někdy jsou uvedeny v závorce za českým ekvivalentem, někdy jsou uvedeny v závorce, ale před daným výrazem je uveden ještě výraz „neboli“. Závěr práce je převážně sebereflexe procesu tvorby. Závěr končí větou „*Myslím, že se mi povedlo napsat alespoň to základní a k tomu získat zkušenosti, které se mi budou hodit při psaní dalších podobných prací.*“ Novější texty snad dokazují, že k nějakému posunu a proměně opravdu došlo.

Další dva texty se kryjí dobou vzniku, byly napsány o rok později než první zmíněný text, tedy ve čtvrtém ročníku gymnázia. Rovněž jde o seminární práce z volitelných seminářů, a to ze semináře společenských věd a dějepisu.

Pro seminář společenských věd bylo zvoleno téma spíše historické, ale se společenským přesahem: *Dějiny antisemitismu v českých zemích do počátku 20. století*. Jak je patrné již z názvu, téma je již více specifikováno, ale stále se jedná o práci založenou na kompilaci poznatků z literatury. Užší vymezení je však přeci jen předpokladem pro hlubší vhled do tématu. Pečlivost u typografie se oproti předchozí práci příliš neposunula, text stále není zarovnaný do bloku a předložky jsou ponechány na konci řádků. Text má 20 stran, 11 kratších kapitol, a kromě úvodu a závěru na rozdíl od předchozí práce také anotaci. Tyto náležitosti byly samozřejmě dány podrobnějším zadáním ze strany učitele. Členění textu do kapitol je jednoznačnější a logičtější než u předchozího textu, čemuž napomáhá i téma. Jelikož jde o text o historii daného jevu, jedná se vlastně o příběh a chronologické členění kapitol se tak samo nabízí.

Úvod je ucelený, vykazuje prvky poučení z předchozího nevydařeného úvodu, je v něm dostatečně popsán cíl práce a zdůvodněn výběr tématu. Také je vymezen pojem antisemitismus a v hrubých obrysech jsou nastíněny jeho příčiny a rozsah v dějinách. Autorka se již vyhýbá příliš subjektivním vyjádřením. Opět se však občas objeví prvek, který se zcela nehodí do odborného textu (např. popis Hitlera: „*malý rozzlobený pán za řečnickým pultem*“). Objevují se úvahové prvky u zdůvodnění výběru a aktuálnosti

tématu. Přestože bylo zmíněno, že historický námět už je ze své podstaty více příběhový, nelze text označit za vyprávění, jednotlivé kapitoly jsou vždy popisem situace židů v určitém období. Slovní zásoba se může jevit jako dost jednotvárná, což je dáno právě tím, že ve všech kapitolách se píše o panovníkovi a jeho vztahu k židům, o zákazech a právech pro židy, o pogromech, odlišnosti židovské kultury atd. Nejpodrobnější a nejvíce příběhová je kapitola o hilsneriádě, možná až nevyrovnaně vzhledem k ostatním kapitolám, zde zapůsobil subjektivní stylotvorný faktor, protože právě toto téma autorku zajímalo nejvíc (příčiny tohoto zájmu jsou více popsány u výběru tématu bakalářské práce).

Oproti přechozímu textu jsou hojně využita delší a složitější souvětí. Autorka užzáměrně vynechává aktualizace jazyka, básnická vyjádření a expresivní výrazy, které nepatří do odborného textu. Výjimečně se objevují přímé citace a tím pádem i zdroje v poznámce pod čarou, u parafrází však zdroje citovány přímo nejsou, až na konci práce je uveden seznam použité literatury. Kromě titulního termínu antisemitismus se objevují termíny jako ghetto, segregace, familiantský zákon, dále pak jména panovníků, případně známých židů. Závěr je převážně úvahou a vyjádřením obdivu k židům, že přežili celé pohnuté dějiny. Je sice trochu subjektivněji laděný, ale jde už o shrnutí tématu a vyvození nějakého zobecnění. Lze tedy říci, že v porovnání s první prací je tato více soudržná jak obsahově, tak jazykově, zabývá se tématem více do hloubky a úvod i závěr už se více blíží pozdějším textům.

Třetí seminární práce z gymnázia spadající do oboru historie nese název: *Emil Svoboda – O životě mého pradědečka*. Práci je možné zařadit do oblasti oral history, byla sepsána zejména na základě vzpomínek dědečka pisatelky a nahrávek s vyprávěním pradědečka. Jde tedy již o práci založenou na určitém vlastním výzkumu, nejde jen o kompilaci sekundárních zdrojů. Seminární práce je vlastně životopisem Emila Svobody, s přesahem k jeho předkům, kteří kvůli protestantské víře emigrovali do Polska. Dále je zmíněna jeho účast v druhé světové válce a problémy, kterým musel čelit během komunistického režimu po návratu do Čech. Seminární práce má i přílohy jako rodokmen, či fotografie, což nesouvisí zcela s autorským stylem vlastního textu, ale posouvá práci na jinou úroveň než předchozí texty, stejně tak je více využit poznámkový aparát. Text včetně příloh má 29 stran. Jelikož se zvýšily požadavky vyučujícího na typografickou úpravu, vykazují text posun i v této rovině.

Členění kapitol je chronologické, podle životní osy Emila Svobody. V úvodu je zdůvodněn výběr tématu, letmo je zmíněna metodologie, zdroje a struktura, je stanoven cíl práce. V úvodu je řada výroků psána v první osobě, ale drží se na věcné citově nezabarvené rovině. První kapitola, která popisuje osudy předků E. S., obsahuje mnoho názvů měst a vlastních jmen rodinných příslušníků. Jedná se o zhuštěný popis toho, kde všude žili, formulace jsou značně stereotypní, protože sdělují stále dokola ty stejné informace o několika generacích. Text je psán v souvětích delších i kratších, střídání není rovnoměrné. Další dvě kapitoly už pojednávají o životě pradědečka, projeví se v nich tedy pestřejší slovní zásoba, neinklinují k tak stereotypnímu vyjadřování jako kapitola první, informace jsou méně zhuštěné, je v nich obsaženo více detailů. Autorka se snaží o jasné a explicitní vyjadřování. Výrazněji se zde projevuje i intertextovost, jsou zde citovány celé texty písní československých vojáků z fronty druhé světové války a také dopis ruského velitele. Čtvrtá kapitola je výrazně kratší a liší se od předchozích i svým charakterem, jde převážně o výčet a popis spolků, kam E. S. patřil, a medailí, které dostal. Přesto, že jde o osudy rodinného příslušníka, v textu se neobjevují téměř žádná subjektivní vyjádření. Trochu jinak je tomu v závěru, ale i ten je spíše věcný, jen s osobnějším přesahem. Závěr je shrnutím práce a je zmíněna i možnost případného dalšího výzkumu. Od předchozích dvou textů se tato seminární práce liší hlavně tím, že už je obsažen vlastní výzkum a zpracování tematické i formální je výrazně preciznější, což je dáno nejen posunem autorčina stylu, ale i přísnějšími požadavky, tedy objektivními stylovými faktory.

Další analyzované texty pochází již z doby vysokoškolských studií autorky. Nejsou zde analyzovány všechny texty, které byly během studia na univerzitě napsány, ale jen některé vybrané práce. Ty jsou zmíněny chronologicky podle doby vzniku, jelikož středoškolské práce vznikaly až v posledních ročnících střední školy a texty vysokoškolských seminárních prací o dva až čtyři roky později, nezaznamenáme u nich takový skok způsobený věkem autorky jako u textů uměleckých. Mezi osmnácti a dvaadvacetiletým autorem už není takový rozdíl v mentalitě ani ve slovní zásobě, navíc do odborného textu se méně promítají subjektivní stylové faktory, takže se do proměny autorského stylu v této oblasti promítnou spíše rostoucí zkušenosti se psaním odborného textu. Proměny stylu textů navíc souvisí i s tím, že nejde o texty jednoho oboru.

První vysokoškolská práce odborného charakteru vznikla v prvním semestru v rámci předmětu Historický proseminář 1, který měl za cíl právě uvedení studentů do problematiky tvorby odborného textu z historie. Požadavky na výběr tématu, strukturu práce i typografickou úpravu tedy byly stanoveny jednoznačně a závazně. Proto práce působí alespoň po formální stránce více profesionálním dojmem než první dvě práce středoškolské. Práce nese název: *Vincenz Priessnitz – Syn hospodáře a zakladatel prvního vodoléčebného ústavu*. Má 9 stran. Jedná se sice převážně o práci založenou na kompilaci odborné literatury, s požadavkem na vysoký počet zdrojů, ale bylo nutno k jejímu vypracování použít alespoň jeden archivní pramen. Jde tedy o další krůček na pole historického bádání. Práce předčí ty středoškolské zejména v kvalitě poznámkového aparátů a důslednosti v rozlišování přímých citací a parafrází.

Dle požadavků je úvod a závěr kvůli menšímu rozsahu práce včleněn přímo do vlastního textu práce, která není ani dělena na kapitoly. Jelikož je text zaměřen opět na jednu osobnost a je tedy možné ho označit alespoň částečně za životopisný, vykazuje společné rysy se seminární prací o E. Svobodovi. Úvod obsahuje kromě vymezení tématu a cíle práce také stručné zhodnocení nejdůležitější literatury a pramenů. Osa práce je chronologická, dle života Vincenze Priessnitze, není však věnována stejná pozornost všem obdobím (ani není dovedena až do jeho smrti), protože práce je zaměřena především na popis založení vodoléčebných lázní a boje o jejich udržení, životopis je kostrou, nikoli hlavní náplní. Text je více popisný a méně narativní než text o E. S., jsou zde zahrnuty i popisy postupů léčby, také výčet dalších vodoléčebných lázní a Priessnitzových následovníků. V závěru jsou popsány zejména výsledky snažení V. P. a jeho odkaz, a také zdůrazněna aktuálnost tématu. Text se vyznačuje přesnými formulacemi, věcností, absencí citově zabarvených výrazů. Časté je používání trpného rodu. Souvětí jsou spíše delší.

Další seminární práce, které stojí za zmínku, jelikož se jedná o ucelené a jasné strukturované a ukotvené texty, jsou další tři práce z prvního ročníku, tentokrát z letního semestru. Práce stojí za zmínku a porovnání i proto, že každá z nich je z jiného oboru. Jedna spadá opět do oboru historie, ale další dva texty jsou odlišného charakteru, jeden je z oblasti literární vědy a druhý z oblasti psychologie. Je tedy jasné, že práce se liší z velké části právě kvůli rozdílnosti zaměření.

Seminární práce historická s názvem *Velké papežské schizma 1378–1417* je stejně jako text o V. Priessnitzovi spíše kompilací informací z různých odborných knih,

pramenná opora je pouze doplňková. Práce má 11 stran a opět už má propracovanější poznámkový aparát a citace literatury a pramenů uvedeny podle jednotné normy. Přestože jde o práci kratšího rozsahu, je zde použito členění typické pro odborné texty. Text obsahuje anotaci, úvod, několik samostatných kapitol, závěr a samozřejmě seznam pramenů a literatury, není však zahrnut obsah.

Jelikož nejde o vlastní výzkum, ale spíše o shrnutí tématu, není v úvodu reflektováno dosavadní poznání tématu, spíš jde o jeho nastínění, pak je definován cíl seminární práce. Jako doposud jediný text měla tato práce svou písemnou i mluvenou podobu v podobě prezentace před ostatními studenty na semináři, text byl ale napsán dříve a sloužil jako podklad pro prezentaci, žádné prvky typické pro mluvené projevy se tedy do textu nepromítly. Co se týče tematické výstavby, opět se drží jisté příběhové a tím pádem chronologické linky, nejde po ose jednoho lidského života, ale po ose církevních dějin – vývoje papežství na přelomu 14. a 15. století. Kapitoly jsou kratší a vymezené tematicky (např. Avignonské zajetí, Kostnický koncil apod.). Závěr je shrnutím práce a nastíněním důsledků popisovaných událostí. I když práce není založena na vlastním výzkumu, neobsahuje jen zhuštěný výčet faktů, ale jsou zde i určité hodnotící přesahy, samozřejmě fakty stále ohraničené.

Jelikož text nepojednává o jednom lidském osudu je snazší i odpoutání od citové zabarvenosti, text je velmi věcný. Skládá se z velké části z dlouhých souvětí (často např. o 5 větách), kratší souvětí se s nimi střídají, ale věty jednoduché se objevují výjimečně, časté je využití pasiva. Text je oproti všem předchozím hodně založen na přesných termínech, často termínech cizího původu, jako schizma, koncil, kardinál, církve, papež, konkláve, dále jsou často opakována toponyma Avignon a Řím a také uváděna vlastní jména papežů a evropských panovníků. Větší frekvence termínů je daná tématem, jedná se o církevní dějiny, a s církví jako institucí se určité termíny neoddělitelně pojí.

Seminární práce z oblasti literatury či literární vědy (samozřejmě ne ve zcela vědecké podobě), je interpretací jedné konkrétní knihy, navíc jen z určitého úhlu pohledu, jedná se tedy o práci úzce zaměřenou. Od historických prací se liší zejména tím, že více stojí na interpretacích vlastního uměleckého textu a méně pak na sekundární odborné literatuře, i když ji rovněž využívá. Práce byla sepsána na přesně zadané téma, které nemohlo být autorkou upraveno. Název práce zní: *Projevy společenské nerovnosti v románu Nemodlenec od Karoliny Světlé*. Práce má 8 stran, není členěna na kapitoly, text tvoří jeden celek, do kterého je včleněn i úvod a závěr. Úvod obsahuje prvotní

představení knihy. Následující text je více subjektivní než předchozí odborné texty, což je dáno i jeho zaměřením a tématem, interpretace umělecké literatury je vždy více subjektivní než popis historických událostí, navíc zadání práce bylo právě ve prospěch vlastní interpretace, která samozřejmě musela být založena na textu samotném. Střídají se pasáže popisné a úvahové. Z velké části je tu patrný osobní vklad autorky, nejedná se o souhrn vyčtených poznatků, ale výsledky vlastní tvůrčí práce. Jelikož je text úzce tematicky zaměřen a vymezen, příběh je nastíněn jen v úvodu, ale jinak je text vystavěn tematicky, nikoli chronologicky dle děje knihy, rozebírá postupně jednotlivé aspekty společenské nerovnosti a vrací se k různým momentům v ději a různým dějovým linkám. Užší vymezení tématu vede také k hlubšímu ponoření do problematiky. Závěr pak obsahuje shrnutí hlavních myšlenek prezentovaných v textu i osobnější zhodnocení autorky: „*Ale upozorňuje také na problematiku příliš svázaného myšlení, které zabraňuje lidem přijmout skutečnosti, které se podle nich vymykají konvencím. Většina lidí zůstává svázána ve své skořápce, ze které se není schopná vyklubat a tvárně pracovat se svými postoji. Lidí totiž svazuje strach z odlišnosti, ze změny.*“

V uvedené ukázce ze závěru seminární práce se objevují i jazykové prostředky typické i pro zbytek práce. Objevuje se zde pasivum, které je v celém textu zastoupeno celkem hojně. Pak je také ve větší míře využito přirovnání, personifikace i metafor, např. i v této pasáži: „*Projevy společenské nerovnosti prostupují celou knihou a výrazně určují a vytváří osudy hrdinů, jsou jakýmsi plátnem, na kterém jsou vymalovány konkrétní lidské osudy.*“ Autorka navíc tíhne ke knižním jazykovým prostředkům, což se projevuje už u předchozích textů, ale tady výrazněji. V textu se také projevuje pestřejší slovní zásoba, opakují se hlavně jména postav a spojení společenská nerovnost, jinak text není stereotypní.

Třetí seminární práce ze stejného semestru je práce z oblasti psychologie, přesněji řečeno se jedná o případovou studii, založenou na vlastní zkušenosti autorky, tedy popis reálných osudů a situací, ale opírající se o odborné publikace z oblasti vývojové psychologie. Seminární práce nese ne příliš konkrétní název: *Příběh dítěte*, ten byl zadán, stejně jako parametry pro vypracování a uchopení práce, vliv objektivních stylových faktorů byl tedy rozhodující. Každý student si měl vybrat reálný případ nějakého dítěte, či dospívajícího ze svého okolí, který měl zajímavý životní příběh/musel čelit nějakým překážkám. Bylo třeba případ popsat a následně za pomoci odborné literatury rozebrat, co a jak ovlivnilo vývoj psychiky a osobnosti dítěte, tedy zaměřit se na případ z hlediska

vývojové psychologie. Jde z velké části o interpretaci skutečnosti autorkou, i když za pomoci literatury, jedná se tedy také o subjektivnější text než u prací historických. V tomto ohledu vykazují podobnosti se seminární prací o knize *Nemodlenec*. Přestože v textu převažují osobní úvahy autorky, jsou samozřejmě založeny na reálném základu, nejde tedy fikci.

Práce má 7 stran, má jasně danou strukturu a jednotlivé části jsou vyčleněny pomocí vlastního nadpisu. Úvod práce obsahuje uvedení do tématu a cíl práce. Následuje kapitola, která je ukotvením tématu pomocí odborné literatury, jde o popis toho, co se děje s jedincem v daném vývojovém období (relevantním pro daný případ). Následuje delší kapitola zahrnující popis konkrétního případu a autorčinu interpretaci reality za pomoci poznatků z vývojové psychologie. Důležitým faktorem práce je záměrná změna reálného jména hlavní aktérky a záměrné vynechání konkrétních místních názvů kvůli anonymitě. Jména tedy nejsou zveřejněna, ale jinak je text velmi podrobným popisem životního příběhu jedné šestnáctileté dívky. Důraz je zde kladen na zcela jiné aspekty než u životopisných textů, jde o snahu interpretovat chování jedince z hlediska psychologie, nejde tedy o popis doložených faktů, ale o snahu z rozhovoru s třetí osobou, zrekonstruovat příběh dívky a zdůvodnit díky seznámení s jejím životem její chování. Popis případu začíná úvodem do současné situace, pak se navrácí k dětství dívky a následně postupuje chronologicky zpět k současnosti. V závěru se objevuje shrnutí, zobecnění případu a nastínění, co z toho plyne pro učitelskou praxi.

Novinkou této práce je využití poznámkového aparátu i k faktické poznámce, nikoli jen pro uvedení zdrojů. Jelikož text popisuje běžný lidský život, nenajdeme zde příliš mnoho odborných termínů, jen pár např. adolescent, identita, rodinné zázemí. V textu jsou využity zápornky pro doplnění či upřesnění některých informací. Pro text jsou stejně jako pro předchozí práce typická dlouhá souvětí, některé formulace jsou v tomto textu však příliš složité. Text obsahuje i popis pocitů, ale pocitů dívky z daného případu, nikoli autorčiných. Objevují se některá příznaková slova např. „*flákač*“ (uvedeno právě v uvozovkách), ale také *courat se*. V kontrastu k těmto spíše hovorovým výrazům jsou využity naopak i knižnější tvary jako např. *více*. Většina textu je psána ve třetí osobě, činném rodě a jmenném rodě ženském. Je sice popsán konkrétní osud, jsou však uváděna nejdůležitější fakta, není zde patrná snaha o poutavý příběh, protože se nejedná to beletrii.

Další text v pořadí podle doby napsání je text, který se liší od všech ostatních tím, že nebyl vytvořen v rámci žádného předmětu, a tedy zadán ani kontrolován žádným

vyučujícím. Vnější stylové faktory se tedy projeví o poznání méně, text navíc směřuje spíše ke směru populárně naučnému než pokusu o vědecký text, jedná se o krátký dvoustránkový článek určený pro studentský univerzitní časopis *Skrz naskrz*. Téma mělo dle zadání (podle tématu čísla časopisu) mít souvislost s obdobím první republiky, konkrétní téma však záviselo na volbě autorky. Titulek článku, který byl napsán ve druhém ročníku bakalářského studia, zní: *Snahy o lepší postavení žen za první republiky*, a tento titulek přesně vystihuje téma článku. Text má krátký úvod, který je odlišený od zbytku textu kurzívou, a na konci seznam použité literatury, dle požadavků. Jeho další podoba a náplň byly v gesci autorky. Úvod uvádí čtenáře do tématu, a zasazuje téma článku do historického kontextu. V úvodu je použito ustálené spojení: „*běh na dlouhou trať*“, které je v textu ojedinělé. V samotném textu nejsou využívány jazykové aktualizace, drží se odborné linie, jde o kompilaci informací z odborných knih k tématu a následné vyvození závěru a upozornění na přesah do současnosti. Obrazná vyjádření se objevují právě až v závěru článku: „*společnost potřebovala v některých směrech dozrát*“ a „*jejich snahy přinesly ovoce*“, kdy jsou záměrně použity dvě metafory související s ovocem. Na rozdíl od školních pokusů o vědecké texty se text skládá z kratších souvětí (většinou o třech větách) a také se více objevují věty jednoduché. Text důsledně dodržuje spisovnou normu. Neobjevují se termíny nesrozumitelné pro širší publikum, ale pojmy již běžně vžitá např. legislativa, liberální, dále názvy politických stran.

Za zmínku stojí také dvě eseje, jedna byla napsána ve druhém ročníku bakalářského studia, ta komparuje tři dobové prameny z poloviny 19. století z USA a hodnotí pohled jejich původců na otroctví. Druhá esej byla napsána ve třetím ročníku a jedná se o esej interpretující dílo Jana Procházky *Kočár do Vidně*. Jedna esej je tedy z oblasti historie, druhá z oblasti stylistiky až literární vědy. Oba texty vykazují společné znaky právě proto, že jde o eseje, jsou založeny na autorčině interpretaci (pramenů nebo literárního díla), více se projevuje názor autorky, nejsou založeny na odborné literatuře, ale vychází ze samotných interpretovaných textech.

Text *Otroctví v USA – Komparace dobových pramenů* má jen čtyři strany. Úvod je vyčleněn zvlášť, vymezuje povahu práce a nastiňuje obsah, klade řečnické otázky. Následuje rozbor tří dobových pramenů (projevu, soukromého dopisu a stati o otroctví – každý je od zcela jiného původce) a jejich porovnání, na konec je zařazen odstavec, který shrnuje a hodnotí problematiku. V textu se objevují přímé citace z pramenů i jejich

parafráze, odkazy na prameny jsou uvedeny v poznámkovém aparátu. Autorka hodnotí psané prameny komplexně, všímá si struktury pramenů, záměrů autorů, jejich schopnosti argumentace a postojů k problematice. Je využit popisný slohový postup kombinovaný místy s úvahovými přesahy. Jedná se především o popis toho, kdo co o otroctví řekl, hodnocení autorky se objevuje až na konci, při interpretaci pramenů se důsledně drží toho, co bylo opravdu v pramenech řečeno a spíše to rozvádí a popisuje, než hodnotí. Hodnocení, pokud se už objevuje, je ale stále podloženo tvrzeními v pramenech. Autorka se drží odborného, citově nezabarveného vyjadřování. Na rozdíl od některých textů není příliš využíván pasiv. Dlouhá souvětí opět převažují, ale jsou více střídány i s kratšími souvětími a větami jednoduchými. Neobjevují se zde žádné specifické termíny, které by žádaly bližší vysvětlení.

Esej o knize *Kočár do Vídně* je o rok mladší než předchozí text, ale tento časový zub se příliš neprojevuje, autorka už má určitý styl a způsob práce, text je odlišný spíše kvůli jinému zaměření a oboru, do kterého spadá. Stejně jako předchozí esej mapuje výchozí text velmi detailně. Text ani nemá žádný specifikující název, dlouhý je 5 stran a není dělen na více částí. V úvodu je představena kniha a časoprostor příběhu. Esej se zaměřuje na celkové vyznění a myšlenku knihy, ale zejména na způsob, jakým jsou příběh i postavy utvářeny autorem textu, jak autor pracuje s motivy, postavami i časoprostorem. V závěru je nastíněna pointa příběhu dle názoru autorky eseje. Práce je postavena na vlastní interpretaci a popisu textu, více inklinuje k subjektivitě a emocím, i když jsou spíše popisovány zmíněné i domnělé pocity postav, ne emoce autorky eseje, ale je tam více osobního vkladu než u historických textů, i když skrytého, a ne explicitně vyjádřeného. Kompozice se postupně vrství, podobné jako v práci o knize *Nemodlenec*. Chronologická linka příběhu není zcela opomenuta, ale není hlavní, autorka se k jednotlivým tématům a momentům vrací a interpretuje je v souvislostech. Opět výrazně převažují delší souvětí a složitější větné konstrukce. Složitější formulace se nabízejí právě u esejí, kde se více promítají úvahy a jsou popisovány složitější myšlenkové konstrukty.

Textem, který je skutečně možno zařadit mezi texty odborné a je tedy určitým vyvrcholením předchozího osvojování odborného stylu, je bakalářská práce autorky. Jedná se o text z oblasti historické vědy, který vznikl pod vedením paní profesorky Dany Musilové z Historického ústavu FF UHK. U této práce už lze bezesporu hovořit o vlastním výzkumu autorky. Název práce zní: *Antisemitismus očima Anny Auředníčkové*.

„Tato bakalářská práce se zabývá vlivem antisemitismu na život Anny Auředníčkové a pohledem Anny Auředníčkové na tuto problematiku. Práce je založena na analýze a interpretaci textů Anny Auředníčkové. Anna Auředníčková byla židovského původu, a přestože už její rodiče konvertovali ke katolicismu, antisemitismus do jejího života značně zasáhl. Její manžel během soudního procesu známém jako hilsneriáda zastupoval obviněného žida Leopolda Hilsnera, po Hilsnerově odsouzení se rodina Auředníčkových přestěhovala do Vídně, aby unikla nenávisným reakcím okolí. Během druhé světové války pak byla Anna Auředníčková kvůli židovskému původu internována v Terezíně.“⁴⁸

Práci je rozhodně možné označit za nejpropracovanější, jak po obsahové, tak po formální stránce. Z velké části je to zapříčiněno už samotnými požadavky na bakalářskou práci, tedy objektivními stylovými faktory, ale v některých aspektech se projevuje rovněž větší míra osvojení odborného stylu samotnou autorkou. Subjektivní vklad autorky pro práci přišel již s výběrem tématu, které si vybrala samostatně a po konzultaci s vedoucí práce jej pouze mírně specifikovala.

Můžeme zde sledovat tematickou návaznost na středoškolskou seminární práci k dějinám antisemitismu, ta není náhodná, tematika židovství a antisemitismu patří mezi zájmové sféry autorky. Na střední škole tento zájem pramenil v prvé řadě z četby beletrie s tematikou druhé světové války a holokaustu, nejdříve šlo o knihu *Zakázané holky* od Hany Bořkovcové a *Zlodějku knih* od Markuse Zusaka, dále o četbu knihy Arnošta Lustiga *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*. Zážitky z četby pak byly jistě umocněny návštěvou Terezína (se třídou z gymnázia) a besedou s panem Luděkem Eliášem, pamětníkem hrůz Terezína i Osvětimi (rovněž zorganizovaná gymnáziem). Během vysokoškolských studií pak následovala četba dalších beletristických děl s tematikou holokaustu, a to dalších děl Arnošta Lustiga a děl Ladislava Fuchse.

Co se týče vychýlení zájmu o židovskou problematiku i mimo období druhé světové války, rozhodně na něm má podíl postava Shylocka ze hry *Kupec Benátský* od Williama Shakespeara. Postava Shylocka je sice morálně poněkud sporná, ale přesto je ze hry patrný i antisemitismus tehdejší společnosti, kterého je Shylock vlastně obětí. S problematikou hilsneriády a tím pádem i s osobností Anny Auředníčkové se autorka setkala ještě na střední škole díky dvoudílnému filmu České televize *Zločin v Polné*, který mapuje právě proces s Leopoldem Hilsnerem a také ukazuje rodinu advokáta

⁴⁸ ŽÁKOVÁ, Kateřina. Antisemitismus očima Anny Auředníčkové. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 57 s. Bakalářské práce (anotace).

Zdenko Auředníčka. Tento film pak následně vedl autorku k přečtení odborné publikace o hilsneriádě a výběru tématu pro seminární práci ze společenskovedního semináře, která se netýkala jen hilsneriády, ale popis této kauzy byl její důležitou součástí.

Celý tento zájem pak vyvrcholil právě ve výběru tématu bakalářské práce. Je tedy patrné, že u výběru tématu sehrály velkou roli stylové faktory subjektivní. Objektivním stylovým faktorem pak byla jen bližší specifikace tématu, aby byl plánovaný výzkum realizovatelný pro badatele začátečníka a smysluplný vzhledem k už existujícím publikacím a článkům k tématu.

Jedná se o práci nejobsáhlejší, vlastní text od úvodu po závěr má 46 stran. Struktura je dána výnosem děkana a je tedy zcela podřízena vnějším faktorům. Kromě úvodu, vlastních kapitol a závěru, práce obsahuje také anotaci v českém i anglickém jazyce, obsah, seznam pramenů a literatury, dále čistě formální náležitosti jako prohlášení o samostatném vypracování či poděkování. Citace se řídí požadavky historického ústavu, jen citace pramenů vybočují z tohoto úzu, protože Archiv Památníku národního písemnictví, v němž jsou použité prameny uchovány, nepoužívá standartní členění na kartony a označení signaturou. Struktura práce tedy jednoznačně podléhá daným pravidlům, jakékoli vybočení z nich by bylo vnímáno jako nežádoucí.

Struktura a náplň úvodu a členění práce na kapitoly pak již nepodléhají předpisům platným pro všechny bakalářské práce, ale vyplývají z oboru, do kterého práce spadá, a jsou také výrazně usměrněny vedoucí práce (zejména úvod). Úvod obsahuje zdůvodnění výběru tématu, nikoli subjektivní, ale spíše popis jeho přínosu. Dále jsou popsány cíle práce, je zmíněna řada odborných publikací, které se tématu více či méně dotýkají. Podstatná je také pasáž, kde je popsána metodologie výzkumu a prameny, na kterých je výzkum založen. Nastíněn je i obsah práce a jeho členění do kapitol.

Přestože se nejedná o životopis, ale o analýzu pohledu A. Auředníčkové na antisemitismus a situace, kdy se projevil v jejím životě, jsou kapitoly řazeny chronologicky a život Anny Auředníčkové je využit jako osa práce, která je skutečně vedena od jejího narození až do jejího úmrtí. Práce se v něčem podobá některým již zmíněným životopisným textům, s texty literárního zaměření a eseji má ale společné to, že je založena zejména na analýze a interpretaci neoborných textů, v tomto případě článků a dopisů, jejíž autorkou je A. Auředníčková. Tato interpretace je však zasazena do širšího a propracovanějšího teoretického rámce. Subjektivní názory a postřehy A. Auředníčkové tedy autorka konfrontuje s tím, jak jsou tytéž události objektivněji

popsány v odborné literatuře. Proto je možné text považovat za opravdu odborný, splňuje kritéria vlastního výzkumu a také je dostatečně podložen předchozími výzkumy. Tato intertextovost je navíc v textu autorkou neustále připomínána, jelikož v průběhu textu na použité literatuře i prameny vědomě odkazuje, porovnává zjištění různých autorů mezi sebou i se svým vlastním výzkumem. Téma je zpracováno opravdu detailně a do hloubky, autorka je s tématem dobře seznámena a jasně formuluje závěry, tvrzení jsou důsledně podložena citacemi a parafrázemi pramenů. Takovéto zpracování umožňuje to, že téma je velmi úzce specifikováno. Bakalářské práce je rozčleněna do tří kapitol, každá z kapitol je ohraničena a vymezena určitými mezníky života A. Auředníčkové, jak je patrné už z jejich názvů: *Od doby klidného mládí po hilsneriádu, Od stěhování do Vídně po internaci v Terezíně, Terezín a návrat domů*.

Text je výrazně méně popisný a o dost více výkladový a úvahový než texty předchozí, autorka se při úvahách však opírá o prameny, nejde o fabulaci, pokud je některé tvrzení méně podložené, je to v textu přímo přiznáno, je uvedena poznámka o tom, že tato skutečnost je nejasná kvůli nedostatečnému množství informací v pramenech apod. Důsledně je rozlišováno mezi tím, co pochází z jiných výzkumů, co je autorkou vydestilovaná informace z pramenů a co už je spíše domněnka. Autorka se snaží o maximální věcnost a objektivitu. Samozřejmě se zde nabízí otázka, nakolik může být historik objektivní, protože pramen člověk nemůže přesně a nestranně změřit a popsat vzorcem jako nějakou chemickou reakci, v rámci možností historické vědy je však možno označit text jako objektivní. Subjektivní vyjádření si autorka dovolila až v poslední větě, poslední kapitoly: „*A nelze než obdivovat její vytrvalost a sílu, s níž zvládala všechny překážky, které jí život přichytil*.“⁴⁹ A ještě jedno použila v závěru práce, který je jinak rekapitulací výsledků výzkumu a jsou v něm naznačeny možnosti dalšího bádání, ale jednu z posledních vět si autorka dovolila formulovat subjektivněji, i když jde v podstatě i tady o závěr vyvozený ze studia pramenů: „*Anniným osobním bohatstvím byl totiž její sklon k optimismu, a to, že si dokázala vždy najít činnosti, které ji naplňovaly*.“⁵⁰

Vyšší úroveň textu je podtržena i detaily jako je důsledně zpracovaný poznámkový aparát, jednotné citace, také jednoznačné vymezení klíčového pojmu antisemitismus hned na počátku a následně jeho rozpracovávání a posouvání jeho

⁴⁹ ŽÁKOVÁ, Kateřina. Antisemitismus očima Anny Auředníčkové. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 57 s. Bakalářské práce, s. 44.

⁵⁰ Tamtéž, s. 47.

významu dál v textu, nebo zdůvodnění pravopisu slova židé s malým „ž“ právě pro tuto práci. Často se samozřejmě v textu opakuje jméno A. Auředníčkové a jména dalších historických aktérů, stejně tak klíčový pojem antisemitismus. I přes tento úzký tematický okruh však jinak text není jednotvárný, projevuje se široká slovní zásoba i pestré formulace. Stejně jako u některých starších textů inklinuje autorka k tvorbě dlouhých souvětí, ale i jednotlivé věty tvořící souvětí a ojedinělé věty jednoduché jsou většinou delší co do počtu slov. Expresivní výrazy se v textu objevují pouze v přímých citacích z pramenů (např. ukrutníci), text však tíhne opět ke knižním vyjádřením a výrazům. Vedle knižních prostředků jsou kladena slova přejatá z cizích jazyků, ne zcela odborné termíny, spíše slova, která už přešla do běžného užívání, např. charakterizovat, popularita, kauza, perzekuce, ex offio, komunita atd. Tato slova činí text o něco náročnější ke čtení, předpokládá se, že text je určen pro vzdělaného čtenáře.

K bakalářské práci a tomu, aby mohla být vypracována v požadované kvalitě, bylo bezpochyby užitečné, že autorka získala zkušenosti s psaním odborného textu již dříve a osvojila si k tomu potřebné dovednosti. Samozřejmě i bakalářská práce je vědeckou prvotinou, ale je rozhodně dosavadním vrcholem autorčiny tvorby na poli odborného stylu. U textů odborných, a ještě k tomu téměř ve všech případech korigovaných zadáním vyučujících, se autorský styl neprojevuje tak výrazně jako u textů uměleckých, přesto jsou však patrné, jak změny způsobené vývojem a zdokonalováním stylu, tak proměnami, které jsou zapříčiněny rozdílnými obory a tématy. Rukopisem autorky, který se projevil u většiny odborných textů, je tendence k tvorbě dlouhých souvětí a složitých formulací, sklon k využívání knižních prostředků, ale přesto dovednost zachovat text až na pár výjimek či nevhodně zvolených expresivních výrazů velmi věcný.

5. Proměny autorského stylu v závislosti na stylu funkčním

V této kapitole budou porovnány dva texty, které už byly v předchozích kapitolách analyzovány, a to beletristický text *Pod povrchem* a bakalářská práce *Antisemitismus očima Anny Auředníčkové*. V předchozích kapitolách však byly srovnávány s texty staršími, které patřily ke stejnému funkčnímu stylu, nyní budou porovnány mezi sebou jako texty, které se příliš neliší dobou vzniku, ale jejich odlišnost vychází zejména z příslušnosti k jinému funkčnímu stylu. Protože se jedná o dva ucelené texty, je tato kapitola pojata i částečně statisticky.

Pokud oba texty zhodnotíme z hlediska stylových faktorů, najdeme řadu odlišností, ale i shod. Tato práce se drží tradičního pojetí funkce jako nejvýraznějšího stylového faktoru, podle kterého jsou texty klasifikovány. Analyzované texty se právě ve funkčním stylu liší, jeden patří ke stylu odbornému, druhý k uměleckému. Z hlediska jiných stylových faktů však mají mnoho společného. Subjektivní stylové faktory se shodují, texty byly sice napsány s dvouletým odstupem, ale mezi dvaadvaceti letým a čtyřiceti letým autorem už není příliš rozdíl. V textu uměleckém se však tyto faktory projevují mnohem výrazněji.

I některé objektivní stylové faktory jsou shodné, v obou případech jde o komunikáty psané a připravené, oba texty byly psány s vědomím, že adresáti budou primárně akademici, a texty pak budou přístupné komukoli, protože kvalifikační práce jsou veřejně dostupné online. U textu *Pod povrchem* byl však tento vliv menší, autorka se jím záměrně nechtěla příliš svazovat, také je předpoklad, že text bude ještě dále upravován a možná vydán. Možnost psát beletristický text jako součást diplomové práce byl hlavním důvodem, proč autorka zvolila toto téma a koncept práce. Bakalářská práce naopak sloužila primárně jako práce kvalifikační, není jen komentářem výsledků určitého experimentu, ale její text je přímým výsledkem výzkumu, jak tomu je v historické vědě. Část bakalářské práce, konkrétně její první kapitola zaměřená na období hilsneriády, byla použita i po dokončení bakalářského studia jako studie pro soutěž studentských historických prací Historie 2021, to však nebylo plánováno při vzniku bakalářské práce.

Je patrné, jak velký vliv má na podobu textu právě jeho funkce, i když se mohou překrývat jiné stylové faktory. K textům různých funkčních stylů navíc i adresát přistupuje s různým očekáváním, hodnotí ho z jiného hlediska, i když by to byl ten stejný adresát. Důležitým faktorem je také to, že odborný text spadá do oblasti historické vědy

a ne např. do oboru organické chemie. Historie jako obor se týká dějin lidstva, a tedy i jednotlivců, odborné texty historiků obsahují narativ, určitý příběh, čímž mají blíže právě k beletrii než odborné texty z jiných oborů.⁵¹

Co se týče tématu v obou případech si ho volil sama autorka. V případě odborného textu se pak při jeho zpracování musela držet stanovených pravidel a struktury, zatímco u textu uměleckého záviselo zpracování jen na ní samotné. U bakalářské práce název přesně vystihuje, o čem práce pojednává. To není možné říci o názvu *Pod povrchem*, název se k textu samozřejmě vztahuje, ale tato souvislost není explicitní. Co mají však oba názvy společné je, že se je autorka snažila zformulovat tak, aby zněly zajímavě a nebyly příliš dlouhé. Hlavními osobami, kterých se týkají oba texty, jsou ženy, což by mohlo působit jako autorčin záměr, či podvědomá volba na základě jejího pohlaví. Tak tomu ale je pouze v případě beletrie, umělecký text by se autorka obávala psát hlavně o muži a zejména z mužského pohledu, protože je pro ni těžší se do mužské postavy vcítit a popsat jeho jednání a motivaci. U odborného textu si sice téma také zvolila sama autorka, ale primárně jí k němu přivedl zájem o hilsneriádu a nejdříve zvažovala, že bude psát o advokátu Zdenku Auředníčkovi, nikoli o jeho ženě. Pro konečné téma se rozhodla, protože k jeho zpracování dohledala více pramenných podkladů a až poté, co si zjistila více informací o dalších osudech A. Auředníčkové. Nešlo tedy o to, že je Anna Auředníčková žena, protože u odborného textu autor stejně musí zachovávat objektivitu a nezáleží na tom, o kom píše.

Oba texty jsou vystavěny chronologicky. Bakalářská práce využívá jako osu život Anny Auředníčkové, i když se nejedná přímo o životopis, časový úsek, který pokrývá, je několik desítek let, celý Annin život. Text *Pod povrchem* zase postupuje jako chronologické vyprávění ze života hlavní hrdinky Lucie, zachycuje však jen jeden konkrétní úsek jejího života v řádu měsíců. Umělecký text je psán v er-formě z pohledu hlavní hrdinky, bakalářská práce vlastně také zachycuje pohled A. Auředníčkové na vlastní život, ale jde o pohled založený na studiu pramenů, jejichž je Anna původcem. U beletrie jde o čistou fabulaci, místy inspirovanou realitou, ale přetvářenou pro vyznění fikčního příběhu. Odborný text je podložen jinými texty, prameny i odbornou literaturou, je v něm tedy přítomna výrazná intertextualita, zatímco umělecký text je původním výtvozem autorky, který z jiných textů vědomě i nevědomě, a hlavně velmi volně přejal jen určité konkrétní prvky, přímo v uměleckém textu k nim však samozřejmě není

⁵¹ Vít MARŠA *Historie jako literatura, literatura jako věda*, in: *Sacra* 16 (2), 2018, s. 47–52.

odkazováno. Jejich vliv zůstává jen v pozadí jako subjektivní stylistický faktor. U odborného textu je využívání jiných textů vždy vědomé a hlavně nutné, už vzhledem k funkčnímu stylu. Odborný text, přesto že se drží linie jednoho lidského života, není na rozdíl od beletrie založen na vyprávěcím postupu, ale je převážně popisný a výkladový.

Bakalářská práce jako odborný text má jasně danou strukturu – úvod, závěr a jednotlivé kapitoly. Kapitoly má tři, text *Pod povrchem* je také rozdělen na tři části, tato souvislost je náhodná. Názvy kapitol v bakalářské práci (*Od doby klidného mládí po hilsneriádu, Od stěhování do Vídně po internaci v Terezíně, Terezín a návrat domů*), odkazují k časovým úsekům ze života A. Auředníčkové, zatímco názvy jednotlivých částí *Pod povrchem* (*Chlapec ve vlaku, Kulhavý zahradník a Ti, kteří mě potřebují*) odkazují k lidem, s nimiž se setkává hlavní postava. U beletrie bylo toto členění dáno záměrem autorky, klidně mohlo jít o souvislý nerozdělený text, u bakalářské práce bylo nějaké členění nutné, konkrétní rozdělení pak vyplynulo z mezníků v životě A. Auředníčkové. U textu *Pod povrchem* nejsou přechody mezi jednotlivými částmi tak zřejmé, ani nutné vzhledem k tematické rovině, jejich motivy se více prolínají.

Co se týče motivů a jejich rozložení je zajímavým nástrojem program KWords⁵² dostupný na webu Českého národního korpusu, kromě vyhledání klíčových slov dokáže vyhodnotit také to, v jakých částech textu se objevují vybrané výrazy. Klíčová slova v tomto pojetí jsou slova, která mají v analyzovaném textu vyšší frekvenci než v referenčním korpusu (SYN2015). U textu *Pod povrchem* byla jako klíčová slova vyhodnocena ukazující na téma textu tato: Lucie (341 výskytů), Václav (138 výskytů), slova ještě a jen, která jsou také častá, ale nevypovídají o tématu, Josef (73 výskytů), řekl a řekla (dohromady 141 výskytů). Výběr jména hlavních postav příběhu není překvapující, výskyt tvarů slovesa říkat ve 3. osobě minulého času pak odpovídá většímu využití přímé řeči v textu a ukazuje na určitou stereotypnost uvozovacích vět. U bakalářské práce byla jako slova, která nejvíce ukazují na téma textu, vyhodnocena tato: Anna (402 výskytů), Auředníčková (196 výskytů), pak mají vysokou frekvenci slova opakující se v citacích v poznámkovém aparátu (fond, LA PNP, Praha, rukopisy), dále tvar Terezíně (85 výskytů), hilsneriáda (58 výskytů), a opět slovo jen, které ve skutečnosti neukazuje k tématu. Slovo jen se vyskytuje ve vyšší míře v obou textech,

⁵² Václav CVRČEK – Pavel VONDŘIČKA (2013): KWords – aplikace pro extrakci klíčových slov. FF UK, Praha. Dostupný z WWW: <<http://kwords.korpus.cz>>.

v bakalářské práci má 54 výskytů v *Pod povrchem* dokonce 86 výskytů. V obou textech se nejvíce vyskytuje jméno hlavní protagonistky textu ve své nezdobné podobě.

Program vyhodnocuje také distribuci slov v textu, což umožňuje sledovat zastoupení a rozložení vybraných motivů. V textu *Pod povrchem* lze sledovat, kdy vstupují do příběhu jednotlivé postavy, Lucie je samozřejmě v příběhu od začátku do konce, kamarádka Sára se objevuje jen na začátku a pak už zmíněna pouze dvakrát, matka sice vystupuje také jen na začátku, ale vrací se do textu i v dalších fázích, když o ní Lucie přemýšlí, Václav se objevuje někde na přelomu první a druhé čtvrtiny textu a Josef až v poslední třetině, také je patrné, že se příliš nevyskytují části, kde by vystupoval Josef i Václav najednou. Nejvíce jsou tedy zastoupena jména a označení postav, jedno z mála dalších slov, které opravdu ukazuje k tématu celého textu a je zastoupeno celkem rovnoměrně v jeho různých částech je substantivum pocit. Pokud by tedy byl text hodnocen pouze na základě získaných statistik, byla by odhalena zejména jména postav, kdo je hlavní hrdinkou, možná by bylo možné odhadnout, že řeší něco se svou matkou a že důležitou roli budou hrát pocity.

V textu bakalářské práce je možné sledovat zejména tematické rozvržení jednotlivých kapitol, jméno Anna Auředníčková samozřejmě prostupuje celým textem, ale jiná témata se objevují a zase vytrácí. V první kapitole jsou koncentrované pojmy hilsneriáda, Zdenko Auředníček, T. G. Masaryk, proces, vražda, případ, dětství, ve druhé pojmy Vídeň, literární, texty, korespondence, ve třetí pojmy Tereziín a nacistický. Celým textem pak prostupuje titulní pojem antisemitismus a pojmy židé/židovský. U bakalářské práce tato analýza rozložení slov přináší mnohem přesnější představu o tematickém zaměření jednotlivých kapitol i celého textu. Což potvrzuje tezi, že odborný text je vždy založen více na explicitním vyjadřování a přesných termínech, zatímco text umělecký tíhne k implicitnosti a jednu skutečnost může opsat více způsoby.

Bakalářská práce je psána pouze ve spisovném jazyce, včetně citací pramenů, protože A. Auředníčková psala své články i dopisy pouze spisovně. V textu *Pod povrchem* autorka zachovala spisovný jazyk ve vypravěčském pásmu a polopřímé řeči, v přímé řeči však používá řadu nespisovných tvarů a hovorových výrazů. V obou textech se však nezávisle na funkčním stylu vyskytují knižní výrazy. Z obou textů je také patrná předchozí zkušenost autorky získaná při psaní starších textů, celá řada prvků v nich je pak autorkou využita záměrně, texty jsou na rozdíl od svých předchůdců propracovanější na tematické i jazykové rovině.

K některým rysům však inklinuje autorka nevědomky např. i používání knižních výrazů, ale často v rovině syntaktické. Někdy využívá větu jednoduchou či větný ekvivalent záměrně, jako určité zdůraznění. Ale naopak na délku souvětí se autorka nijak vědomě nesoustředí, trochu tíhne ke složitějšímu vyjadřování, a tedy i delším souvětím, ale má vedle sebe v textu např. souvětí o sedmi větách a hned poté souvětí o dvou větách. V tomto od sebe texty příliš neliší, průměrný počet vět v souvětí v bakalářské práci je 3,5 a v textu *Pod povrchem* 3,1. Průměrný počet slov ve větném celku je naopak vyšší u uměleckého textu (12,9), u odborného nižší (10,2). Výrazným a neobvyklým rysem u uměleckého textu je asyndetické spojení vět v souvětí, např. „*V kuchyni už znovu zatápět nemusela, malá kamínka vyhřála místnost překvapivě rychle...*“ nebo „*Vydala se na cestu zpět, boty si nesla v ruce.*“ Tento prvek se však objevuje také v textu bakalářské práce např. „*Jak vyplývá z článků Anny Auředníčkové, její dětství a dospívání bylo spokojené, ve vzpomínkách působí až idylicky*“ nebo „*Ignát Schik byl velký vlastenec, cítil se býti Čechem a součástí české společnosti a kultury.*“, lze ho tedy označit za rys autorského stylu nezávislém na tom, zde je text odborný či umělecký.

Autorský styl i rostoucí zkušenosti s tvorbou textů se projevují v odborném i uměleckém textu. V odborné sféře se mohou projevit subjektivní stylové faktory jen do určité míry, jsou výrazně svázány faktory objektivními, pravidly, která je třeba respektovat. Umělecký text naproti tomu poskytuje autorovi a jeho stylu větší volnost a umožňuje mu využít pestřejší paletu jazykových i tematických prostředků.

	Antisemitismus očima Anny Auředníčkové	Pod povrchem
funkční styl	odborný	umělecký
počet stran	46 (od úvodu po závěr) 57 celkově	60
počet větných celků (přibližně)	1800	1800
průměrný počet slov ve větném celku	10,2	12,9
průměrný počet vět v souvětí	3,5	3,1
průměrná délka slova	5,51	4,85

Závěr

V této diplomové práci jsem se zabývala proměnami mého vlastního autorského stylu. Zkoumány byly texty, které se liší v mnoha směrech, byly vytvořeny pod vlivem odlišných stylových faktorů. Byl brán v potaz vývoj autorského stylu v závislosti na věku a zkušenostech autorky, i proměny autorského stylu související s různými funkcemi komunikátů. Přílohou diplomové práce je text *Pod povrchem*, který je ukázkou mého současného autorského stylu v oblasti umělecké. Práce s texty, které člověk sám napsal, klade větší nároky na autora, aby byla zachována dostatečná míra objektivity, ale na druhou stranu umožňuje podrobnější zmapování subjektivních stylových faktorů.

Autorský styl se proměňuje v závislosti na všech stylových faktorech, objektivních i subjektivních, přičemž u různých textů působí různé faktory v rozdílné míře. U odborných se méně uplatňují subjektivní stylové faktory, zatímco umělecké texty ovlivňují velmi výrazně. U odborných textů se promítá ze subjektivních stylových faktorů asi nejvíce zkušenost autorky právě s tvorbou odborných textů, jinak je projev svázán danými pravidly, proto se od sebe jednotlivé texty liší méně než texty umělecké. Velmi také závisí na oboru, do něhož odborný text spadá, zkoumané texty jsou všechny z oborů humanitních, takže vykazují řadu podobností. Umělecké texty poskytují více prostoru, aby se projevíly faktory související s osobností autorky. Právě tato volnost je příčinou, proč se od sebe umělecké texty více liší. Samozřejmě i u nich lze sledovat vývoj na základě rostoucích zkušeností autorky, ale některé rozdíly vyplývají z rozdílného komunikačního záměru textu. Velmi záleží na tom, zda autorka chtěla textem pobavit, nebo zda měl být vážný. Některé umělecké texty navíc neměly být čteny nikým jiným než autorkou, případně příjemci autorkou vybranými, i to je příčinou větší rozmanitosti než u textů odborných, u nichž bylo již dopředu počítáno s tím, že budou čteny a hodnoceny dalšími příjemci.

Přes všechny rozdíly však lze vysledovat i některé společné rysy většiny textů vyplývající právě z toho, že texty pochází od jednoho autora, tedy rysy autorského stylu. Ten zůstává částečně stejný a částečně se proměňuje v závislosti na objektivních a subjektivních stylových faktorech.

Proces tvorby této diplomové práce pro mě byl velmi cennou zkušeností, a hlavně možností k reflexi vlastní tvorby, jejíž výsledky mohou být užitečné při psaní dalších textů. Jelikož se jedná o případovou studii, bylo by možné podobný postup jako v této

práci uplatnit i pro výzkum autorského stylu jiných autorů. Zajímavá zjištění by také bylo možné získat, pokud by stejný soubor textů zkoumal jiný badatel. Ten by sice neměl takový vhled do působení subjektivních stylových faktorů, ale mohl by se zaměřit na objektivnější interpretaci textů a vysledovat rysy autorského stylu, které autor u vlastní tvorby přehledně.

Seznam pramenů a literatury

ČECHOVÁ, Marie a kol., *Současná stylistika*, Praha 2008.

HAUSENBLAS, Karel, *Od tvaru ke smyslu textu – Stylistické reflexe a interpretace*, Praha 1996.

HAUSENBLAS, Karel, *Výstavba jazykových projevů a styl*, Praha 1971.

HOFFMANOVÁ, Jana a kol., *Stylistika mluvené a psané češtiny*, Praha 2016.

JELÍNEK, Milan, *Stylistika*, in: *Příruční mluvnice češtiny*, Praha 1995, s. 701-782.

MARŠA, Vít, *Historie jako literatura, literatura jako věda*, in: *Sacra* 16 (2), 2018, s. 47–52.

ŽÁKOVÁ, Kateřina. *Antisemitismus očima Anny Auředníčkové*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 57 s. Bakalářské práce.

Václav CVRČEK – Pavel VONDŘIČKA (2013): *KWords – aplikace pro extrakci klíčových slov*. FF UK, Praha. Dostupný z WWW: <<http://kwords.korpus.cz>>.

Příloha A

Pod povrchem

Chlapec ve vlaku

Seděla sama v prázdném kupé a pozorovala krajinu za oknem, obloha byla tmavě šedá a zvedal se vítr. Pravou rukou si podpírala hlavu a levou si pohrávala s pramínkem vlasů jako vždy, když byla nervózní. Začalo pršet. Nepatrně se zavrtěla na sedačce a promnula si kořen nosu. Pak už seděla téměř nehybně, dívala se z okna, ale dění za ním vlastně nevnímala. V hlavě si neustále přehrávala poslední týden a fiasko, ke kterému došlo před pár hodinami. Je tohle ten moment, na který čekala? Je to znamení, že by se měla na všechno vykašlat? Měla by začít znovu a jinak? Otázky, na které neuměla najít odpověď. V hlavě jí postupně zesiloval hlásek našeptávač, který jí už několik týdnů podsouval rebelské myšlenky, zatím ho vždycky umlčela, teď však nabíral na síle.

Vstala ze sedadla a protáhla se, pak se podívala na složku, která jí vykukovala z otevřeného batohu. Najednou pocítila nával energie, popadla složku, vyrvala ji z batohu a mrštila s ní o protější stěnu kupé, papíry se rozlétly na všechny strany a pokryly podlahu. Lucie ještě prudce nakopla odpadkový koš, energie však jako by zase vyprchala, zhroutil se na zem, začala sbírat papíry a rovnat je zpátky do složky. Ruce se jí trásly a po tvářích jí stékaly slzy, ani nevěděla, jestli brečí vzteky nebo bezmocí. Když uklidila spoušť v kupé, posadila se zpátky na sedadlo a opřela si hlavu o sklo, ani se nenamáhalo utřít si slzy.

V tom uslyšela vrznutí dveří a do kupé vstoupil malý chlapec, mohlo mu být nanejvýš deset, s futrálem na trubku v jedné a lístkem v druhé ruce.

„Ahoj,“ pozdravil ji naprosto bez ostychu.

„Ahoj,“ odpověděla a pokusila se o úsměv. Chlapec usedl přímo naproti ní, futrál s trubkou odložil vedle sebe na sedadlo a podíval se na ni, v drobné ručce žmoulal lístek.

„Stalo se ti něco ošklivého?“ zeptal se chlapec z ničeho nic. Lucie se zatvářila překvapeně.

„Proč myslíš?“

„Brečíš,“ řekl prostě chlapec. Lucie nevěděla, co na to říct. Chlapec se na chvíli zamyslel a pak pokračoval.

„Nepotřebuješ se vysmrkat?“ Začal prohlížet kapsy, a nakonec vytáhl zmuchlaný látkový kapesník.

„Tenhle ti asi moc nepomůže,“ zhodnotil ho rychlým pohledem. Lucie se musela přes slzy chtít nechtít usmát.

„To je dobrý, mám vlastní.“ Našla v batohu papírový kapesník a vysmrkala se.

Chlapec najednou prohlásil: „Vy holky to máte stejně lepší...“

„A v čem?“

„No, že můžete brečet a nikdo se vám kvůli tomu nesměje... holky můžou bulet v jedno kuse, a ještě je všichni litujou, ale když brečí kluk, tak se mu pak ostatní posmívají. Přitom, když dostanu třeba balónem do nosu, tak mě to bolí úplně stejně jako holku, ale brečet nemůžu. Ostatní by si totiž mysleli, že jsem bábovka, že nejsem dost tvrdý chlap.“ Označení tvrdý chlap ve spojení s drobným klučíkem naproti připadalo Lucii nesmírně komické, ale nechtěla se smát, aby si nemyslel, že jeho starosti nebere vážně.

Tak jen řekla: „Mně vůbec nevádí, když kluci brečej. Někdy je to lepší, než když si zbytečně hrajou na tvrdáky.“

„Doufám, že si to spolužačky taky budou myslet, až vyrostou.“

Jejich hovor přerušil příchod průvodčího, když zase odešel, měla Lucie pocit, že by měla nějak pokračovat v konverzaci.

„Odkud jedeš?“

„Z hudebky,“ řekl chlapec a pozvedl pouzdro s trubkou.

„Páni, ty hraješ na trubku!“

„No jo, máma sice chtěla, abych hrál na klavír, ale to sem teda nechtěl, trubka má o moc lepší zvuk, nemyslíš?“

„Rozhodně.“ usmála se Lucie. „A je to těžký, naučit se na ni?“

„Ani ne, fakt mě to baví, trénuju skoro každéj den. To na klavír bych takhle hodně trénovat nechtěl.“ Vlak zpomalil a chlapec se podíval z okna, vjížděli do stanice.

„Jé, já už musím běžet, tak čau. A nebud' smutná.“

„Ahoj, ať se ti daří v hudebce.“ Klučik se na ni ještě usmál, zamával jí a vyběhl z kupé.

Když se vlak rozjel, ještě viděla, jak se žene k nádražní budově. Přemýšlela nad tím, co jí řekl, a málem o tři stanice později sama zapoměla vystoupit. Domů šla schválně delší cestou kolem řeky, ale okamžik, kterého se bála, se nedal oddalovat do nekonečna.

Jakmile vešla do chodby, objevila se ve dveřích kuchyně matka.

„Tak jak?“ zeptala se. Lucie si zula boty a pověsila kabát, snažila se o pár vteřin oddálit výbuch. Když se otočila od věšáku a podívala se na matku, ta už netrpělivě bubnovala prsty do dveří a tázavě se na ni dívala.

„Vlastně nijak,“ řekla Lucie a dívala se při tom kousek nad matčino levé rameno, aby jí nemusela pohlédnout do očí.

„Jak nijak?“ opáčila matka, její výraz se postupně zachmuřil. „Chceš mi říct, že jsi tu zkoušku zase neudělala?“

„Tak nějak,“ řekla Lucie.

Matka se na ni dívala nevěřičně a rozzlobeně zároveň.

„To je teda pěkně blbá legrace.“

„To není legrace, mami, prostě je to tak.“ Lucie se tentokrát podívala matce přímo do očí.

Matka zalapala po dechu, Lucie moc dobře věděla, co přijde, zažila to už mnohokrát.

„To snad není možný, ty ses neučila nebo co? Přece nejsi tak blbá, abys dvakrát neudělala zkoušku. Měla by ses už konečně chytit za nos, průměrných je dost, myslela jsem, že moje děti mají na víc. Nechápu, jak chceš s tímhle přístupem ty práva dodělat, já...“

„Třeba nechci,“ skočila jí do řeči Lucie, i když to obvykle neměla ve zvyku.

„To nemyslíš vážně?“ řekla matka hlasem, který zněl skoro zděšeně a už se nadechovala, že bude pokračovat v proslovu, ale Lucie ji opět přerušila.

„Nevím, mami. Potřebuju si všechno promyslet. Jdu si dát sprchu.“ Pak se otočila, vzala si batoh a vyběhla do svého pokoje.

O půl hodiny později, když se Lucie osprchovala a oblékla do toto nejpohodlnějšího domácího oblečení, jí nápad skončit s právy připadal ještě o moc lepší, než když ho poprvé vyslovila nahlas. Zatím netušila, co by chtěla dělat jiného, ale bylo jí už celkem jasné, že práva opravdu nejsou pro ni. Ležela na posteli a zrovna se pousmála při vzpomínce na chlapce ve vlaku, když se ozvalo zaklepání na dveře a vzápětí vešla matka.

„Jen jsem ti přišla říct,“ snažila se o neutrální tón, ale znělo to spíš nepříjemně, „že dneska přijde na večeři pár kolegů a kolegyně z práce. Bude to oslava našeho pracovního úspěchu a řekla jsem jim, že oslavíme i tvoji zkoušku... Nechci si nechat

zkazit hezký večer, takže oficiální verze zní, žes tu zkoušku nakonec nedělala, protože onemocněl vyučující. O tvé neschopnosti nemusí vědět celé naše oddělení. A celkově se prosím vyhněme námětům jako končím se školou, nevím, co chci a podobně... To by opravdu nepůsobilo dobře. Rozumíš?“

„Dobře, jak chceš,“ přikývla Lucie.

Protože nic není důležitější než udělat správný dojem na ty správné lidi, doplnila ještě Lucie v duchu jedno z matčiných nejdůležitějších přesvědčení. Lucii bylo upřímně jedno, co si o ní pomyslí matčini kolegové, ale za hádku to nestálo. Matka ještě stála ve dveřích a prohlížela si Luciin oděv.

„A převleč se do něčeho normálního,“ pak za ní zapadly dveře. Díky za zvednutí sebevědomí, mami. Pomyslela si Lucie a litovala, že něco takového nedokáže říct nahlas.

K večeri přišla jako poslední, matčiným kolegům žádné zdvořilosti nedlužila. Nejdřív byla v pokušení, přijít ke stolu v tom, v čem byla, ale nakonec si vzala květované šaty, které byly dost slušné na slavnostní večeri, ale matka nesnášela jejich výrazné barvy. Matka ji při příchodu ke stolu propíchlá vyčítavým pohledem, kdyby tam už nebyli hosté nejspíš by přidala i komentář.

„Lucie se pořád učí na tu zkoušku, je těžké ji od toho vytáhnout.“

Jeden matčín kolega dobromyslně dodal: „Taková píle se jedinec vyplatí, musíš mít z dcer radost, vid' Soňo?“

Matka se usmála a přikývla. „To víš, že ano.“ Ale když jí pohled zalétl k Lucii, ztuhl jí úsměv na rtech.

Všiml si toho jeden kolega a zeptal se: „Děje se něco?“

„Ne nic,“ odpověděla matka, „jen jsem si vzpomněla na případ Novák vs. Horáček.“

Kolega se jejího vysvětlení chytil a podstatnou část večere se konverzace točila okolo onoho zapeklitého soudního sporu. Lucie po celou dobu mlčela, soustředila se na jídlo a přemýšlela, jestli se na všech večerích se známými řeší jen práce.

Najednou bylo u stolu divné ticho, a když Lucie zvedla oči od talíře, zjistila, že se na ni všichni dívají.

„Někdo se mě na něco ptal?“ zeptala se zmateně.

„Ne, jen sem si všiml, že seš dneska hodně zamyšlená a tichá,“ řekl nejmladší z matčiných kolegů.

„Myslíš na tu zkoušku? Neboj, to nebude tak zlé, určitě to dáš levou zadní,“ řekl a mrknul na ni. „Že myslíš na tu zkoušku, že ti čtu myšlenky?“ dodal ještě Richard.

„Popravdě nečeš, momentálně přemejšlim nad tím, jestli by nebylo lepší místo práv dělat za barem nebo u kasy,“ vylétlo z Lucie dřív, než si to stihla rozmyslet.

Všichni u stolu se její odpovědi pousmáli, jen matka úplně ztuhla a Richard se zatvářil trochu zaraženě. Když ale zaznamenal, že se většina přítomných jejímu výroku směje, zeptal se nejistě:

„To byl vtip, že jo?“

V Lucii se svářel boj, nejdřív ze sebe chtěla rovnou vysypat všechny svoje problémy, že chce s právy seknout a že už je (jak najednou zjistila) úplně rozhodnutá, pak ale viděla matčin výraz a lekla se, co na to ona. Nebude si to chtít dát vysvětlit, nebude ji poslouchat, pořád ji bere jako nesvéprávné dítě a nějak zapomněla, že už jí je dvaadvacet. Věděla, že si budou muset promluvit, ale scéna před cizími lidmi by nepřinesla užitek nikomu. Bude jí to muset říct později v klidu, jí i tátovi, v danou chvíli bylo lepší nechat to být.

Takže se spokojila se stručnou odpovědí: „Jasně, vtip...“ přičemž se zvedla od stolu a bez dalšího slova se odebrala do svého pokoje.

Jakmile za sebou zavřela dveře, už o rozhodnutí skončit s právy vůbec nepochybovala, bylo naprosto správné, nebyla to její cesta. Jakou cestou se vydá zatím nevěděla. Ale nemusí nutně následovat rodiče, když ji to táhne jinam.

Bylo jisté, že matka bude řídit, a Lucie si naopak potřebovala v klidu promyslet, co dál. K sestře, úspěšné začínající právničce, jet nemohla, ta se ve všem vždy shodla s matkou a naléhala by na Lucii úplně stejně jako ona. Jediné řešení bylo vrátit se zpátky do studentského bytu, tam byli sice její spolubydlíci, ale těm zatím nebude muset nic vysvětlovat a případně by se u nich setkala s údivem, ale nikoli s řevem jako u matky. Když došla alespoň k tomuto prozatímnímu řešení, začala se naprosto systematicky balit a během půl hodiny měla nachystáno všechno, co by mohla potřebovat v následujících dvou týdnech. Během nich se snad situace trochu uklidní a Lucie si v klidu rozmyslí co dál. V daný okamžik ale musela jednat rychle, než sama sebe znejistí. S matkou si promluví, jakmile odejde návštěva, tátovi to pak matka řekne. Vlastně si ani nebyla jistá, jestli si táta všimne, že není doma a že je na tom něco zvláštního, byl pořád v jednom kole a na dcery moc času neměl.

Když měla Lucie sbaleno, posadila se na postel a zkoušela si monolog, který by chtěla přednést matce. Zkoušela si ho znova a znova, v duchu si ho šeptem přeříkávala,

ale vždycky skončila po pár větách. Tohle matka nemůže pochopit, vždyť je to celé založené jen na emocích a nejistotě. Čím víc se snažila vymyslet vhodnou formulaci, tím víc byla přesvědčená, že to nepůjde.

Když bylo asi deset, zaslechla hluk z chodby, hosté byli nejspíš na odchodu. Pak chodba utichla a ozvaly se kroky na schodech. Lucie úplně zpanikařila, věděla, že nemá sílu se matce postavit. Takže jen rychle zhasla lampičku a dělala, že spí. Za chvíli se otevřely dveře. Lucie pevně zavřela oči a snažila se pravidelně oddechnout. Matka chvíli postávala ve dveřích, ale nakonec je potichu zavřela.

Lucie se v během noci neustále převalovala a kontrolovala čas na budíku, když bylo půl páté a ona stále ještě nemohla usnout, nevydržela to a vstala. První vlak jel o půl šesté, věděla, že do té doby stihne, co je třeba, a vytratí se z domu dřív, než matka bude vstávat do práce. Sedla si ke stolu, vytrhla jeden list z bloku a sepsala rodičům vzkaz, během probdělé noci si ho přibližně zformulovala. Byl stručný, ale jasný, napsala, že končí se školou, protože ví, že to není pro ni a že teď na nějaký čas odjede, aby si promyslela, co bude dělat dál.

Oblékla se, hodila si na záda batoh a potichu sešla dolů po schodech. Vzkaz nechala v jídelně na stole, aby si ho matka všimla hned u snídani. Pak už si jen v chodbě přibalila do batohu bundu a dvojce boty a nechala za sebou zaklapnout domovní dveře.

Celou dvouhodinovou cestu vlakem prospala. Před osmou už odemykala dveře bytu, doufala, že se jí podaří ztratit v pokoji, než narazí na někoho ze spolubydlících. Nechtělo se jí vysvětlovat, proč přijela tak brzo zpátky, a navíc s takovým zavazadlem. Obavy se ale ukázaly jako plané, všechny pantofle byly vzorně uloženy v botníku, což znamenalo, že na bytě nikdo není. Lucie se přezula a pak vplula i se svým zavazadlem do pokoje, který byl už třetí rok jejím studentským útočištěm.

Když jí padl zrak na Sářinu prázdnou postel, najednou jí bylo jasné, že si s ní potřebuje nutně promluvit, musí někomu říct o svém rozhodnutí. Vzala telefon a vytočila Sářino číslo, po několika pípnutích to však vzdala, došlo jí, kolik je hodin. Sára rozhodně nebyla ranní ptáče. Navíc byla teď na Erasmu v Itálii, kde nejspíš není ranní ptáče nikdo. Určitě dospívá nějakou párty, pomyslela si Lucie, to by jí bylo podobné. Lucie se tedy dala do vybalování zavazadla. K jejímu velkému překvapení jí však za chvíli telefon zazvonil, natáhla se po něm a přijala hovor dřív, než si uvědomila, kdo vlastně volá. Byla to matka.

„Co to má všechno znamenat?“ vypálila na Lucii bez pozdravu.

„Našlas ten vzkaz?“

„To jsem teda našla.“

„Tak v něm to máš všechno napsané, nevím, co bych ti měla ještě říct.“

„Ty ses vážně zbláznila, to přece nemůžeš myslet vážně. Vykašlat se na práva po šesti semestrech.“ matka zněla našťavaněji než jindy.

„Myslím to vážně a nezapomeň, že šestý semestr nemám uzavřený, ale na tom vlastně nezáleží. Jde o to, že mě ta škola nebaví.“

„Ale o to přece nejde, za dva roky dostuduješ a práce je pak o něčem jiném...“

„Ale mě nebude bavit ani ta práce, vím, co to obnáší. A vím, že to dělat nechci.“

Matka se dlouze nadechla a pak řekla: „Zapomeňme na to, tyhle debaty nemají cenu.“ Lucie čekala, co matka ještě poví, že by pro jednou přijala její rozhodnutí? Ale byla to jen bláhová naděje, matka pokračovala: „Včera jsem kolegům vysvětlila, že jsi přepracovaná, myslím, že to pochopili. Takže včerejšek je vyžehlený a můžeme začít znovu. Ty teď přijedeš domů a naučíš se na zkoušku, já se na to s tebou podívám a pak...“

„Mami,“ ozvala se Lucie, která už to nevydržela. „Mami, ty mě vůbec neposloucháš!“

„Potřebuješ jen trochu popostrčit, každý někdy udělá chybu...“ vedla si matka dál svou, jako by Lucii vůbec neslyšela.

„Mami,“ zopakovala Lucie ještě jednou, „tohle nemá cenu, nechci abys mi plánovala život, zvládnou to sama, ale dokud mě nejsi ochotná vyslechnout, tak se nemáme o čem bavit.“ A pak hovor ukončila.

Měla sto chutí mrštit telefonem o zeď, ale v tom znovu zazvonil. Nebyla to matka, jak čekala, ale Sára.

„Nazdar, sorry musela jsem se nejdřív vytrátit do kuchyňky, spolubydlící ještě spí. A já bych spala taky, kdybys mě nezbudila... ty seš fakt zločinec, vždyť je teprve půl devátý,“ vysypala ze sebe Sára spoustu informací, jak měla ve zvyku.

„Ahoj,“ řekla Lucie se snahou o bezstarostný tón, ale Sára ji znala až moc dobře.

„Zníš nějak sklesle, co se děje?“

Lucie jí vyličila událost posledních dvou dní. Sára ji nepřerušovala, a s odpovědí si dala na čas, což u ní nebylo obvyklé, většinou měla vždycky co říct.

„A myslíš, že byt plnej dalších cílevědomých právníků je to pravý místo, kde si pročistíš hlavu a najdeš inspiraci. Neřeknu, kdybych tam byla já...“ podotkla Sára

z legrace, ale pak vážněji dodala. „Fakt myslím, že bys potřebovala změnit prostředí a tím myslím úplně, nový lidi, nové místo, nové myšlenky...“

„Bylo by to lepší, já vím. Tady sem půl hodiny a už na mě všechno padá, ale nemám kam jít a všechno je lepší, než bejt u našich.“

Sára, která vždy dokázala najít řešení a nic se jí nezdálo jako překážka, nezklamala ani tentokrát. Chvilí přemýšlela a pak řekla:

„Hele, něco mě napadlo, ale musím ověřit, jestli by to šlo. Hm... už je skoro devět... Nevím, jak rychle se mi to povede zařídit, stačí, když ti zavolám večer?“

„Jakože do večera vyřešíš všechny moje problémy?“ zasmála se Lucie. „Tak to беру!“

„Tak dobrá nejsem ani já, ale mám nápad. Budu končit, už se tady začínají promenádovat rozespálý Italové, ozvu se večer.“

„Jasně a díky.“

„Ještě není za co.“

„Minimálně za vyslechnutí a za to, že si nemyslíš, že dělám chybu.“

„Blázníš!?“ podivila se Sára. „Myslím, že tohle je to nejlepší a nejodvážnější rozhodnutí, cos za poslední tři roky udělala.“

„Tohle jsem potřebovala slyšet,“ řekla Lucie a cítila se o něco líp, když věděla, že v tom není sama.

„Od toho mě přece máš. Tak pa zlato. Ozvu se později,“ zahlaholila Sára a položila to dřív, než jí Lucie stihla odpovědět na pozdrav. Ale to byla prostě Sára. Kamarádily se Lucií už od gymplu a od prváku na výšce spolu bydlely v pokoji, kde Lucie právě seděla. Ostatní spolubydlící byli právníci, jediný, kdo byl na jiném oboru, byla právě Sára. Studovala fotografii a žurnalistiku a ve volných chvílích se bavila tím, že kreslila krátké komiksy a karikatury vyučujících a politiků. Povahově byla pravým opakem Lucie, všude jí bylo plno, hned měla ve všem jasno. Lucie si uvědomila, jak moc jí Sára ten poslední půlrok chybí.

Po jejich telefonátu zůstala Lucie ležet na posteli a přemýšlela, byla zvědavá, co Sárku napadlo. Až když jí zakručelo v břiše, tak jí došlo, že ten den ještě nic nejedla, v lednici, ani ve spíži neměla už nic použitelného, tak se vypravila do města. Na byt se nakonec vrátila až kolem poledne, s cílem uvařit si něco k obědu. Na proces vaření se těšila, chtěla si k němu pustit nějakou dobrou muziku a užít si pár chvil, kdy nebude muset na nic myslet. Z kuchyně se ozývaly hlasy, že by kluci něco vařili? Dveře

do kuchyně se otevřely dřív, než to stačila udělat sama, proti ní stál Martin, který se hned otočil zpět do místnosti a řekl:

„Vidíš, říkal sem ti, že přijela, že tu má bundu.“

Osoba, které tuto informaci sdělil, seděla u stolu, Štěpán to však nebyl, byla to Tereza, Luciina sestra.

„Ahoj,“ pozdravila Lucie oba přítomné, odpověděl jí však jenom Martin, Tereza jen kývla a tvářila se jako by chtěla být někde jinde.

„Volala mi máma,“ šla Tereza rovnou k věci. Martin se z místnosti nenápadně vytratil.

„Volala mi máma,“ zopakovala Tereza pomalu „že prý chceš praštit se školou.“

„Nejen chci, já už s ní praštila, končím,“ odpověděla Lucie zpříma.

„Počkat, ty už si podala žádost o ukončení studia?“

„To ještě ne.“ Nad nějakým úředním krokem Lucie zatím nepřemýšlela.

„Fajn, to jsem ráda,“ řekla Tereza. „Takže je všechno v pohodě, stačí teď zatnout zuby a dotáhnout tu zkoušku, a pak...“

„Já nic dotahovat nebudu!“ utnula Lucie setru, protože jí bylo jasné, že se schyluje k podobnému proslovu, jaký už dneska slyšela od matky. „Fajn by bylo, kdybyste mě jednou poslouchaly, když se vám něco snažím říct.“

„Ale máma má pravdu, byla by chyba teď vzdát, co sis to vzala do hlavy, co chceš dělat bez školy? Ty to nechceš nikam dotáhnout? Ty...“

„Tyhle vaše rádoby motivace na mě nefungují, já to nepotřebuju nikam dotáhnout, já nejdřív potřebuju vědět, kterým směrem vůbec vyrazit,“ pokusila se Lucie alespoň o částečné vysvětlení.

„To je snad jasný ne?“

„To právě není.“

Tereza se pokusila Lucii přesvědčit dalším monologem o potřebnosti dobrého místa a prestiže jejich oboru. Lucii už to začalo unavovat, sestra ji nechápe a ani nepochopí, protože ani není ochotná ji poslouchat. Vede si svou, tak jako matka. Lucie se ji pokusila zarazit otázkou, jestli si s ní dá něco k jídlu. Tereza to ale odmítla s tím, že už na obědě byla a že se musí vrátit do práce.

„Hlavně nevymýšlej blbosti a mysli racionálně,“ řekla ještě Lucii na odchodu a pak už bylo slyšet, jak její podpatky klapou na kamenných schodech. Jasně, pomyslela si Lucie, jak jinak. Jakou radu taky čekat od opravdové dcery svých rodičů, zato já asi musím být adoptovaná.

Lucie se dala do vaření, ale nějak se jí nedařilo zbavit se myšlenek na nejistou budoucnost. Zbytek odpoledne pak strávila pečlivým úklidem všech možných zákoutí bytu, ale nic ji nedokázalo rozptýlit. Kolem páté odpoledne absolvovala ještě jeden telefonát s matkou. Pohádaly víc než dopoledne a hovor tentokrát ukončila matka s tím, že pro ni ráno přijede. Lucie si nebyla jistá, jestli to opravdu myslí vážně.

Sára ale pro jednu zase dokázala, že umí vyřešit téměř jakoukoli situaci. V sedm večer zavolala a nabídla Lucii velmi lákavé řešení.

„Jak říkám, rodina jezdí na chalupu tak na týden dva o prázdninách, teď v květnu a červnu tam rozhodně nikdo nebude. A naši nemaj nic proti tomu, aby ses tam prozatím zašila.“

„Ale určitě tam nemůžu bejt jen tak, myslím zadarmo, kolik by byl nájem?“ zeptala se Lucie, kterou Sářin návrh potěšil, ale bála se, aby to pro ni nebylo finančně nereálné. Měla něco našetřeno, ale pravidelné příspěvky od rodičů jistě skončí, jakmile jim dojde, že to s odchodem ze školy myslí vážně. A shánění práce může chvíli trvat.

„Jelikož tě znám a vím, že máš ráda účty v pořádku, probrala sem s našima i tohle. Budeš platit akorát energie, o nájmu nechtěli ani slyšet. Prý se chalupa aspoň využije...“

„To přece nejde,“ bránila se Lucie.

„Ale jde, prosím tě, buď ráda, že ušetříš. Ale jelikož tě znám opravdu dobře a bylo mi jasné, že budeš protestovat, tak mám kompromisní řešení. Místo nájmu můžeš umýt okna a vyvětrat peřiny. Co ty na to?“ smála se Sára.

„Pořád mi to připadá hodně velkorysý, ale už to zní o něco líp,“ řekla Lucie a pak ještě dodala, „Fakt moc děkuju, jsem tvůj velkej dlužník... a jestli to opravdu nevadí a nebudu na obtíž, tak to беру.“

„Po desátý ti opakuju, že kdyby to nešlo, tak ti to nenabízím. A máš štěstí, protože brácha má svůj klíč u sebe a zůstal na víkend na kolejích, tak se za ním stav, bude dneska s kámošema v Krčmě a ví o tobě. Jinak ti taky pošlu adresu chalupy...“

„Ty myslíš opravdu na všechno. Dík,“ řekla Lucie obdivně své kamarádce.

Sára pak ještě zahrnula Lucii radami ohledně toho, kde co najde, na kterou zastávku má přijet, a pak už se musela rozloučit, protože jí její italští spolubydlíci pozvali někam na ochutnávku vín.

Když Lucie kolem jedenácté usínala s budíkem nařízeným na sedm ráno, aby stihla nějaký rozumný spoj, měla o něco lepší náladu než večer předtím a rozhodně lepší než celý právě uplynulý den. Měla před sebou alespoň nějaký plán. Osamocená cesta do neznáma jí v tuhle chvíli připadala jako nejlepší možné řešení.

Kulhavý zahradník

Seděla v autobuse namáčknutá na dvojsedadle se svými zavazadly a vyhlížela zastávku, kterou jí poradila Sára. Vesnička, ke které se blížily vypadala docela idylicky, až na dlouhé polorozpadlé chlévy po levé straně cesty – punc českého venkova, který mu vtiskl minulý režim. Řidič na ní podle domluvy kývnul, když se blížila zastávka u kapličky, byla ráda, protože kapličky zarostlé v křoví kus od cesty by si na první pohled vůbec nevšimla. Začala se soukat ze sedadla, ale jak se snažila navléknout na záda svůj ohromný batoh, podařilo se jí rozsypat tašku s nákupem a shodit druhý menší batoh do louže, kterou postupně vytvořily na podlaze boty cestujících.

„Sakra!“ zaklela Lucie a skrčila se do dřepu, aby si posbírala rozsypané věci.

„Dávejte pozor slečinko!“ pohoršila se jedna stařenka, kterou Lucie při svém manévrech málem srazila batohem.

„Počkejte, já vám pomůžu,“ ozval se hluboký mužný hlas, jeho majitel si klekl vedle Lucie a rychle začal sbírat rozsypaný nákup do tašky.

Za chvíli už na podlaze autobusu nic nezbylo. Lucie omluvně kývla na řidiče a pak konečně vystoupila za mužem, který nesl její nákup. Konečně si ho mohla pořádně prohlédnout, byl starší, než původně myslela, tipovala mu něco málo přes šedesát, vlasy měl už úplně šedivé, ale pořád husté, ani stopy po pleši. Měřil si ji svými modrými očima, nebyly to ostré modré oči, ale modrošedé oči, z kterých vyzařoval klid.

„Díky za pomoc,“ řekla Lucie a chtěla si vzít tašku s nákupem.

„Kam máte namířeno?“ zeptal se muž a přešel beze slova její poděkování.

„To bych sama ráda věděla, počkejte...“ vylovila v kapse telefon a otevřela si mapu, kde měla vyznačenou trasu k Sářině chalupě.

„Lhota 63, podle mapy bych měla jít támhle tou cestou.“ Ukázala na zadní cestu, která se odpojovala z hlavní za silnicí naproti kapličce.

„Není to náhodou taková malá roubenka se zelenejma okenicema?“

„Asi jo, teda podle fotky. Víte, je to chalupa mojí kamarádky, teda její rodiny.“

„Jak se jmenuje ta rodina?“

„Kolářovi.“

„Tak to je ono, vim, kde to je, ale to budete mít lepší jinudy. V tomhle počasí byste se z týhle strany za chvíli brodila bahnem. Pojd'te se mnou.“

Muž nečekal na její souhlas a chystal se přejít silnici, když se hned nevydala za ním otočil se a řekl.

„Pojďte a dejte to sem, vezmu vám ještě ten malej batoh.“ Lucie se už jen s krosnou na zádech vydala za svým průvodcem. Než přeběhla cestu, zaslechla ještě za zády.

„Že se nestydíte, takhle dřít invalidu.“ Byla to ta samá stará paní, která jí předtím vynadala v autobuse.

Invalidu? Pomyslela si Lucie. Ale zaměřila se na chůzi svého průvodce, a když si lépe prohlédla jeho pravou nohu, zjistila, že má místo části nohy protézu. Měl dlouhé kalhoty, takže nebylo vidět, kde protéza začíná, ale najednou si opravdu připadala hloupě a nepatřičně. Na druhou stranu mužův krok působil docela jistě, jen malinko víc napadal na zdravou nohu, ale nevypadalo to, že by mu chůze činila nějaký problém. Než ho stihla dojít, ohlédl se a všiml si, kam se dívá.

„Ano, mám protézu. Ano, můžu s ní normálně chodit. Ne, nevádí mi vám nýst věci. Ještě náká otázka?“ vysypal ze sebe, jak nejrychleji mohl.

„A stará Kropáčková by se měla starat vo sebe, z toho si nic nedělejte,“ dodal ještě, když se Lucie ohlédla po staré paní, která si je z druhé strany silnice ještě zkoumavě prohlížela.

Pak se bez dalšího slova vydali po úzké asfaltové cestě, která vedla k nejbližším domům. Cestou toho moc nenamluvili. Když došli až k domku, který odpovídal fotografii Sářiny chalupy, řekl Luciin průvodce:

„Tak sme tady!“ a podal jí věci. „Asi řekněte kamarádům, ať přijdou taky touhle cestou, po dešti je lepší.“

„Přijela sem sama, nikdo jinej nedorazí,“ řekla Lucie a poprvé pocítila osten nejistoty ohledně svého rozhodnutí.

Muž se na ni zvědavě podíval, cítila, že se snaží odhadnout, co je zač, moc příjemné to nebylo, ale nakonec se zatvářil tak, že se mu závěr asi celkem zamlouvá. Neusmál se, Lucie si uvědomila, že to neudělal ještě ani jednou, ale jeho oči byly přívětivé.

„Nejspíš se ještě uvidíme,“ řekl, když od ní odtrhl oči, a měl se k odchodu.

„Děkuju za pomoc,“ řekla Lucie.

„Ani jsem se vám nepředstavila,“ dodala ještě. Muž se zastavil a otočil se k ní.

„Václav Jeřábek,“ řekl a podal jí ruku.

„Lucie Hoffmannová,“ odpověděla a chopila se nabízené ruky. Václav měl pevný stisk, to jí bylo sympatické, ale všimla si, že když vyslovila svoje jméno, nepatrně sebou trhnul.

„Tak teda na viděnou,“ rozloučil se a vydal pryč, už se neohlédl.

Lucie se za ním ještě chvíli dívala, nemohla odtrhnout oči od jeho kroku, skoro jako by měl obě nohy zdravé. Když Václav zašel za zatačku, konečně vyhrabala z batohu klíče a vstoupila do domku, který se měl stát jejím dočasným domovem.

Vešla do úzké chodby, kde odložila zavazadla a vydala se na průzkum. Dole byly dvě místnosti. Ta menší sloužila jako kuchyň a větší, která zabírala polovinu přízemí, jako jídelna i obývací pokoj. Uprostřed stály dva velké jídelní stoly sražené k sobě a kolem nich spousta židlí. Podél jedné stěny byly umístěny dvě postele, ze kterých byla pomocí velkých polštářů sloužících jako opěradla vytvořena dlouhá pohovka. V rohu zůstala zachovaná stará kachlová kamna. V patře se nacházely tři ložnice obložené dřevem, určitě předělané z původní půdy. V domě bylo poměrně chladno, i když byl květen. Teploty byly doposud docela zdrženlivé a stará chalupa se ještě nestihla po zimě vyhřát. V patře se nedalo zatopit, takže se Lucie rozhodla, že se ubytuje v přízemí, navíc měla pocit, že když bude spát dole, bude mít dům víc pod kontrolou a kdyby náhodou něco, může vylézt oknem do zahrady. Ještě nikdy nespala sama v domě, tak daleko od jiných lidí. Zatím se ale nechtěla znepokojovat.

Nejdřív vyházela všechny věci z batohu na stůl a převlékla se do pracovního oblečení. Rozhodla se, že ze všeho nejdřív zatopí. Následující hodinu strávila pokusy o výrobu třísek a snahou zatopit v malých kamínkách v kuchyni. Spotřebovala na to skoro třetinu zásoby novin a dvakrát si musela dodělat další třísky, nakonec se jí však podařilo zatopit nejen v kuchyňských kamínkách, ale i v kachlovkách v pokoji. Měla ze svého počínání radost, i když musela pořádně vyvětrat, protože se jí při přikládání podařilo otevřít ztlumená kamna a vypustit do pokoje oblak kouře.

Pak se snažila trochu zabydlet. Jedna z šatních skříní ve velkém pokoji byla úplně prázdná, Lucie toho se sebou moc neměla, takže se jí do skříně vešel veškerý majetek, a ještě zbyly dvě volné police. Potom vybalila v kuchyni malý nákup a v duchu si vynadala, že věci do ledničky měla dát jako první, naštěstí byla místnost ohřátá teprve chvíli. Nakonec musela ještě jednou zatopit v kachlových kamnech, protože během vybalování zapomněla přiložit. V kuchyni už znovu zatápět nemusela, malá kamínka ji vyhřála překvapivě rychle a přeci jen venku nebyl prosinec.

Lucii zakručelo v břiše, tak se konečně podívala se na hodiny, bylo už pět hodin odpoledne, udělala si něco mezi pozdním obědem a brzkou večeří, a pak se vydala prozkoumat zahradu. Nebyla malá, ale ani velká, přesto se toho na ni vešlo spoustu, několik ovocných stromů, velký rododendron, ohniště, a dokonce domeček pro děti.

Na chvíli sedla na lavičku pod třešňi a koukala na vrcholky hor, které byly trochu vidět mezi větvemi ostatních stromů, za chvíli jí ale začalo být chladno, a tak se vrátila do domu. Nějak nevěděla, co by měla dělat dál, měla v plánu velký úklid, ale na ten se chystala až ráno. Nakonec se rozhodla, že se osprchuje a připraví ke spánku. Ve skříni nahoře našla podle Sářiných instrukcí povlečení a nachystala si ležení ve velkém pokoji. Kachlovky nechala tentokrát schválně vyhasnout, v místnosti bylo příjemně teploučko. Myslela si, že bude mít problém se spaním stejně jako za posledních pár dní, nebo spíš týdnů. Navíc byla v cizím prostředí, a ještě na samotě, takže se s přicházejícím šerem začínala trochu bát. Vzala si do postele knížku, aby nemyslela na to, že je sama, ale byla už tak unavená, že ani nedočetla druhou stránku a začaly se jí klížit oči, ještě našla sílu zhasnout lampičku, kterou si přinesla shora na improvizovaný noční stolek, a pak tvrdě usnula.

Když se probudila, cítila se po dlouhé době opravdu odpočatá. Podívala se na mobil a zjistila, že už je skoro jedenáct, usnula už někdy po osmé, takže spala víc než dvanáct hodin, to se jí už dlouho nestalo. Rozhodla se, že už stejně není kam spěchat, udělala si čas na ranní cvičení. Pak si uvařila ovesnou kaši a dopřála si dlouhou a klidnou snídani, která vlastně byla spíš obědem. Po jídle se pustila do velkého úklidu, bylo o něco tepleji než předchozí den a svítilo slunce, v celém domě otevřela okna, aby se příjemný vzduch dostal dovnitř. Když přečkala noc, ani jí nenapadlo se v osamoceném stavení bát přes den. Svázala si vlasy do culíku a dala se do uklízení, nejdřív všude utřela prach, pak zametla a vytřela, a nakonec dala na stoly čisté ubrusy. Kolem čtvrté odpoledne si udělala rychlý oběd a pak se ještě pustila do mytí oken. Práce jí dělala dobře, mohla se soustředit na to, aby pečlivě setřela každou šmouhu a nemusela myslet na nic jiného, pustila si k tomu rádio a pobrukovala si všechny písničky spolu s interprety.

O půl šesté byla už s úklidem naprosto spokojená a rozhodla se, že prozkoumá les za chalupou. Prošla kolem domu, který stál ještě o kus dál od vesnice, ale byl prázdný, nejspíš taky sloužil jen jako chalupa na léto. Cesta vedla ještě kousek podél louky, ale brzy se ocitla v lese, byl to smíšený vzrostlý les. Z širší cesty odbočila na užší pěšinku a došla až k malému potůčku, který se klikatil mezi velkými kameny a kořeny stromů. Sedla si na pařez a na chvíli zavřela oči. Zurčící voda ji uklidňovala, přitahovala, vzpomněla si na dětství a na hodiny a hodiny, které byla schopná strávit koupáním, brouzdáním v potoce a stavěním hrází.

Lucie dostala nápad, bylo sice chladno, ale když už se odhodlala, nemohla se zastavit. Zula si boty a vstoupila do chladného proudu, potůček byl v tom místě celkem

mělký, voda jí sahala sotva po kotníky. Voda byla celkem studená, ale nebylo to nepříjemné, Lucie zavřela oči, nechala si omývat chodidla a poslouchala šumění potoka a šustění listí, které způsoboval lehký větřík.

Najednou jí zazvonil mobil, leknutím sebou trhla, úplně zapomněla, že si ho dala do kapsy. Podívala se na displej, volala matka. Lucie se chvíli rozmýšlela, jestli to nemá radši típnout, nakonec jí to nedalo. Pořád ještě stála ve vodě, ale přejela prstem po displeji a hovor přijala.

„Kde jsi?“ vypálila na ni matka bez pozdravu.

„V lese,“ odpověděla popravdě Lucie.

Věděla, že tohle matka slyšet nechce, ale neměla pocit, že by jí dlužila bližší vysvětlení.

„Táta se dneska stavil u vás na bytě, když jel ze služebky, ale tys tam nebyla. Tvoji spolubydlíci mu řekli, žeš odjela a neřeklas kam...“

Lucie musela matce skočit do řeči: „Neboj mami, sem tam, kde je mi fajn.“

„A jak dlouho tam hodláš být?“

„To nevím, dokud se nerozhodnu co dál.“

„Jak co dál, to je snad jasné, dodělat školu... Řekni mi, kde si, a já pro tebe přijedu...“

„Díky mami, ale není mi pět, až budu chtít přijet, přijedu sama. Zatím se měj.“ Lucie matce hovor položila, nechtěla si vyslechnout po sté ty stejné argumenty. Matka jí okamžitě zavolala znovu, ale Lucie už to nezvedla. Zařekla se, že příště si s sebou do lesa mobil vůbec nevezme.

Vydala se na cestu zpět, boty si nesla v ruce. Zlehka našlapovala na lesní podrost a dávala si pozor, aby nezavadila o ostružinu. Užívala si poslední paprsky slunce, které ještě pronikaly mezi kmeny stromů. Najedou za sebou zaslechla hlas, trhla sebou, myslela, že je tam sama. Když se otočila, uviděla Václava nesoucího košík plný petrklíčů.

„Dobrý den,“ pozdravila honem.

„Dobrý podvečer,“ odvětil Václav.

„Byl ste na petrklíčích?“ položila Lucie vlastně zcela nadbytečnou otázku, protože nevěděla, co jiného říct.

„Ano,“ usmál se Václav. „Klidně si jich pár vemte na čaj,“ dodal po chvíli.

„Děkuju, když tak si zítra natrhám sama...“

„Jak myslíte, ale už odkvítaj, tohle byla možná poslední použitelná várka.“

„Tak jestli vám to nevádí...“ nechala se zviklat Lucie, „petrklíčovej čaj sem neměla ani nepamatuju.“

„Kdyby mi to vadilo, tak nenabízím.“ Václav jí podal hrstičku petrklíčů a Lucie si je zastrčila do kapsy. „Kudy jdete domů?“ zeptal se Václav.

„Přišla sem tudy...“ odvětila a ukázala směrem k širší kamenité cestě, která ústila nad domem vedle chalupy.

„A nechcete vyzkoušet jinou cestu? Pokud teda nespěcháte,“ navrhnul Václav.

„Nespěchám a ráda se vydám na průzkum,“ kývla Lucie a bez dalších řečí vyrazili po pěšince, která zdánlivě vedla úplně jinam, než se potřebovali dostat. Ale Václav očividně přesně věděl, kam jdou. Šli asi pět minut mlčky. Lucie, která šla Václavovi v patách, sledovala jeho krok a stejně jako první den žasla, že dokáže takhle bez problémů běhat po světě s protézou.

Václav se ale najednou zastavil a řekl: „Tady se radši obujte, bude tu dost ostružin.“ Lucie se obula a dál zase pokračovali mlčky. Ale nebylo to nepříjemné mlčení. Když vyšli z lesa, otevřel se jim najednou pohled na vesnici. Slunce právě zapadalo za kopce na protější straně údolí.

„To je nádhera,“ vydechla Lucie skoro šeptem.

„Vid'te! Kdybyste se vrátila stejnou cestou, tak o tohle přijdete.“ Bylo patrné, že Václava její reakce potěšila.

„To by byla škoda!“ Usmála se na něho. Chvilí zůstali stát a Lucie se nemohla vynadívat na krajinu barvící se do oranžova. Když se Václav po chvíli zeptal, jestli půjdou dál, málem vyhrkla, že v žádném případě. Ale pak si řekla, že se sem přeci může zajít znova. Vydali se tedy dolů k vesnici, Václav se k ní najednou otočil.

„Můžu se vás na něco zeptat?“ Lucie kývla. „Proč jste sem vlastně přijela?“

Lucie byla tou otázkou zaskočená, takže ji ani nenapadlo vymýšlet si nějakou odpověď, tak popravdě odpověděla:

„Potřebovala sem na chvíli vypadnout od svého života a od lidí, které mám běžně okolo sebe...“

Václav se na ni podíval stejně zkoumavým pohledem jako předchozího dne. Jako by chtěl prohlédnout za její slova ještě dál a číst jí myšlenky.

Vypadalo to, že si promýšlí, jak na to odpovědět, ale nakonec jen zamumlal: „To znám.“

Dál už se nevyptával. Rychle změnil téma a navrhnul jí, jestli k němu nechce druhý den přijít na kafe.

Lehnout si šla ten večer brzo, vlastně hned, jak přišla z procházky. Nemohla ale usnout, nemohla si vyčistit hlavu. Víc než její vlastní problémy jí teď ale zaměstnávaly myšlenky na Václava. Byl zvláštní, skoro nic o něm nevěděla, ale z nějakého důvodu měla pocit, že mu může věřit. Ale nevěděla, co si o něm má myslet. Jaký vlastně je? Moc se neusmíval, ale zároveň se choval mile. Byla zvědavá na plánovanou návštěvu.

Začaly se jí klížit oči, představovala si západ slunce nad vesnicí, krajina se postupně proměňovala a začínala se podobat poušti, realita se prolínala se snem. Lucie najednou otevřela oči, rozsvítila a vyskočila z postele. V hlavě jí začala kroužit slova a spojovala se do vět, po dlouhé době měla chuť psát. Rychle našla ve skříni blok a tužku, posadila se ke stolu.

Když verše zapsala, četla si je stále dokola. Připadalo jí, že po dlouhé době konečně vytvořila něco, co skutečně něco říká, možná zmateně a nejasně, ale přesně tak se teď cítila. K poezii jí přivedl jeden spolužák básník, z lásky k němu sice vyrostla, ale z lásky k poezii nikdy. Zkoušela pak psát a řekla si, že by jednou chtěla vydat vlastní sbírku. Přemýšlela i o oboru, kde by se mohla věnovat psaní. Matka ale měla jasnou představu o její budoucnosti. Tehdy si Lucie namlouvala, že psát může i ve volném čase, ale ten ubíjející čas na právech, jí vzal jakékoli nadšení. Takže už dlouhé měsíce skoro nic nenapsala, a to něco málo nestálo za nic. To, že napsala vůbec něco, co rovnou nezmačkala do koše, byl skoro nadpřirozený úkaz.

Když se znovu uložila do postele, usnula skoro okamžitě. Spala asi hodinu, ale pak ji probudily nějaké hlasy, ozývaly se ze zahrady. Otevřela oči a opatrně vstala z postele, dávala pozor, aby neudělala nějaký hluk, skoro nedýchala. Srdce jí však rychle tlouklo. Kdo by teď mohl být v zahradě? Určitě nějaký zloděj. V domě měla úplnou tmu a okna zavřená, takže ti venku ho klidně mohli považovat za prázdný. Lucie se připlížila k oknu a pomalu poodhrnula závěs. Venku svítil měsíc a hvězdy, takže viděla celkem dobře, na první pohled nikoho neviděla, ale když se podívala pořádně, všimla si, že někdo sedí na lavičce pod třešní. Byly to dvě osoby, ale nic bližšího jí měsíční světlo neodhalilo, viděla jen jejich siluety. Stále slyšela jejich hlasy, nerozuměla, co říkají, ale občas zaslechla smích. Bylo to zvláštní, proč si pro schůzku vybrali zrovna tuhle zahradu? Ale rozhodně to nevypadalo, že by osnovali plány na to, jak vykrást dům.

Lucie dvojici ještě chvíli pozorovala, už se trochu rozkoukala, tak dokázala rozeznat více detailů. Byly to dvě štíhlé postavy. Jeden z dvojice měl krátké vlasy, zatímco druhá silueta patřila někomu s dlouhými vlasy. Vypadalo to na chlapce a dívku. Že by tu měli rande? Vše tomu nasvědčovalo. Lucieino podezření se vzápětí potvrdilo,

když se chlapec k dívce otočil a políbili se. Lucii v tu chvíli spadl kámen ze srdce. Tenhle mladý zamilovaný pár ji asi ohrožovat nebude. Rozhodla se, že se vrátí do postele. Napětí už povolilo, takže se nepohybovala tak obezřetně jako předtím a podařilo se jí převrhnout židli, pořádně to zarachotilo. Hlasy venku ztichli. Lucie si masírovala naraženou holeň. Než se přes povalenou židli dostala zpátky k oknu, pár už byl na nohou a za chvíli oba přelezli plot a byli pryč. Proč nešli brankou? Napadlo Lucii. Hned jí ale došlo, že ji určitě pokládali za zamčenou, když si mysleli, že v domě nikdo není. Řekla si ale, že to takhle bude lepší. I když necítila ze strany dvojice žádné ohrožení, přeci jen se jí bude lépe usínat, když nebude nikdo poblíž. Po třetí se uložila ke spánku a tentokrát spala až do rána.

Už nevyspávala celé dopoledne jako předchozí den, ale vstala hned jak zazvonil budík. Chtěla stihnout autobus do města, který jel o půl deváté, a na zastávku to byl kus cesty. Potřebovala se poohlédnout po nějaké brigádě, chtěla mít sice čas pro sebe a na sebe, což znělo poeticky, ale přesto potrebovala něco jíst a platit Kolářovým energie. Potřebovala se tedy chvíli věnovat i světským starostem jako je hledání práce a za tím musela nutně do civilizace. Na zastávku trefila bez problémů. Nastupovala s ní zase ta paní, která jí vynadala při příjezdu, tentokrát se jen pozdravily a paní zřejmě neměla Lucii co vytknout, protože pozdravila jako první a taky ji nechala přednostně nastoupit do autobusu.

Lucie se prošla centrem městečka, což vzhledem k jeho velikosti moc času nezabralo. Pak si sedla v malé kavárničce na náměstí a využila její wifi k tomu, aby propátrala nějaké inzeráty na brigády v okolí, na chalupě internet neměla. Po půl hodině brouzdání po třech webech s nabídkami práce, kdy postupně zavrhl všechny uvedené inzeráty buď kvůli dojíždění, které by bez auta nezvládla, nebo kvůli tomu, že zaměstnavatel požadoval nějakou kvalifikaci nebo alespoň předchozí praxi v oboru, konečně narazila na inzerát, který vypadal docela slibně. Šlo o inzerát pošty, sháněli doručovatele, slibovali zaškolení během prvních dvou týdnů, obhlídku rajónu se zkušenějším kolegou a nástup ihned. Nebyla to její vysněná profese, ale jako přechodné zaměstnání by to asi šlo.

Podle mapy se vydala na pobočku pošty. Osmělila se a zeptala se paní u přepážky, jestli je tam vedoucí. Vedoucí byla přísně vypadající dáma asi okolo padesátky, zřejmě byla ráda, že někdo o tu práci projevil zájem. Po pětiminutovém rozhovoru však její nadšení opadlo, Lucie se totiž lekla jejího dotazu na řidičák. Ten sice měla, ale řídila

málo, a ne moc dobře. Rozhodně ne tak, aby zvládla objíždět okolní vesnice a parkovat na kdejaké příjezdové cestě. Omluvila se, že se domnívala, že by jako doručovatelka chodila pěšky. A radši z pošty zase rychle zmizela. Připadala si trapně, že jí to nenapadlo.

Tím tedy vyškrtla i jediný nadějný inzerát a nevěděla co dál. Na to, aby obcházela podniky ve městě a ptala se, jestli nemají místo, neměla dost kuráže. Po rozhovoru s vedoucí pošty si navíc připadala jako pitomec a už neměla náladu se zase někde ztrapnit. No co, nějakou část úspor obětovat může, navíc jí už nezbývalo moc času do odjezdu zpátečního autobusu. Byla pozvaná k Václavovi a potřebovala se ještě naobědvat. Stavila se na rychlý nákup a rozhodla se, že se do města za dalším pátráním po práci vrátí další den.

K Václavovi měla přijít ve tři, ale nechtěla dorazit s prázdnou, a tak se dala do pečení. Rozhodla se pro jednoduchou bábovku, normálně by to měla hotové za 45 minut, což by bylo tak akorát, ale elektrická trouba na chalupě byla starší a hrozně dlouho trvalo, než se rozehrála. Takže nakonec doběhla k Václavovi s více než patnáctiminutovým zpožděním a bábovkou, ze které se skoro kouřilo.

„Moc se omlouvám,“ vyhrkla, když konečně doběhla k jeho brance. Zastihla ho v předzahrádce, jak plel růžový záhon. „Obvykle chodím včas,“ dodala ještě.

„Už sem si myslel, že ste si asi našla zábavnějšího společníka a dala mi košem!“ řekl Václav a změřil si ji téměř káravým pohledem.

Lucie se už už chtěla začít znovu omlouvat, ale pak si všimla, že Václavovi cuká jeden koutek potlačovaným smíchem.

„Ale koukám, že nesete nějaký odškodnění,“ pokračoval Václav a usmál se naplno, při pohledu na bábovku, kterou Lucie nesla v košíku. Lucie si oddechla a usmála se taky.

„A to mě právě zdrželo,“ řekla. „Zradila mě pomalá trouba, takže je ta bábovka dost horká, ani sem ji zatím nevyndala z formy.“

„Nevadí, tak chvíli počkáme. Tak už pojd'te dál,“ řekl Václav a otevřel jí branku. Lucie prošla do zahrady a následovala Václava do domu.

„Ukažte,“ natáhl se Václav po košíku s bábovkou, když už byli v chodbě. „Dám ji vychladnout do sklepa a zatím udělám to kafe, na který sem vás nalákal.“

Václav sešel do sklepa, ještě než se Lucie stačila nabídnout, že tam může bábovku zanezt ona. Václav byl ale hned zpátky a Lucii opět fascinovalo, jak obratně se dokáže pohybovat. Když se pak pokusila Lucie alespoň nabídnout, že pomůže s přípravou kávy, odbyl ji Václav s tím, že když je host, tak nebude nic dělat. Dál už se tedy nevnucovala,

a naopak se nechala usadit ke stolu a využila čas k tomu, aby se porozhlédla po místnosti. Byla to útulná kuchyň, v rohu byla krbová kamna, nábytek byl z tmavšího dřeva, stůl a lavice působily díky vyřezávaným ornamentům krásně starobyle, okna byla ozdobena bílými záclonkami a na večer se těšily modrobílé závěsy, které ladily s ubrusem. Na stole stála váza s tulipány. I další drobnosti jako keramické hrnečky a džbány na kuchyňské lince a květiny na oknech celý prostor zútulňovaly. Místnost rozhodně zařizoval někdo, kdo má vkus a smysl pro detail, jako by tu nechyběla ženská ruka, všechno ostatní ale spíš nasvědčovalo tomu, že Václav žije sám. Ptát se však nechtěla, měla pocit, že to není vhodné, stejně jako by se neodvážila zeptat na Václavovu nohu. Z nenápadného průzkumu místnosti jí vytrhla Václavova otázka.

„Sladíte?“

Lucie se k němu otočila a odvětila: „Ne, nesladím.“

„A mlíko chcete?“

„To si dám ráda.“ Václav kývnul a přidal do obou hrnků mléko. Pak oba hrnky položil na táč, na kterém už měl přichystané podšálky a misku křížal. Lucie tentokrát nežádala o svolení a než Václav uklidil zbytek mléka do lednice, chopila se tácu. Přes protesty hostitele se pak s tácem v rukou vydala za ním do zahrady. Posezení bylo schované mezi nejrůznějšími keři, takže na něj nebylo od cesty vůbec vidět. Zrovna kvetly rododendrony a šeřík se k rozkvětu už brzo chystal. Byl to takový malý svět sám pro sebe. Vlastně jako celá zahrada, bylo na ní tolik nejrůznějších rostlin, stromů, skleníků, vzadu kůlna. Bylo vidět, že je o ni pečováno. Václav ji usadil na lavičku pod šeřík a sám ještě odběhl pro bábovku, snad už prý nebude úplně horká.

Když seděli nad bábovkou, Lucie se neudržela a poznamenala.

„Máte fakt úžasnou zahradu.“

„Já vím, jestli mi dovolíte neskromnou odpověď.“ Lucie se jeho odpovědi zasmála.

„To je všechno vaše práce?“ zeptala se.

„Je,“ řekl Václav, ale víc nic. Trochu to zklamalo Luciinu zvědavost, doufala, že by se mohla dozvědět něco o tom, jestli Václav žije sám, nebo má nějakou rodinu.

„Vy máte zase výbornou tu bábovku.“

„Já vím,“ odvětila tentokrát Lucie a Václav se upřímně rozesmál. Dneska jí připadal poprvé opravdu veselý. I jeho klidné oči zářily.

„Nechci se vnucovat, ale nechcete si obejít zahradu?“

„To bych ráda,“ vyhrkla Lucie bez přemýšlení, Václava to viditelně potěšilo, hned byl na nohou a rád se chopil své průvodcovské role. Provedl ji po celé zahradě, ukázal jí květiny, keře, stromy – měla pocit, že jí snad řekl název každého výhonku a přesný popis, jak se který druh pěstuje. Bylo to pro ni nové, spousta informací, měla pocit, že si nezapamatuje ani třetinu, ale nevadilo jí to. Václav to vykládal s takovým nadšením, tak krásně se poslouchal. Měla ráda, když se někdo dokázal pro něco nadchnout.

I na právech, která jí nebavila si oblíbila jednoho vyučujícího, který je měl na vývoj ústavního práva, na něco na první pohled tak nudného, ale on dokázal tak poutavě mluvit o ústavě první republiky, že to byl jeden z mála předmětů, který jí téměř bavil. Nadšení byla jedna z věcí, kterou velmi postrádala u své rodiny. Rodiče byli výborní právníci v jednom kuse zaměstnaní svou prací, člověk by řekl, že nadšení k tomu nutně musí patřit, ale jaksi tomu tak nebylo. V jejich případech působilo toto zaujetí pro profesi spíše jako fanatismus kombinovaný s workoholismem.

Naproti tomu, Václavovi věřila, že pro ty květiny dýchá. Taky péči o zahradu věnoval velké úsilí, hodně času, ale zároveň ho to těšilo. Dokáže se sama pro něco taky takhle nadchnout? Doufala, že ano. I když zatím měla pocit, že se k tomu vždy jen blížila, jako by se do ničeho nedokázala pořádně ponořit, jako by se pořád držela zpátky a něčeho se bála. Že by proto, že se nedokázala nadchnout pro věci, které byly její povinností? Jako studium, kurz francouzštiny, balet, prostě věci, které jí byly předurčené matkou. Jediná věc z matčiných plánů, ze které se dokázala jako dítě vyvléknout byl balet. Po půl roce jí totiž sama učitelka přesvědčila, že Lucie trpí naprostým nedostatkem smyslu pro rytmus a hudbu. Chyběla jí i ladnost a ohebnost, i když ty by se prý daly natrénovat, ale když někdo nevnímá hudbu, nedá se nic dělat. Lucie byla ráda, že nebude muset chodit na nenáviděný balet, kde navíc musela být navlečená do růžových sukýnek, které jí byly protivné už v sedmi letech. Na druhou stranu přísný soud učitelky, který přednesla matce přímo před Lucií, podkopal její důvěru ve své pohybové nadání. Tohoto bloku se Lucie nikdy nedokázala zbavit. Do tanečních kurzů k matčině nelibosti nechodila, nechtělo se jí, ale věděla, že matka by jí tam donutila chodit, takže schválně zapomněla včas odevzdat přihlášku. S matkou vždy bojovala jen takhle oklikou.

Lucie byla zahloubaná do vlastních myšlenek. Ale přesto si všimla, že je najednou ticho. Václav přerušil svůj výklad o růžích v předzahradce a zkoumavě se na ni díval.

„Vy mě neposloucháte,“ řekl Václav trochu dotčeně.

„Poslouchám,“ zalhala Lucie, tedy nebyla to vlastně úplně lež, poslední minutu nevnímala obsah, ale náboj nadšení vnímala velmi dobře.

„Máte říct, že vás to nezajímá.“ řekla Václav a vypadal smutně a popuzeně zároveň. Lucie měla pocit, že se musí hájit.

Tak řekla: „Náhodou mě to zajímá, a baví mě, že to vyprávíte s takovým nadšením. Jen jsem se na chvíli zamyslela a vlastně to s tím souviselo, kdyby mě to nezajímalo, tak vás to povím.“ Luciin rozhořčený tón Václava nejspíš přesvědčil, protože se pousmál.

„Sem rád, že sem vás trochu rozzlobil, měl sem dojem, že to ani neumíte.“

„No...“ začala překvapená Lucie a nevěděla, jak dál. „Umím, teda... jak kdy...“ myslela na matku, když Václav řekl něco, co se jí nelíbilo, dokázala se ohradit, kdyby tam stála matka, bylo by to horší. Václav se na ni zase díval tím zkoumavým pohledem.

Lucie měla najednou velkou potřebu to někomu říct. Nadechla se, Václav čekal, co řekne, dal jí prostor.

„Víte možná jste trochu uhodil hřebíček na hlavičku, já fakt nejsem nijak extra dobrá v tom, se nějak naštvat a ohradit se, ale vy nejste moje matka, nikdo není jako moje matka... Prostě chci říct, že tenhle problém mám hlavně s ní.“ Čekala, co na to Václav. Jestli se začne dál vyptávat, pochopí to, nepochopí?

„Kolik vám je?“ zeptal se nakonec.

Lucie to sice nechápala, ale odpověděla. „Dvacet dva.“

Václav kývl, „Nejvyšší čas začít to trénovat.“

Musela se usmát. „To asi jo.“

„Žádné asi.“ Usmál se Václav, pak ale nasadil zdánlivě vážný tón a řekl, „můžete to zkoušet na mně.“

Pak ale zvážněl doopravdy a zeptal se, „Takže kvůli matce ste utekla sem do divočiny?“

„Vlastně jo,“ odvětila upřímně Lucie, „je to složitější, ale je pravda, že nebyť matky...“ chtěla pokračovat, ale v tom se od cesty ozvalo:

„Dobré odpoledne.“

„Bud' pochválen,“ odpověděl Václav poněkud nevrlym tónem.

„Dobrý den,“ přidala se k pozdravu Lucie a usmála se na příchozí, aby trochu zmírnila napětí z Václavova nepřijemného uvítání. Dvojice za plotem, nejspíš šlo o manželský pár, se ale usmívala od ucha k uchu, jako by si vůbec nevšimli Václavova tónu ani výrazu. Muž ve středních letech popošel blíž k brance, jako by čekal, že ji Václav otevře a pozve ho do zahrady. Když se tak nestalo, protože Václav na něj jen koukal stále se stejně odmítavým výrazem, tak se o branku alespoň opřel a řekl:

„To máme ale krásný den, co?“

Lucie se podívala na Václava, přece tu konverzaci nenechá na ní, vždyť ona je vůbec nezná. Václav si to zřejmě uvědomil.

„Je málo vody,“ zabručel.

„Ale vždyť před pár dny pršelo,“ snažil se pán za plotem zmírnit Václavův pesimismus.

„Ale málo,“ zabručel zase Václav. Lucie koukala na Václava a hned zase zpátky na pána za plotem. Začínala si připadat jako v nějakém absurdním filmu, celé to nechápala, proč se Václav chová tak protivně? K ní byl zatím vždycky milý. Pán za plotem jako by Václavův postoj vůbec nevnímal, ale v konverzaci o počasí už zřejmě pokračovat nechtěl.

„Představíte nás?“ zeptal se najednou a podíval se z Václava na Lucii, to už k brance přikročila i paní v dlouhé sukni.

„Lucie Hoffmannová.“ pronesl po chvíli váhání Václav a pokynul směrem k Lucii. Pak pokynul směrem ke dvojici za plotem, „manželé Procházkovi.“ Jejich příjmení vyslovil o poznání méně nadšeně. Manželé Procházkovi se na Lucii zářivě usmívali a když pochopili, že Václav branku opravdu neotevře, potřásli jí rukou přes plot. Zjistila, že paní se jmenuje Anežka a její manžel Petr.

Když už byli představeni, zbavilo to zřejmě paní Anežku zábran a vychrlila na Lucii řadu dotazů.

„Prý jste v chalupě Kolářových!? Jak dlouho se zdržíte? Proč jste přijela zrovna sem? Jak se vám tu líbí?“ Lucie stihla zpracovat jen první otázku neotázkou.

„Jak víte, že jsem v chalupě Kolářových?“ zeptala se zaraženě, protože nechápala, kde tihle cizí lidé vzali takovou informaci, myslela, že o ní ví jenom Václav.

„Vím to od paní Kropáčkové.“ řekla paní Anežka a zvědavě si Lucii prohlížela. Měla pocit, jako by ji prohlížela pod rentgenem.

„Aha,“ řekla jen Lucie, protože nevěděla, jak jinak zareagovat.

Paní Anežka se nadechla a vypadalo to, že je odhodlána položit znovu i další otázku, na které nedostala odpověď.

V tom ale zasáhl Václav, „My máme ještě nějakou práci, pojedeme do zahradnictví pro kedlubny.“

Paní Anežka se podívala na Václava a trochu nejistě se usmála. Zřejmě jí však konečně došlo, že se jí Václav snaží naznačit, aby jim dali pokoj, tak se zahihňala a řekla:

„Jistě, jistě. Musíte to stihnout, než zavřou... však se nevidíme naposledy, že? Ještě budeme mít dost příležitostí si popovídat.“ řekla směrem k Lucii.

Lucie jen kývla a radši neříkala nic.

„Tak ať ty kedlubny seženete,“ řekl pan Procházka.

„Nashledanou,“ rozloučili se oba manželé.

„Nashledanou,“ odpověděla zdvořile Lucie.

„Sbohem,“ řekl Václav ledovým tónem. Procházkovi s lehkým pokývnutím odešli a stále to vypadalo, že si Václavovo nepříjemné chování nepřipouští, nebo že ho záměrně neberou na vědomí, protože nic nedokáže pokazit jejich báječný den. Ve světě plném pesimistů to mohla být i výhoda, ale působilo to spíš nepřírozně.

„My jedeme pro kedlubny?“ zeptala se Lucie Václava, hned jak zmizeli Procházkovi z doslechu.

„Ne, jen jsem se jich chtěl zbavit.“ řekl Václav.

„Co jsou zač?“ zeptala se Lucie, které manželský pár připadal přinejmenším podivný a vlastně byla ráda, že se s nimi díky Václavovi nemusí dál vybavovat.

„Ále, bydlí asi kilometr odsud, naši místí vyslanci Vatikánu.“

„Jako katolíci?“

„Přesně.“ řekl Václav takovým tónem, jako by to znamenalo něco opravdu strašného. Lucie míru jeho popuzení úplně nechápala.

„Máte něco proti náboženství?“ zeptala se.

„Ne, vůbec, ale proti fanatismu... A tihle...“ nedokončil Václav výpověď, chvíli se zamyslel a pak pokračoval. „Ten jejich nehasnoucí optimismus mě dohání k šílenství, jak ste viděla, ani se nedaj urazit. Ale hlavně mi vadí, že s tím svým nehasnoucím zápallem s oblibou strkají nos do cizích záležitostí, pro každého mají dobře míněnou duchovní radu. Ale ve výsledku sou to pokrytci, na všechny se usmívají, ale přitom sem přesvědčenej, že si o všech, kteří se nezačnou jejich radama řídit, myslí, že skončí v plamenech pekelných. Jako kdyby měli patent na to, jak si maj všichni zařídit život.“

Lucie se na něj upřeně dívala, přemýšlela, jestli jeho zápal nepramení z toho, že se na něj už nejspíš taky v minulosti pokoušeli duchovně zapůsobit. Domnívala se, že si dokáže představit, co jim na to Václav řekl.

„A myslíte, že nad vámi už zlomili hůl?“ zeptala se.

„Nevím, pracuju na tom už řadu let. Ale jsou dost vytrvalí,“ řekl Václav s úsměvem a pak vážněji dodal: „Hlavně si je nepouštějte k tělu, jakmile zavětrí, že by

měli šanci vás obrátit na svoji víru, tak už se jich nezbavíte. Ideální je se jim vyhnout a mít po ruce nějakou dobrou výmluvu, kdyby už na ně člověk narazil.“

„To si vezmu k srdci. A nestačilo by jim případně povědět, že moje nejoblíbenější kniha je Satanova sláva mezi námi?“

„To by mohl zabrat,“ rozesmál se Václav.

Lucii něco napadlo, na chvíli se ještě zarazila, ale pak se přece jen zeptala: „Nemůžu si tykat? Teda jestli to není drzost, že se vás takhle ptám.“

„To můžem, budu rád.“ A Václav k ní natáhl ruku.

„Václav.“

„Lucie.“

Když si potřásli rukou, doplnila ještě Lucie vysvětlení, „Víš, nebyla sem si jistá, kdo by to měl nabídnout.“

„Jasně, že ty jako dáma,“ mrknul na ni Václav.

Lucie si všimla lavoru s plevelem a motyčky, které Václav nechal ležet v předzahrádce, když přišla.

„Nechceš pomoci?“ zeptala se.

„Proč ne,“ řekl Václav a došel pro druhou motyčku. Zbytek odpoledne strávili na zahradě, Lucie zjistila, že ji boj s plevelem docela baví. Nacházela uspokojení v preciznosti, s jakou se snažila vytrhávat plevel i s kořínky, nejhorší byly pampelišky, ale ani tento souboj nevzdávala. Nad růžemi se povedlo Václavovi navázat na konverzaci, kterou jim přerušil příchod Procházkových, a tak mu v základních obrysech vylíčila, proč přijela zrovna sem a proč úplně sama. Václav ji nepřerušoval, jen se občas na něco doptal. Nesnažil se jí nijak radit, ani hodnotit její rozhodnutí, za což byla ráda.

Rozhovor na toto téma zakončil slovy: „No jo, život je někdy pěkně na hovno. Člověk si to ale musí stejně nakonec vyřešit sám.“ Lucie kývla, tohle věděla taky. Když měli hotovou předzahrádku, a šli se dovnitř napít, zjistila Lucie, že je už půl sedmé, čas utekl neskutečnou rychlostí. Na odchodu si ještě na něco vzpomněla.

„Ještě se chci na něco zeptat. Včera v noci byl někdo u mě v zahradě, nejdřív sem se lekla, že chce někdo chalupu vykrást, ale vypadalo to, že tam spíš měli rande pod třešní. Mám to nějak řešit?“

Václav okamžitě vyhrknul, „A vidělas, kdo to byl?“

Lucie rychlost jeho reakce překvapila. „Kluc a holka, asi... prostě nějaký mladý pár, ale byla tma, a navíc se mi podařilo převrhnout židli, takže zase rychle zmizeli. Ty víš, kdo to byl?“

„Sem si téměř jistej, nemusíš mít vůbec strach... když teď ví, že v domě někdo je, už se neukážou.“ řekl Václav s klidem. Lucie měla nejspíš otázku vepsanou ve tváři, protože Václav ještě dodal, „Neřeknu ti, kdo tam byl. Porušil bych slib, ale fakt se nemusíš bát.“

„Jsi tajemnej jak hrad v Karpatech.“ řekla Lucie, ale už dál nevyzvídala.

„Stavíš se zítra?“

„Ráda, jestli chceš.“

„Určitě, ale přijď až kolem pátý, mám odpoledne nějaký povinnosti. Kdybych se zdržel, tak ti zavolám, aspoň vyzkouším, jestlis mi dala správný číslo.“

„Dobře.“

Už chtěla odejít, když v tom se jí Václav zeptal, „Něco mě napadlo, když umíš péct, umíš taky vařit?“

„Myslím, že docela jo.“ odpověděla Lucie a tázavě zvedla obočí. Václav se ale k vysvětlení neměl.

„Další tajemství?“

„Jenom do zítřka, něco mě napadlo, víš. Neboj zítra ti všechno řeknu.“

„No dobrá,“ řekla Lucie, ale měla nepříjemný pocit, že na ní zase někdo něco kuje za jejími zády. Nechtěla, aby se z Václava vyklubala druhá matka.

„Tak ahoj,“ rozloučila se a vydala se po štěrkové cestě směrem k Sárině chalupě.

Druhý den chtěla vyrazit do města hledat práci, ale protože večer nemohla dlouho usnout, podařilo se jí zaspát. Nestihla autobus v půl deváté a další jel až v jednu odpoledne. Dopoledne strávila sekáním zahrady, vždycky se všech strojů bála, ale zjistila, že elektrická sekačka, není neovladatelným monstrem. Posečená tráva krásně voněla a při práci alespoň Lucii nepronásledovaly myšlenky, které jí večer nedaly spát. Bezpochyby jí pomohlo, že se s Václavem podělila o své starosti, ale k řešení nebyla o nic blíž. Děsila jí jeho slova, že si člověk svoje problémy musí vyřešit sám. Děsila jí, protože si uvědomovala, že to je pravda.

O půl druhé už se procházela po městě a zkoumala výlohy různých obchůdků, jestli náhodou někde neshání brigádnici. Při svém průzkumu došla až ke zmrzlinářství, zmrzlinu ještě letos neměla a konečně na ni bylo dost teplo. Stoupla si tedy do řady za dva malé chlapce. Jeden z nich si bez problémů koupil jahodovou zmrzlinu, ale když přišel na řadu druhý a položil peníze na pult, prodavačka se na něj nečekaně obořila:

„Co si myslíš smrade, že mě oblafneš?!“

Klouček na ni nechápavě koukal. Ale prodavačka se jaksí neměla k vysvětlení toho, co udělal špatně a začala na něj křičet.

„Takový jako ty já moc dobře znám, myslíte si, že vám všechno projde, že vzbuzujete lítost, ale jste jenom banda sígrů a zlodějů.“

„Promiňte, o čem to mluvíte?“ vložila se do toho Lucie, která už to nevydržela.

„Podívejte, chce mě podfouknout, dal mi míň peněz.“ Chlapec s sebou škubnul, zřejmě až teď pochopil, co se stalo a proč na něj prodavačka začala křičet.

„Pro... promiňte, já jsem nechtěl.“ Vykoktal ze sebe a začal se zděšeně rozhlížet kolem sebe po zemi, pak si sáhnul do kapsy a zase se rozhlédl okolo sebe. Nesjpiš zbytek peněz někde vytrousil, vypadalo to, že se každou chvíli rozbřečí.

„Kolik chybí?“ obrátila se Lucie na paní za pultem.

„Pět korun.“

Lucie protočila panenky, tak to je opravdu důvod k takovému povyku, pomyslela si. Vyndala z peněženky pětikorunu a položila ji na plut.

„Tady máte.“ řekla překvapené prodavačce, pak jí vzala kornout z ruky, podala zmrzlinu chlapci a mrkla na něj. Chlapec se na ni překvapeně podíval a div neupustil zmrzlinu na zem.

„A vy si dáte?“ zeptala se prodavačka Lucie zdvořilým ale chladným tónem.

„Já nic, nějak mě přešla chuť,“ odpověděla Lucie a otočila se směrem k oběma chlapcům, kteří pořád postávali vedle ní.

„Děkuju,“ řekl chlapec, kterému dala zmrzlinu. „Já sem musel těch pět korun ztratit...“

„Nic se neděje, to se může stát každému. Tak utíkejte kluci.“ Usmála se na ně. Chlapci se nedali moc pobízet, ještě se na ni usmáli, pak přeběhli cestu a zmizeli za rohem. Lucie ještě zaslechla za zády brblání prodavačky o sentimentu a výchově zlodějů, na což jí přitakával pán, který předtím stál ve frontě za Lucií. Lucie neměla chuť to komentovat, tak se radši rychle odebrala z doslechu. Když seděla na lavičce v parku se zmrzlinou, kterou si koupila v cukrárně s mnohem příjemnější prodavačkou a odhodlávala se, že se půjde někam na práci přímo zeptat, přišla jí zpráva: Práci nehledej, o necem bych vedel. Prijd v 5 ke mne. Vaclav.

Lucie si zprávu přečetla třikrát dokola, že by se alespoň tohle vyřešilo bez jejího většího přičinění? Neubránila se přílivu radosti, sice vůbec nevěděla, co je to za práci, ale měla za to, že Václav by ji neposlal nikam, kde by měla nějak trpět. Byla zvědavá a nemohla se dočkat podvečerní návštěvy. Rozhodla se zůstat ještě ve městě a vrátit se až

autobusem o půl čtvrté. V dobrém rozmaru neplánovaně vešla do kadeřnictví, napadlo ji, že by si mohla nechat zastříhnout konečky. Zeptala se, jestli ji ostříhají bez objednání, když jí jedna z kadeřnic sdělila, že určitě, když si počká, posadila se na jednu z polstrovaných židlí a pozorovala dámy, které právě procházely proměnou.

Lucie neměla žádné velké plány, jen se chtěla zbavit roztřepených konečků, když na ni ale přišla řada a ona usedla do křesla před kadeřnicí. Najednou si to rozmyslela a na otázku kadeřnice, co by si představovala, rozhodně odpověděla:

„Chtěla bych ostříhat na krátko, těsně pod uši a postupně sestříhat, aby se to dalo nosit tak správně rozcuchané.“ Kadeřnice ještě pro jistotu našla na mobilu obrázek účesu podle Luciina popisu, a když se shodly, že takhle by to mohlo být, dala se do stříhání. Když celé prameny dlouhých zrzavých vlasů padaly na podlahu, cítila Lucie dávku uspokojení, už dlouho toužila po nějaké větší změně. Tohle bylo asi to nejradikálnější, z oblasti proměn vzhledu, k čemu se odhodlala. Co asi řeknou na ty vlasy naši, až se uvidíme? Napadlo ji. Když jí ale kadeřnice ukázala pomocí zrcadel finální výtvar ze všech stran, byla Lucie natolik spokojená, že jí bylo úplně jedno, co na to kdo řekne. Dívala se na sebe do zrcadla, na svoje nové já, a nemohla se vynadívát. Tahle nová Lucie působila sebevědomě, jako někdo s jasným cílem a představou o životě. V nadšení nechala kadeřnici až neobvykle štědré dýško a vyšla na prosluněné náměstí s hlavou lehčí o vlasy i starosti, protože minimálně tento den měl jasný cíl. Půjde k Václavovi, přiučí se zase něco na zahradě a promluví si s ním o případné práci. Byla zvědavá, co řekne na její proměnu.

V autobuse potkala paní Procházkovou, která si k ní hned přisedla, nepochybně se záměrem získat odpovědi na otázky, které ji pálily už od včerejška. Lucie si s jistým uspokojením všimla, že si jí paní Anežka prohlédla od hlavy až k patě a s poněkud nesouhlasným výrazem se zastavila u jejích ostříhaných vlasů. Nechala se však vyvést z míry jen na chvíli, před vyptáváním to Lucii neuchránilo.

Ale drobné rozpaky tazatelky, které způsobil její vzhled, jí dodaly sebevědomí, a tak paní Anežce přesvědčivě přednesla napůl vybájenou historii o tom, že přijela na vesnici, aby se mohla soustředit na psaní poezie a čerpat sílu z přírody. Paní Anežka kývala, jako že rozumí, ale nejspíš nerozuměla vůbec. Pak se jí taky vyptávala na to, odkud zná Václava, na což jí Lucie odvětila, že ho zná dva dny, takže ho vlastně nezná. Paní Anežka zřejmě čekala nějakou zajímavější odpověď, takže vypadala zklamaně. Když se Lucie omluvila, že už bude za chvíli vystupovat a protáhla se kolem paní Procházkové do uličky autobusu, vzpomněla si najednou paní Anežka ještě na jednu věc.

Pozvala Lucii na nedělní mši. Lucie nechtěla paní Anežku urazit, tak řekla, že si to rozmyslí, ale že neděli nejspíš bude věnovat meditaci a cvičení jógy. S úlevou, že už v konverzaci nemusí pokračovat, vystoupila z autobusu.

K Václavovi tentokrát dorazila přesně na čas, byla tak zvědavá na to, jakou pracovní možnost se mu podařilo najít, že se jí nechtělo čekat ani o minutu déle. Ale těšila se i na samotnou jeho přítomnost a do třetice ho chtěla požádat o jednu zahradnickou radu. Měla totiž v plánu vyplet záhon u Sářiny chalupy, ale nebyla si úplně jistá, co je plevel, a co je tam zasazené záměrně.

Na zat'ukání Václav nereagoval, tak se ho vydala hledat do zahrady, když ho zastihla, zrovna sypal okolo sazenic salátů přípravek proti slimákům.

„Ahoj.“ pozdravila. Václav se k ní otočil a stejně jako paní Procházková si ji důkladně prohlédl, ale došel nejspíš k jinému závěru, protože se usmál a zeptal se.

„Nový vzhled pro novou kapitolu života?“

„Tak nějak,“ souhlasila Lucie s jeho trefným komentářem.

„Sedí ti to.“ pokývl Václav uznale hlavou. Lucii jeho reakce úplně rozzářila, věděla, že Václav to neříká jen tak, ale protože si to doopravdy myslí.

Lucie z něj hned chtěla vytáhnout informace o práci, ale Václav řekl, že by se na to měli posadit a napínal jí ještě čtvrt hodiny, než uděl šťávu a rozkrájel zbytek bábovky. Když už zase seděli na lavičce pod šeříkem, konečně spustil:

„Doufám, že nečekáš žádný zázrak, není to nějaká práce snů a nebude to žádná zašívárna, ale myslím, že bys to zvládla a jako start by to jít mohlo...“

„No tak, nenapínej mě. A pokud se nejedná o krocení aligátorů, tak mi to řekni rovnou.“ skočila mu Lucie do řeči.

„Dobrá, v dětském domově ve městě shání pomocnou kuchařku, protože jedna z nich je momentálně na neschopence a vypadá to na delší absenci. Není to teda na furt, ale zatím alespoň na měsíc. Říkal sem si, že to by ti vadit nemuselo... když se stejně zatím rozhoduješ, co dál.“ A podíval se tázavě na Lucii.

„Teda musím říct, že to by mě nikdy nenapadlo. Ale vlastně to nezní vůbec špatně, práci v kuchyni bych snad mohla zvládnout. A říkal si pomocná kuchařka?“

„Přesně, starší ženské ví co a jak, ty bys hlavně vydávala obědy, myla nádobí, škrábala brambory a tak.“

„Tak to bych snad zvládnout měla.“ řekla Lucie a přestavila si sama sebe v bílém a s velikou naběračkou v ruce. „A jak říkáš, že je to jen prozatím, by mi nevadilo. Předpokládám, že právě proto jim to asi nikdo jiný moc vzít nechce.“

„Tak nějak a ženský z kuchyně už začínaj bejt dost přepracovaný, protože maj kvůli tomu víc směn. Budou rádi za každou posilu.“ povzbuzoval ji Václav.

„Jak ses o tom dozvěděl?“ zeptala se ho.

„No, sem už sice v důchodu, ale jezdím jim tam vypomáhat se zahradou, nejdřív sem měl jen sekát trávu a starat se o pár záhonů, ale děcka se mi furt motaly pod nohy, tak sem je taky zapojil do práce, a nakonec z toho vlastně vznikl takovej kroužek zahradničení. Už pěstujeme i zeleninu, rybíz, jahody, já tam jezdím dvakrát tejdně, ale jinak si to zalejvaj děcka sami. A snad je to i celkem baví.“

„A tebe baví, že je to baví, vid’?“ neubráníla se Lucie tomu, aby okomentovala tuto zjevnou skutečnost.

„Víš, aspoň mám pocit, že sem nějak užitečnej. A že učim něco užitečného i ty děcka, je to lepší, než aby se někde poflakovali. A aspoň vidí, jak je složitý něco vypěstovat, kolik to chce práce.“

Lucii připadalo, že o dětech mluví Václav ještě s větším zaujetím než o svojí zahradě. Musel být skvělý táta, pomyslela si. Nebo mohl být? O svojí rodině se Václav doposud nezmínil. Pak ji napadlo, že by Václav mohl už klidně být děda a chvíli byla v pokušení se zeptat, ale nakonec to neudělala. Vzpomněla si totiž na paní Procházkovou a nechtěla vyzvídat stejně netaktně jako ona.

Takže se radši zeptala, co musí udělat pro to, aby tu práci získala. Václav jí řekl, že může jet druhý den s ním, že stejně musí do domova zase zajet, protože nesehnal dost macešek a slíbil dětem, že to další den napraví. Slíbil, že ji zavede přímo za paní ředitelkou, jen ať je ve dvě připravená k odjezdu. Lucie mu byla opravdu vděčná, jako by se všechno tak nějak samo začala obracet k lepšímu. Měla štěstí, že potkala Václava. Nebo to nebylo jen štěstí? Že by měla pravdu Sára, která vždycky tvrdila, že jsme všichni součástí nějakého plánu a že se nic v našem životě neděje bezdůvodně? Nebo že by měli pravdu Procházkovi, kteří se bezpochyby domnívali, že celý svět řídí Bůh? Ať už svět řídil kdokoli, byla tomu někomu vděčná, že ji dovedl právě sem.

Na odchodu se ještě zastavila u branky.

„To bych málem zapomněla. Hádej, koho sem potkala v autobuse!“

„Svatou Anežku?“ Václav ani nepotřeboval nápovědu, tak mu Lucie ještě vylíčila rozhovor v autobuse.

Václav ji pochválil, „Myslím, žeš ten nápor zvládla obstojně, drž se té historky o spisovatelce a nebudeš jí muset říkat nic osobního.“

„Ona to vlastně není úplně nepravdivá historka.“ vysvětlila Lucie, „já píšu ráda, takže pokud se mi tady povede zase něco vytvořit, bude to úspěch navíc.“

„Co píšeš?“ zeptal se Václav.

„Většinou poezii.“

„A mohl bych si něco z toho přečíst.“

Lucie rozpačitě přešlápla, „No, nezlob se, ale asi ne, já... víš, píšu jen tak pro sebe a nejsem si úplně jistá, jestli to k něčemu je...“

„To naprosto respektuju,“ přerušil ji Václav, „to jen a jen tvoje věc.“

Lucie byla ráda, že to nemusí dál rozebírat. Zamávala Václavovi na rozloučenou a zmizela za zatačkou.

V pátek ráno se vzbudila už v šest hodin ráno, dlouho před budíkem. Těšila se na pohovor v dětském domově a zároveň byla dost nervózní. Už aby bylo po obědě. Naštěstí měla dopoledne program, stávil se u ní Václav a dělal jí poradce při úpravě záhonu před domem. Na oběd zůstal u ní, uvařila rizoto, které si Václav moc pochvaloval a ona doufala, že nejen ze slušnosti. Prý může alespoň popravdě nahlásit, že sehnal kuchařku, která umí vařit.

„Tak za půl hodiny u mě?“ zeptal se Václav, když od ní odcházel, aby si nachystal do auta zahradnické náčiní.

„Jasně. Jen se dám trochu do pucu.“ zavolala na něj Lucie, která už si sbírala ze šňůry vypraný svetřík.

Václav odešel a ona strávila následující půlhodinu ve shonu, kterému podléhala vždycky předtím, než měla někam vyrazit, natož někam, kde chtěla dobře zapůsobit. I když měla na chalupě docela málo oblečení, trvalo jí, než si vybrala něco na sebe. Pak už si jen prohrábla vlasy a zběsilým tempem vyrazila k Václavovi, museli se ještě stavět v zahradnictví, takže už neměli moc času. Když doběhla před Václavovu branku potkala se tam s mladíkem, mohlo mu být tak šestnáct nebo sedmnáct, kterého ještě nikdy neviděla. Byl vysoký a hubený, vlasy se mu mírně kroutily, ale měl je střižené docela nakrátko, tak to nebylo moc vidět. Měl jemné rysy a na Lucii shlížel před velké obroučky svých brýlí.

„To je Matouš,“ řekl Václav. „Jezdí se mnou pomáhat do domova, když má zrovna čas. A tohle je Lucie, nejspíš nová síla v kuchyni, aspoň prozatím.“

Lucie si s Matoušem potřásla rukou a řekla: „Ráda tě poznávám. Budem si tykat, že jo?“

„Jasně, taky tě rád poznávám.“ řekl a ruku jí rychle pustil. Působil plaše na to, že už byl téměř dospělý muž.

„Tak nasedat!“ zavelel Václav a vyrazili.

Když vystoupili z auta u dětského domova, okamžitě se k nim seběhla skupinka dětí, které jejich příjezd nepochybně čekaly. Lucie si všimla, že je mezi nimi i chlapec, kterému den předtím koupila zmrzlinu, chlapec si jí zřejmě všiml taky, protože na ni teď zíral téměř s otevřenou pusou.

„My už sme se viděli, vid’?“ obrátila se Lucie k chlapci s úsměvem.

„No... to je pravda...“ vykoktal on a tvářil se rozpačitě.

Václav jen tázavě zvedl obočí, ale Lucie zavrtěla hlavou, že mu to vysvětlí pak. Nechtěla teď před všemi dětmi rozebírat chování té nerudné prodavačky. Lucie její slova najednou pochopila, prodavačka určitě věděla, že je chlapec z dětského domova, proto ho měla za podvodníka.

Matouš se mezitím dal do řeči s chlapcem podobně starým jako on sám, který se k nim přiloudal spolu s mladšími dětmi. Václav je však hned zaměstnal, poslal oba starší chlapce s ostatními dětmi jako dozor, aby už začali se sázením macešek, že to přece nedělají poprvé. Matoušovi dal klíče od kůlny, kde bylo uložené náčiní. Matouš a druhý chlapec, kterému Václav říkal Marek, pak vzali každý jednu bednu macešek a v čele zástupu dětí odešli do zahrady.

„Já tě teď zavedu za ředitelkou a pak je radši půjdu zkontrolovat.“ Lucie se za ním tedy vydala do domu.

„Odkud znáš Toníka?“

„Že se jmenuje Toník jsem nevěděla, ale potkali sme se u zmrzliny.“ Lucie Václavovi ve zkratce vylíčila celou příhodu.

Václav nesouhlasně zavrtěl hlavou a celou situaci zhodnotil: „Tahle ženská je skoro vždycky protivná, ale bohužel není jediná, kdo kouká na tyhle děcka skrz prsty. Přitom jsou naprosto bezvadný, jasně že jsou mezi nima i sígři, ale ty jsou i v normálních rodinách. No nic, o tomhle bysme mohli rozvíjet hodinové litanie... ale už sme tady.“

Ukázal na dveře před nimi. Během hovoru prošli dlouhou chodbou a zůstali stát před ředitelčinou kancelář. Václav zaklepal.

„Dále,“ ozval se zvučný hlas.

Vešli tedy dovnitř a ocitli se v malé, ale útulné kanceláři. Za stolem seděla žena, které mohlo být okolo padesáti, tvářila se přívětivě a na příchozí se hned usmála.

„To jste vy!“ řekla, jako by ně čekala už celý den a nemohla se jich dočkat.

„Dobrý den.“ pozdravila Lucie, zatímco Václav řekl: „Ahoj.“

„Dobrý den. Ahoj.“ odpověděla ředitelka na oba pozdravy.

„Tohle je Lucie, tohle je paní ředitelka.“ představil Václav obě ženy.

„Alena Holubová.“

„Lucie Hoffmannová.“ představily se i vzájemně a potřásly si rukou.

„Václave, klidně se běž věnovat dětem, my si tady se slečnou popovídáme a domluvíme co a jak.“ Vzhledem k tomu, že ředitelka pronesla větu, domluvíme co a jak, vypadalo to, že je o Luciinu přijetí téměř rozhodnuto. Nechtěla se však radovat předem, takže zatím čekala, než za Václavem zapadnou dveře a ředitelka promluví dál.

„Posaďte se“ vyzvala ředitelka Lucii.

„No, nebudu chodit kolem horké kaše, ten záskok do kuchyně opravdu potřebujeme a Václav mi vás vyličil v těch nejlepších barvách.“ Nadechla se a pokračovala, „Takže pokud o to místo máte zájem a myslíte, že to zvládnete, tak ho pro vás prostě máme. A zaměstnat vás můžu skoro okamžitě.“

„No já,“ Lucie se napřímila a řekla si v duchu, že není čas na žádné vytáčky, „ano, myslím, že to zvládnu. Sice to není obor, ve kterém bych měla praxi, ale pokud mám být jen pomocná síla, tak si na to troufám.“

„Výborně, to mi spadl kámen ze srdce. Ženské už začínají být trochu přepracované, v tomhle podstavu fungujeme už měsíc. Budou za vás moc rády. Máte potravinářský průkaz?“

„Ne, nemám,“ zavrtěla Lucie hlavou.

„Nevadí, to si můžete vyřídit hned zítra, zajděte za doktorem Rumlem, ten se stará o všechny naše děti i zaměstnance, tady máte adresu.“ řekla a podala Lucii lékařovu vizitku. „Stavte se za ním hned ráno, je to můj známý, domluví, ať vás vezme přednostně.“

„Děkuju.“ Lucie si schovala vizitku do tašky.

„Ještě vás tedy musím upozornit, že jde o záskok a bude to tedy limitované návratem naší paní kuchařky. Vypadá to zatím asi na měsíc.“

„Já vím,“ řekla Lucie „já zatím stejně hledám právě spíš místo na přechodnou dobu.“ Ředitelka kývla.

„Taky mě ale napadá, že je květen, prázdniny už nejsou tak daleko, možná bych vás pak i využila během prázdnin, aby se ostatní kuchařky mohly líp prostrídat s dovolenou. To si dokážete představit?“

„Určitě, nechci vám to slíbit na sto procent, ale mělo by to jít.“

„To se případně domluvíme později. Teď vás tu trochu provedu a pak připravíme smlouvu, co říkáte?“ usmála se ředitelka.

„Jistě.“ přikývla Lucie a vydala se za ředitelkou na průzkum svého nového působiště. Čekala ji neuvěřitelná smršť informací, nových tváří a jmen. Seznámila se s vychovatelkami, budoucími kolegyněmi z kuchyně. I některé děti se na ni přiběhly podívat, když ji ředitelka prováděla jejich oddělením. Lucie si chvílemi připadala jako nějaký exponát, který si všichni pozorně prohlížejí.

Když pak seděly opět v kanceláři a ředitelka sepisovala smlouvu, tak se ještě zeptala:

„Myslíte, že byste mohla vzít už tenhle víkend?“

„Říkala jste, že mě můžete zaměstnat hned, takže jsem s tím celkem počítala,“ řekla Lucie.

„Moc by nám to pomohlo. Dala bych volno Marii, má rodinu a byla by v práci už druhý víkend po sobě, což není obvyklé.“

„Určitě, když je to potřeba, tak přijdu.“

„Výborně, tak já teď dokončím tu smlouvu,“ řekla ředitelka spokojeně.

Když byly vyřízeny všechny formality, vydala se Lucie najít Václava, který jí slíbil i odvoz domů. Vyšla zadním vchodem na zahradu, ale nikoho neviděla, macešky už byly zasazené, ale po dětech a Václavovi jako by se zem slehla. Byly však pootevřené dveře do kůlny, takže Lucii napadlo, že Václav ještě uklízí náradí a šla se tam podívat. Opřela se do pootevřených dveří, ale místo Václava objevila Matouše a Marka, kteří od sebe rychle uskočili, hned jak vešla. Lucii chvíli trvalo, než si dala dvě a dvě dohromady, ale pak se cítila neuvěřitelně trapně.

„Moc se omlouvám, hledala sem Václava... promiňte.“ co nejrychleji vycouvala ze dveří, zavřela je za sebou a vydala se pryč. Tak to se mi moc nepovedlo, říkala si v duchu. Napadla ji však jiná věc. Marek má dlouhé vlasy!

Než stihla Lucie vejít zpátky do domu, doběhl jí Matouš a vytrhl ji z jejího přemýšlení.

„Počkej,“ zavolal na ni. Doběhl k ní a tvářil se ustaraně.

„Neříkej prosím nikomu o tom, cos viděla... Hlavně ne mým rodičům prosím, to by byl konec...“ díval se na ni prosebným pohledem.

„Vždyť sem nic neviděla, tak co bych komu vykládala. A tvoje rodiče ani neznám.“

Vypadalo to, že ho její odpověď překvapila. „Myslel sem, že tě máma pozvala na nedělní mši.“

„Cože?“ nechápala Lucie. „Počkej, ty seš syn Procházkových?“

„No..., myslel sem, že to víš.“ podivil se Matouš.

„To sem nevěděla,“ ale rázem jí bylo jasné, proč se Matouš tak úzkostlivě bojí, že by se rodiče dozvěděli o jeho orientaci. Měla hroznou potřebu ho nějak ujistit, že to je přece v pořádku.

„Ale ode mě se rozhodně nikdo nic nedozví, není to moje věc, ale na druhou stranu to není nic, za co by ses měl stydět.“

Matouš se na ni chvíli díval a pak jen řekl: „Kéž by to takhle brali všichni, děkuju.“ Bylo vidět, že se mu opravdu ulevilo.

„Můžu mít jednu otázku?“ zeptala se Lucie.

Matouš kývl.

„Neměli ste náhodou pár dní zpátky s Markem schůzku u mě pod třešní?“

„Měli, omlouvám se, my sme si mysleli, že tam nikdo není...“

„Nemusíš se omlouvat, sem ráda, že ste to byli vy. Víš, nejdřív ste mě hrozně vylekali, myslela sem si, že chce někdo chalupu vykrást. Teď budu usínat s klidem.“ Mrkla na něj Lucie.

„Ještě jednou děkuju.“ řekl Matouš. „A jestli hledáš Václava, myslím, že se chtěl ještě stavít za paní ředitelkou.“

„Tak to sme se museli minout,“ řekla Lucie.

„Řekni mu prosím, že se s váma sejdu u auta. Já... chci se ještě rozloučit.“ Pohodil hlavou směrem ke kůlně.

„Vyřídím mu to.“ usmála se na něj Lucie a šla najít Václava.

Víkend připadal Lucii jako uragán, musela se naučit tolik věcí, co kde je, kdy a kam je potřeba něco odnést, co mají na starost kuchařky v hlavní kuchyni a co si řeší děti s vychovateli v jejich malých kuchýnkách na jednotlivých odděleních. Měla pocit, že jí všechno trvá neúměrně dlouho. Naštěstí kolegyně v kuchyni projevíly velkou dávku

trpělivosti, byly ochotné jí všechno vysvětlit a ukázat. Snažila se zorientovat, jak nejrychleji to šlo, aby byla opravu výpomoc a ne přítěž.

Když v sobotu vydávala obědy, měla Lucie pocit, že si ji všechny děti prohlížejí a některé si dokonce něco šuškalý, když si odcházely sednout ke stolu. Lucii to trochu znervózňovalo, ale kolegyně jí ujistily, že to je normální reakce na nový přírůstek v personálu. Zatímco ony už jsou okoukané. V neděli ještě zájem o nováčka nepolevil, ale Lucie se už nenechala vyvést z míry šeptáním a hodnotícími pohledy. Většina dětí se na ni navíc usmívala, když jim podávala polévku, tak se na ně smála taky. Jen některé starší slečny si jí měřily trochu nedůvěřivým pohledem. Už během těch prvních dnů si uvědomila, že právě ty části pracovní doby, při kterých je v kontaktu s dětmi, budou nejspíš její nejoblíbenější.

Když v neděli večer seděla u Václava v kuchyni, byla unavená, ale spokojená. Věděla, že práci zvládne a že to dokonce nebude jen nutné zlo, ale i zábava a dobrá zkušenost.

„Chci ti moc poděkovat,“ obrátila se k Václavovi, který jim chystal večeři.

„Není za co,“ odbyl ji Václav, jako by o nic nešlo.

„Byl tady Matouš,“ začal pak z úplně jiného soudku. „Vypadá to, že má nějaký problémy s Markem...“ Lucie zvedla tázavě obočí, „Já o nich vím a on mi pověděl, že ty už taky,“ doplnil Václav vysvětlení.

„Jaký problémy?“ zeptala se.

„Dohadujou se kvůli Matoušovejím rodičům. Marek už má podle všeho plný zuby toho schovávání a chce jít s pravdou ven.“

„Předpokládám, že to Matouš nechce.“

„Jasně, že ne, taky se není co divit s jeho rodičema. Když ti někdo dokola omílá, že homosexualita je něco zvrácenýho a že všichni takový skončej v pekle, tak je docela těžký se přes to přenýst sám za sebe, natož se postavit rodičům, který tohle učení propagujou.“

„Myslíš, že sou Procházkoví tak moc ortodoxní? Že kdyby šlo o jejich syna...“

„Ty sou ortodoxní až na půdu, už sem si párkrát nechtěně vyslechl nějaký jejich moudra. Sou neskutečně kritický a s oblibou někoho souděj a odsouděj, jako by úplně zapomněli na podstatu nejdůležitějšího přikázání.“

„A to je který?“ zeptala se Lucie.

„Přece miluj bližního svého! Kdyby se tím řídli všichni, tak se na světě neděje tolik svinstva.“

„Ty si věřící?“ napadlo Lucii „Nebo sis jen vypůjčil jedno přikázání?“

„Celá naše civilizace přece stojí na křesťanství, ať se nám to líbí nebo ne, základní principy morálky uznávají i všichni ateisti, takže to není žádná vypůjčka. Ale se mnou je to složitější. Jako dítě sem chodil s rodičema do kostela i na náboženství, ale k evangelíkům. Jako dospělej už o něco míň, ale taky občas... ale teď už spoustu let nic, nebyl sem na bohoslužbě od té doby co...“

Lucie se na něj zvědavě podívala, tohle bylo to nejosobnější, co jí Václav zatím pověděl a měla pocit, že ví, co teď přijde.

„Od té doby, co mám tuhle moji pitomou náhradní haksnu.“ Dokončil promluvu a ukázal na svoji nohu. Pak se zarazil, jako by chtěl ještě něco dodat a Lucie měla dojem, že mu po tváři přelétl stín bolesti.

Nakonec se ale vrátil k původnímu tématu: „Každopádně Procházkovi jsou fanatici a myslím, že ani kvůli synovi by neustoupili ze své pravdy. A předpokládám, že tohle si myslí i Matouš, proto jim nechce nic říct.“

„Někdy to ale bude muset udělat.“

„To sem mu řek taky a on to sám ví, jen se na to ještě necejtí.“

„To mi někoho připomíná,“ řekla Lucie a smutně dodala: „Ale řekla bych, že ten Matoušův problém je o dost větší...“ Na jednu stranu měla pocit, že aspoň není jediná, kdo bude muset čelit vlastním rodičům. Ale vědomí, že pro ni by tato srážka zdaleka neměla takové dopady jako pro sedmnáctiletého Matouše, a přesto tomu zatím nedokáže čelit, v ní vyvolávalo pocit, že je naprosto k ničemu.

„Já sem ti to neřikal, abych tě ňák nervoval.“ řekl Václav, když viděl, jak se Lucie tváří. „Každej to máme jinak, každej máme svoje skryté demony.“ dodal a Lucie si byla téměř jistá, že tentokrát mluvil i o sobě.

Rychlost, s jakou Lucii utekl první pracovní víkend, jako by se v dalších dnech ještě násobila. Měla totiž stále co dělat, v práci se rozhodně nenudila, snažila se všechno co nejrychleji naučit. Nejen činnosti, které měla zvládat, ale i jména dětí, aby je nemusela oslovovat, holčičko v růžovém a kluku v kšiltovce. Naštěstí měla na jména docela dobrou paměť, takže za týden už se znala jménem skoro všechny. Jako prvního si samozřejmě pamatovala Toníka.

Když nebyla v práci zahradničila s Václavem u něho, nebo pod jeho dohledem upravovala nějaké drobnosti na zahradě u Sářiny chalupy. Bavilo ji to čím dál tím víc,

stejně jako práce v domově. Byla překvapená, že jí tenhle záprah nezablokoval náladu psát, bylo tomu spíš naopak. Někdy samozřejmě byla unavená, ale jiný večer se ještě před spaním na chvíli posadila ke stolu a podařilo se jí napsat nějakou báseň. Všechny rozhodně nebyly nějak výjimečné, ale to jí nevadilo.

To, že měla stále co dělat, znamenalo, že neměla moc času na zbytečné přemýšlení a pochmurné myšlenky. Navíc po pár rozhovorech s Václavem a některými vychovatelkami o dětech z domova a jejich osudech, měla pocit, že její problémy jsou naprosto nicotné, že ani nestojí za řeč. I když měla ke svým rodičům a jejich postojům určité výhrady, čím dál tím víc si uvědomovala, že oproti některým lidem měla vlastně na rodiče velké štěstí. K tomu, aby reagovala na všechny zmeškané hovory od matky, se však stále neodhodlala.

Byla středa, Lucie už byla v domově více než týden. Zrovna roznesla svačinu a vracela se s táčem plným špinavých misek, když procházela chodbou v přízemí dozadu do kuchyně, všimla si, že u nástěnky před ředitelčinou kanceláří postává nějaký muž s výrazným tetováním na předloktí, byl menší postavy, měl snědou pleť a černé vlasy. Co tu asi dělá? Napadlo Lucii. Nikoho takového tu zatím neviděla. Že by nějaký opravář? Vzpomněla si, že ředitelka říkala něco o rozbité sprše.

„Dobrý den, hledáte někoho?“ zeptala se Lucie.

Muž se překvapeně otočil, pohlédl nejdřív na ni, pak na táč s nádobím, který nesla, nakonec jí zase pohlédl do očí a odpověděl: „Dobrý den, chtěl jsem se podívat na rozpis služeb.“

„Promiňte, a vy jste? Vy...?“ vyblekotala zmateně Lucie.

Než to stačila dopovědět, přiřítily se ze schodů dvě sedmileté dívky, Amálka a Esterka, vzpomněla si Lucie na jména, jedna z nich byla uplakaná a druhá ukázala na muže vedle Lucie.

„Hele, pan vychovatel, ten nám pomůže.“

Obě dívky se přihnaly až k nim a ta, která nebrečela, ze sebe vysypala: „Josefe, musíš nám pomoci, Amálce se ztratil žabák.“

„A dívaly ste se pod postel?“ odvětil Josef.

„Jo, dívaly.“ poprvé promluvila plačící Amálka.

„Tak se podívejte i pod další postele v pokoji a taky pod peřinu a do skříně. Nebreč,“ řekl Josef Amálce a poplácal ji po rameni, „Esterka ti pomůže a já za chvíli

přijdu taky. Tak upalujte.“ Dívenky se na jeho povel obě rozeběhly a brzy byly z doslechu.

„Ztratil se jí žabák, tak tahle tragédie se nám opakuje nejmíň dvakrát do týdne,“ řekl Lucii, která si ho stále ještě trochu zmateně prohlížela.

„Tak vy ste Josef,“ řekla konečně.

„To sem,“ potvrdil její konstatování s úsměvem.

„A vy ste ta od Václava... počkejte, já si vzpomenu. Lucie!“ vyhrkl po chvíli přemýšlení. „Očividně nás oba předchází naše pověst. I když mám pocit, že ještě před chvílí ste se mnou chtěla vyrazit dveře, jestli se nepletu.“

„To úplně ne,“ bránila se Lucie, „já, jen jsem chtěla zjistit, co tu děláte... když...“

„Ono to působí divně, když se tu poflakuje nějaký hejsek v odrbaných kraťasech, s potetovanou rukou, a ještě k tomu je to Rom,“ doplnil za ni Josef.

Lucie mu chtěla odporovat, ale nevěděla moc jak, protože Josef vlastně přesně vystihl to, co jí napadlo, když ho před chvílí zahlédla.

Tak jen řekla: „Promiňte, připadám si jako nafoukaná předpojatá...“

„To nic,“ skočil jí Josef do řeči, „já bych to s tou předpojatostí moc nepřeháněl, kdybych tady potkal podobnej zjev, tak bych na to šel stejně jako vy.“

„Tak se nezlobte,“ omlouvala se znovu Lucie.

„Zapomeňte na to.“ Josef se ni usmál a dodal, „A nemůžeme si normálně tykat, teda jestli můžu bejt drzej a rozseknout to jako první. My si tady všichni tykáme.“

„To můžeme!“ řekla Lucie, položila ták na stolek pod nástěnkou a podala Josefovi ruku.

„Lucie.“

„Josef,“ řekl její společník, když se chopil nabízené ruky.

„Těší mě.“

„Mě taky, jsem zvědavý, jestli pověsti nelhaly. Zatím to vypadá, že ne, alespoň některé,“ pronesl Josef vážně, ale šibalsky se u toho ušklíbl. Lucii to trochu znervóznilo.

„Jaké pověsti?“ zeptala se a zkoumavě si Josefa prohlížela.

„Tady maj i stěny oči a uši. Nedělej si starosti, já si na tebe stejně udělám vlastní názor,“ pronesl Josef stále s tím šibalským úsměvem. „Ale teď mě omluv, musím jít zachránit Amálčina žabáka, nejspíš právě strašně trpí pod něčí postelí.“

„Tak to tě nebudu víc zdržovat, když máš takovou důležitou misi,“ řekla Lucie s pousmáním a sledovala, jak Josef zmizel na schodech. Tak aspoň vím, komu jsme včera pekli ten dort, pomyslela si Lucie. Děti ji totiž předchozího dne přemluvily, aby jim

pomohla upéct dort pro pana vychovatele Josefa, který dělal nějakou velkou zkoušku, a jelikož se mu povedla, tak mu chtěly připravit oslavu. Od paní ředitelky pak zjistila, že Josef dělal státnice, protože si při práci dodělával vysokou. Udělali čokoládový dort s kávovou polevou, která se jim sice trochu srazila, protože Amálka trvala na tom, že ji bude míchat sama, ale s konečným výsledkem byly všechny děti z oddělení spokojené.

Lucie naskládala do myčky nádobí od svačiny, a jelikož měla čas, dala se do úklidu kuchyně. Už by klidně mohla jít domů, protože měla ten den ranní směnu, byla ale jako pomocná pekařka dětmi pozvána na oslavu, takže čekala, až pro ni přijdou. Chvilí po tom, co zapnula myčku, někdo zaťukal na dveře kuchyně, nebyly to však děti, ale Josef. Přesněji řečeno Josef a v závěsu za ním Esterka a Toník, kteří ho strkali před sebou skoro jako vězně.

„Musíš ho pohlídat!“ hulákal Toník na Lucii.

„Jo, pořád se nám tam motá,“ přidala se Esterka.

„To pardón, já sem nevěděl, že vám tak překážím,“ bránil se Josef, kterého děti dostrkaly až ke stolu pod oknem.

„Tady si sedni,“ přikázala mu Esterka „je to pro tvoje dobro.“

Josef se bez protestů usadil. Toník se znovu obrátil na Lucii.

„Pohlídáš ho vid’? My všechno připravíme a pak se pro vás stavíme, i pro ten...“ pohodil hlavou směrem k lednici, kde měli schovaný dort.

„Jasně,“ přikývla Lucie. „Pokud se vězeň nebude moc bránit.“

„Jakej vězeň?“ podivila se Esterka, „Je to přece oslavenec.“

„Sklapni!“ obořil se na ni Toník a začal ji strkat ven z kuchyně. Esterka si zřejmě uvědomila, že se podřekla, protože si dala ruku na pusu a poslušně vypochoďovala z kuchyně bez dalších otázek.

Jakmile za nimi zapadly dveře a ozval se dupot, jak se oba rozběhli ke schodům, Josef se dal do smíchu.

„To sou intrikáni, ale nenapadlo mě, že ty v tom jedeš s nima.“

„A v čem?“ zeptala se nevinně Lucie.

„Seš trochu přesvědčivější než Esterka, ale zrovna baron Prášil teda taky nejseš. Ale to její vyjadřování, prej pro moje dobro, kam na to proboha choděj?“ smál se Josef dál, zvedl se u toho ze židle, přešel k oknu a bez rozmýšlení se vyhoupl na parapet.

„Nechceš si zase radši sednout ke stolu? Nerada bych dětem vysvětlovala, že mi svěřenec vypadl z okna.“ řekla Lucie, které se místo, kde se usadil, opravdu moc nezamlouvalo, navíc seděl zády ven.

„Neboj, já a tohle okno toho máme hodně za sebou, za mnou je ještě širokej venkovní parapet a pode mnou je navíc střecha garáže,“ uklidňoval ji Josef.

„Koukám, že tu znáš každej kout.“

„Aby ne, vždyť sem tu vyrůstal. A tohle okno bylo nejlepším únikovým východem, když chtěl člověk vyrazit na nějakou nepovolenou noční toulku.“

Lucii se zatvářila překvapeně, „Nevěděla sem, žes tu vyrůstal.“

„Tak to ti toho o mě moc neřekli,“ divil se Josef.

„Proč by mi měly vykládat o tvých osobních věcech?“

„Tohle není nic moc osobního, já se tím nijak netajím. Myslím, že znalost terénu je jedinečnou výhodou. I když jak tak pozoruju tebe, tak někomu stačí přirozenej talent a praxi nepotřebuje.“

„O čem to mluvíš?“ nechápala Lucie.

„Vždyť sem viděl, jak tě děcka berou.“

„Myslíš?“ zeptala se Lucie, které nepřipadalo, že by u dětí zaznamenala nějaký speciální úspěch. Povídal si s ní hezky, pekly s ní dort, ale měla pocit, že vychází dobře se všemi zaměstnanci.

„Vidim,“ řekl Josef, „zapojily tě do spiknutí proti mně, daly ti důležitý úkol mě hlídat, a když sem dneska přišel, tak sem si musel vyslechnout několik monologů na téma nová paní kuchařka. Toník je z tebe úplně na větvi.“

„A nejsou takhle nadšený z každýho, kdo je novejšej?“ zpochybňovala jeho chválu Lucie, i když ji hrála u srdce.

„Asi sou to body navíc, ale není to samozřejmost. Třeba Renatě, vychovatelce z druhýho oddělení, trvalo dost dlouho, než ji děcka vzaly. Jsi talent.“

Lucie se téměř začervenala. „Dík, připadalo mi to tak nějak normální.“

„Není tě náhodou škoda v kuchyni i na právech?“

Lucie se malinko zamračila, „Koukám, že o mě ti naopak prozradili úplně všechno.“

„Vidíš, neumím držet jazyk za zuby stejně jako Esterka. Mohl bych to alibisticky hodit na Václava, ale dalo mi docela práci to z něj vytáhnout, takže to беру na sebe.“

„Nezlobíš se?“ zeptal se po chvíli, „když já sem taková huba nevymáchaná, ve všem mám hned jasno a říkám, co si myslím, někdy dřív, než se nad tím stihnu zamyslet.“

„To je v pohodě,“ usmála se nakonec Lucie, „však to není žádný státní tajemství.“

V tom do kuchyně vtrhly děti, tentokrát Amálka a Honza. „Už to je, už můžeš,“ volali jeden přes druhého. Josef, který stihl seskočit z parapetu dřív, než ho mohli vidět, se za nimi poslušně vydal ven ze dveří. A co ten dort? Chtěla se zeptat Lucie, když v tom do kuchyně nakoukl Marek.

„Pověřili mě funkcí nosiče,“ řekl a rozpačitě se na Lucii podíval. Měla pocit, že se na ni takhle nedívá poprvé, ale nechtělo se jí ptát, tak se vydala do lednice pro dort.

„Jak se má Matouš?“ zeptal se najednou.

„Nevím, neviděla jsem ho už týden.“

„Sakra, nebere mi telefon. Asi sem to pěkně posral!“ procedil Marek mezi zuby a tvářil se nešťastně.

„Co se stalo?“ zeptala se Lucie, i když to moc dobře věděla.

„Ty víš, jak to s náma je, že jo? Myslim se mnou a s Matoušem,“ ujistil se Marek.

„Vím,“ řekla Lucie a podívala se na něj pohledem, kterým chtěla vyjádřit několik věcí najednou, že to chápe, že jí do toho vlastně nic není a že na tom rozhodně není co nechápat. Matouše její výraz nejspíš přesvědčil, že se jí může svěřit.

„My sme se hrozně pohádali, už mě nebavilo se pořád schovávat, tak sem chtěl, aby to řek doma, jenže on nechtěl... protože by to jeho rodiče prej nepochopili. Tak sem mu řek, že je srab a jeho rodiče pánbíčkářský magoři... Jenže to už jsem přepísk...“

„Hele, je já tě chápu, je mi jasný, že když je člověk zamilovanej, tak se s tím nechce tajit. Ale musíš pochopit zase Matouše, je pro něj těžký, aby se s tím vyrovnal vůbec on sám, kdyby ti někdo od malička cpal do hlavy, že všichni homosexuálové přijdou do pekla, tak bys to měl stejně. Matouš má sice úplnou rodinu, ale ty máš tady u vás vlastně mnohem větší pochopení, nemám pravdu?“

„Máš, tady to nikdo neřeší. A já vim, jak to má Matouš a vim jakej je, i že má ty svoje trhlý rodiče stejně rád.“

„To tak s rodičema bejvá...“ řekla Lucie a na chvíli pomyslela na vlastní rodiče, které neviděla už víc než měsíc.

„Jsem fakt idiot,“ řekl Marek a vypadalo to, že má na krajíčku.

„To nejsi, ...“ Lucie už větu nedokončila, protože se ve dveřích objevil Toník a prohlásil:

„Tak kde ste, vy ten dort snad vyrábíte. Všichni už čekaj a vy si tu vykládáte náký pitomosti.“ Změřil si je oba káravým pohledem.

„Dobře, že seš tady,“ odvětila Lucie, „potřebujeme vzít ještě talířky a lžičky. Tady máš, nuž vezmu radši sama.“ Toník si od ní věci vzal, ale k odchodu se neměl.

„Jen jdi, však my už jdeme taky,“ popohnala ho.

„Ale ne že se zase zakecáte,“ řekl Toník přísně a rozběhl se ke schodům.

Lucie podala Matoušovi dort a vydali se za Toníkem. Šeptem pověděla, co předtím nestihla:

„Zkus zavolat Matoušovi z mého telefonu, když ti to nebere. Myslím, že když už tě uslyší, tak to nepoloží. Až předáš dort, tak si běž v klidu zavolat, tady máš telefon.“

Vytáhla svůj mobil z kapsy a položila ho na parapet v mezipatře.

„Děkuju.“ šeptl Marek. Víc už toho nestihl, protože mezitím došli až ke dveřím společenské místnosti, kde už byli shromáždění všichni z oddělení i ředitelka domova.

Josef seděl na pohovce pod dozorem Esterky a Amálky, měl zavázané oči, ale tak nešikovně, že mu šátek zakrýval skoro celý obličej. Když Amálka prohlásila, že už tu jsou všichni a že už se může podívat, řekl, že už bylo na čase, protože ještě chvíli a už by se nejspíš udusil. Esterka mu tedy sundala šátek. Josef si promnul oči, a rozhlédl se okolo. Celá společenská místnost byla krásně vyzdobená, na stole ve váze byl šerák a všechny police byly ověšené barevnými papírovými řetězy, které děti vyrobily. Na stole stálo kromě vázy s šerákem taky dětské šampaňské a barevné skleničky. Je to krása, pomyslela si Lucie, to samé si zřejmě říkal i Josef, protože se usmíval od ucha k uchu.

Matouš předal Josefovi dort a Esterka to doprovodila komentářem, „To sme ti upekli!“

„Krásnější dort jsem v životě neviděl!“ ocenil Josef náležitě jejich snahu a všichni, kteří se na dortu podíleli se okamžitě rozzářili.

„A máme i přípitek, hele,“ řekl Honza a ukázal na Rychlé špunty na stole. Marek, jako nejstarší a nejsilnější člen skupinky dostal za úkol šampaňské rozdělat a rozlít přípitek, když už každý držel v ruce barevnou skleničku, chopila se zase slova Esterka a řekla:

„Na nejlepšího pana vychovatele a na to, že je tak chytřej.“

„Na nejlepšího pana vychovatele!“ přidali se k ní sborově ostatní a všichni si chtěli s Josefem přituknout. Lucie se na něj podívala, a bylo jí jasné, že je úplně naměkko. Josef zachytil její pohled a naznačil vzdušné přituknutí, přes zástup dětí by se k ní nedostal. Lucie taky pozvedla skleničku a usmála se na něj. Pak dostala pověření nakrájet dort, hned potom co se s ním všichni vyfotili. Při rozdělování dortu si všimla, že se Marek vytratil na chodbu.

Když se oslava rozproudila, tedy když se všichni pustili do dortu a začali jeden druhého překřikovat, jak se snažili upoutat Josefovou pozornost, všimla si Lucie, že se

Marek do místnosti zase nenápadně vrátil a tváří se spokojeně, když se jejich pohledy setkaly, zvedl oba palce nahoru. Lucie na něj mrkla a kývla. Tak alespoň tohle je vyřízené, tedy alespoň zatím. Byla za oba kluky moc ráda.

Zbytek odpoledne proběhl v nejlepší pohodě. Když snědli dort a uklidili spoušť, kterou při tom nadělali, přesunuli se ven, kde hráli chvíli fotbal, chvíli schovávanou a chvíli kuželky, tak aby byli všichni spokojení. Lucie si všimla, že právě tohle dokáže Josef nějakým zázrakem dokonale zařídit. Uměl vyřešit spory mezi dětmi tak šikovně, že si toho skoro ani nevšimly. A mně bude vykládat něco o talentu, říkala si, když ho pozorovala.

Ti, kteří mě potřebují

Lucie už pracovala v dětském domově skoro měsíc a měla přislíbeny minimálně další tři týdny. Navíc se blížily prázdniny a během nich měla ještě vypomáhat v době dovolených, zatím tedy žádnou jinou práci neřešila a děsila se okamžiku, až bude muset. V kuchyni se už pohybovala jako doma, zvykla si na kolegy, dokonce už i na Renatu, vychovatelku z druhého oddělení. Ale chápala to, že si na ni i děti zvykaly déle než na Josefa, který byl stále usměvavý a přátelský. To už muselo být, aby Josef zvýšil hlas nebo udělil nějaký trest, ale když to udělal, tak děti, mladší i starší, věděly, že už opravdu přestřelily. Lucie měla pocit, že se pohybuje mezi opravdu skvělými lidmi, o dětech ani nemluvě. Po dvou týdnech už znala úplně všechny jménem a vždycky když měla příležitost, tak si s nimi ráda povídala, občas si s nimi i zahrála nějakou hru. Dvě starší děvčata, Ema a Dita, jí dokonce svěřovala své starosti ohledně chlapců nebo výběru správné barvy laku na nehty. Byla z personálu nejmladší a pro patnáctileté slečny byla spíš jako starší setra. Jenom šestnáctiletá Markéta a její kamarádky jí dávaly najevo, že si z ní na zadek rozhodně nesednou. To byla ale jen výjimka.

Lucie se vždycky červenala, když to Josef nějak komentoval a chválil její, jak on říkal, přirozený pedagogický talent. I když byla s tím prostředím svázána teprve necelý měsíc, nedokázala si dost dobře představit, že ho bude muset opustit. Stejně tak to měla s Václavem, jenže to bylo jiné, věděla, že s ním se bude moct vídat vždycky, že ten z jejího života už nezmizí. U lidí z domova si tím nebyla tak jistá, přeci jen je dohromady vázalo hlavně pracovní pouto, i když měla pocit a doufala, že alespoň u jednoho už to přerostlo v přátelství.

Lucie šla vynést odpadky z kuchyně do popelnice na dvoře a při přemítání se jí podařilo málem narazit do zadních dveří, protože si nevšimla, že jsou zavřené. Venku potkala Josefa, chtěla ho popíchnout, jestli má zase po ruce nějakou spolehlivou předpověď počasí, což činila od jejich nevydařeného výletu na kolech téměř pravidelně. Všimla si ale, že něco není v pořádku, Josef byl úplně uřícený a tvářil se ustaraně.

„Nevidělas Amálku?“ zeptal se, a i z jeho hlasu byla slyšet obava.

„Ne, proč?“

„Nemůžeme ji najít, zpanikařila a někam utekla.“ Josef se bezděčně rozhlédl kolem sebe, jako by čekal, že se Amálka někde objeví.

„Zpanikařila?“ zeptala se Lucie, ale hned si uvědomila, že asi není čas na dotazy. „Kam mohla jít? Pomůžu ti ji hledat.“

„Nikde v zahradě není. V domě taky ne. Já se půjdu podívat k řece, tam už jednou utekla... Mohla by ses podívat na půdu? Tam sem ještě nebyl!“

„Jasně, jen běž, já už taky letím,“ řekla a rozběhla se do domu, vyběhla schody a pak pomalu otevřela dveře na půdu, nechtěla Amálku vylekat, jestli se tam někde schovávala. Na půdě byla spousta starého nábytku, naskládaného na různé hromady, Lucie pomalu procházela kolem židlí, postelí a stolů a rozhlížela se, jestli někde Amálku neuvidí.

„Amálko?“ zeptala se a snažila se, aby její hlas zněl klidně, v tom si však všimla něčeho, kvůli čemu se jí rozbušilo srdce a doufala, že to s Amálkou nijak nesouvisí. Všimla si otevřeného vikýře, pod ním byly schůdky, takže by ani pro sedmiletou holčičku nebyl problém vylézt skrz něj ven na střechu. Lucie s tím nejhorším tušením vystoupala po schůdkách tak vysoko, aby mohla vyhlédnout ven z vikýře. Nad vikýřem byl připevněným žebřík, který vedl ke komínu, Lucie si už chtěla oddechnout, protože tam nikdo nebyl, ale pak se podívala do leva směrem k druhé komínu, vůbec nechápala, jak se tam mohla po hřebeni střechy dostat, ale vedle komína seděla Amálka, křečovitě se ho držela a vyděšeně se koukala dolů. Lucii polil strach, nevěděla, co dělat. Jít pro Josefa, nebo někoho dalšího by trvalo moc dlouho, co kdyby mezitím spadla... Rozhodla se ale rychle, nebylo moc jiných možností. Vylezla vikýřem na střechu na žebřík, který vedl k prvnímu komínu. Amálka si jí zatím nevšimla, stále koukala přímo dolů přes okraj střechy, nejspíš byla v šoku a paralyzovaná.

„Amálko,“ oslovila ji Lucie a snažila se, aby to znělo klidně.

Amálka sebou trochu cukla, až Lucii zatrnulo, naštěstí se stále držela celkem pevně a podívala se na Lucii.

„Amálko,“ zopakovala Lucie a sbírala odvalu k dalšímu kroku, „drž se a zůstaň, kde si, já jdu za tebou. Rozumíš?“

Amálka ze sebe nevydala ani hlásku, ale kývla. Lucie vylezla po žebříku až ke komínu a podívala se směrem k Amálce. Druhý komín od ní byl asi tři metry, vůbec nechápala, jak se tam mohla Amálka dostat. Lucie se podívala dolů a cítila nepříjemné mravenčení v nohách. Moc možností ale neměla, podívala se zase na Amálku a sedla si obkročmo na hřeben střechy, snažila se nekoukat dolů, jen před sebe a pomalu se posouvala k druhému komínu. Když už měla Amálku přímo na dosah, uvědomila si, že k ní holčička sedí zády a že se nejspíš ani ona sama nebude schopná otočit, takže bude muset zpátky pozadu.

„Amálko, ještě se k tobě kousek posunu, chytnu tě kolem pasu, ty se pak pustíš toho komína, já tě budu držet, neboj,“ Řekla a přiblížila se těsně k Amálce, která se třásla strachem. Lucie ji pevně chytila kolem pasu, Amálka se sice pořád třásla, ale pustila se opatrně komína.

„Teď se budeš muset otočit ke mně, aby ses mě mohla chytnout kolem krku.“

„Já se bojím!“ promluvila poprvé Amálka.

„Neboj, to zvládnem,“ řekla Lucie a doufala, že to znělo jistěji, než se cítila. „Ale potřebuju, aby ses mě držela, protože já potřebuju volné ruce. Zvládneš to!“

Stále Amálku pevně držela, a nakonec se jí podařilo holčičku otočit čelem k sobě tak, aby se jí mohla chytnout. Amálka jí křečovitě sevřela ruce kolem krku a nohy kolem boků. Ještě že byla Amálka docela lehká, ale přeci jen si Lucie připadala neohrabaně. Potřebovala však volné ruce a lepší řešení jí nenapadlo. Začala se pomalu sunout zpět k žebříku, ohlížela se za sebe a podařilo se jí ani jednou nekouknout dolů. Měla pocit, jako by dočasně přepnula na autopilota a její tělo vykonávalo pohyby samo. Ani nevěděla jak, ale podařilo se jí dostat až k žebříku.

„Amálko, zvládneš slézt po tom žebříku zpátky k tomu okýnku, a prolézt dovnitř? To dohromady asi nezvládnem.“

Amálka se jí však chytila ještě pevněji a zavrtěla hlavou. Lucie nevěděla, co má udělat. Lézt po žebříku s Amálkou jako závažím jí připadalo riskantní, co když je neudrží. Snažila se vymyslet nějaké řešení, když v tom se ozvalo její jméno a z vikýře vykoul Josef, který lapal po dechu.

„Lucie, Amálko...“

„Ještě, že si tu!“ oddechla si trochu Lucie. Věděla, že je ještě čeká riskantní operace, ale vědomí, že je tu někdo další, kdo jí pomůže situaci vyřešit, ji velmi povzbudilo.

„Počkejte tam,“ řekl Josef a začal stoupat po žebříku směrem k nim, když byl u nich, podíval se Lucii do očí a řekl:

„Já ji snesu dolů.“ Lucie kývla „Amálko, teď se pomalu pusť Lucie a chytني se mě.“ Amálka se pořád trochu třásla, ale udělala, co jí Josef říkal, když už se ho pevně držela, začal opatrně postupovat dolů. Lucie je pozorovala a srdce jí bušilo jako o závod. Josefovi se však povedlo slézt až k vikýři a i s Amálkou se protáhnout dovnitř. Lucie začala pomalu sestupovat dolů, měla pocit, že ztrácí cit v rukách, ale nějak se jí také podařilo dostat k vikýři, ze něhož už vykukoval Josef, který se pro ni zřejmě chtěl vrátit, natáhl k ní ruku.

„Ne díky, radši prolezu sama.“ Josef tedy sestoupil ze schůdků, aby jí uvolnil místo. Lucie se protáhla oknem na půdu a ze schůdku pod ním málem spadla, Josef ji však přidržel za loket, takže se jí podařilo zavrátování ustát. Když už byla v bezpečí půdy, ona i Amálka, jako by její autopilot přestal fungovat. Sedla si na zaprášenou podlahu, koukala nepřítomně do země a rychle oddechovala. Amálka seděla o kousek dál a po tvářích jí tekly slzy.

„Promiň, já... Promiňte, já jsem chtěla vidět na městečko, kde jsme bydlely s maminkou...“ řekla a koukala do země. Josef si sedl vedle ní a pohladil ji po vlasech, nebyl schopen slova. Tak tam všichni tři seděli na podlaze a Lucie měla pocit, že je to snad věčnost. Když v tom na půdu přiběhla ředitelka a v patách měla několik dětí.

„Viděli sme, jak Josef běží nahoru.“

„Proboha, co se stalo?“

„Ste všichni v pořádku?“

„Adam viděl někoho na střeše.“

„Není vám nic?“

Volali jeden přes druhého. Josef, který se vzpamatoval jako první, jen řekl.

„Sme v pořádku... našťestí.“ bylo na něm vidět, že ještě vstřebává, co se právě stalo, ale zároveň začal jednat, nemohli sedět na půdě věčně. Lucii opouštěl šok mnohem pomaleji, ale Josef už začal rozdávat pokyny. Využil ostatní děti a poslal je, ať řeknou v kuchyni, že budou potřebovat kakao a dvě kafe. Ředitelka se také chopila iniciativy a vzala Amálku za ruku.

„Pojď se mnou, odpočineš si chvíli v kanceláři na gauči a dáš si to kakao. A neplakej, už je všechno dobré.“ Amálka se jí bez protestů chytla a následovala ji.

Ředitelka se otočila k Josefovi a Lucii a řekla: „Vy si běžte dát to kafe.“

Josef vstal a pomohl Lucii na nohy. „Budeme potřebovat i lékárníčku,“ konstatoval při pohledu na Luciinu levou nohu.

„Proč?“ nechápala Lucie, ale podívala se na svoji nohu taky, od puky lýtky až skoro ke koleni se jí táhl krvavý šrám, nevypadal až tak děsivě, ale určitě bude potřeba desinfekce. Lucie se divila, že si toho nevšimla hned, ještě teď měla pocit, že necítí žádnou bolest.

„Můžeš normálně jít?“ zeptal se Josef.

„Jo, v pohodě, nebude to tak zlé.“

O půl hodiny později už seděli v opuštěné jídelně a popíjeli kávu, Lucie měla ránu vyčištěnou a obvázanou, naštěstí nebyla tak hluboká, aby musela na šití. Josef jí zrovna vyprávěl historku o tom, jak sám utřil ránu, která naopak na šití byla.

„Tak sem slyšel, že tu máme dva hrdiny!“ ozvalo se nečekaně ode dveří, když se Lucie otočila, zjistila, že je to Václav.

„Já bych řek, že tu máme hlavně jednu hrdinku, to Lucie odvedla tu nejhorší část práce,“ opáčil Josef.

Pak mu na střídačku vylíčili, jak se to celé seběhlo.

„A proč vlastně na tu střechu vylezla?“ zeptal se Václav.

„Říkala něco o mamince...“ řekla Lucie, „že chtěl vidět na město, kde spolu bydlely.“ Ale samotné jí nebylo jasné, proč si na to Amálka vzpomněla tak najednou.

Josef ale věděl víc: „Amálka bude mít zítra osmé narozeniny. Její matka jí vždycky posílala nějaký dárek...“

„A letos neposlala!?“ napadlo Lucii.

„To úplně ne, poslala jí nějaké německé sladkosti a přání, jenže Amálka čekala něco jiného. Ona sem přišla, protože její matka má problémy s drogama a musela na léčení. Ale pořád Amálce slibovala, že až se vyléčí, tak zase budou bydlet spolu. I nám to do telefonu několikrát říkala. Léčení už jí skončilo a Amálka se všude chlubila, že až bude mít narozeniny, tak si pro ni maminka přijde. Ne že by tu byla nespokojená, ale máma je máma, i takováhle máma. Ona se o ni sice moc nestarala, kolikrát zůstávala doma sama už v pěti a třeba neměla skoro nic k jídlu, ale nikdy jí vyloženě nikdo neublížil... Jenže místo mámy přišel jen dopis, kde jí napsala, že si našla práci v Německu

a že si ji zpátky vzít nemůže... Holky od Amálky mi přišli říct, že Amálka ten dopis zmačkala, zahodila na zem a vyběhla z pokoje jako blesk... pak začalo pátrání, a tu další část už znáte...“ skončil Josef vyprávění.

Lucie jen nevěřicně kroutila hlavou. „Z takovejch rodičů je mi fakt šoufl.“

„Mně taky, ale člověk to musí umět odfiltrovat. Takovejch případů je tu spousta a jsou tu i mnohem horší příběhy. Třeba Toníka rodiče mlátili, pořád měl někde modřiny, toho si naštěstí všimla učitelka v první třídě, od té doby je tady u nás. Někteřejm dětem to rodiče poserou ještě než se naroděj, třeba Štěpánova máma byla v těhotenství věčně sjetá... proto nikdy nebude úplně jako ostatní, je prostě labilnější a nikdy nebudeme úplně rozumět tomu, co se mu honí v hlavě, jak chápe realitu... a mohl bych pokračovat.“

„Jak to zvládáš? Myslím vědět tohle všechno a nezbláznit se z toho, mně je jich tak neskutečně líto, a to nevím ani polovinu,“ řekla Lucie a opravdu cítila, jak na ni i to málo, co jí Josef pověděl, doléhá.

„Lítost nikomu nepomůže. U každého dítěte znám jeho příběh, ale neposuzuju ho jen na základě toho, mnohem důležitější je, jaký jsou ty děcka teď a co můžu udělat, abych jim ten mizernej start pomohl trochu vylepšit. Oproti jiným dětem jsou znevýhodněný, ale není dobrý k nim přistupovat jinak, potřebujou vedení a oporu, ale nakonec si každěj musí svoje problémy a traumata stejně vyřešit sám,“ pokračoval Josef, bylo vidět, že to je promluva, kterou nepřednesl poprvé, ale spíše jeho filozofie výchovy.

„Myslela sem, že to je Václavova hláška, ta o tom, že si každý musí nakonec poradit sám...“ podotkla Lucie.

„To je pravda,“ přidal se Václav, „to je jedno z mým životních mouder, navíc ověřeno v praxi,“ pronesl napůl v žertu a napůl vážně.

„Myslím, že to v praxi prověřujem všichni,“ doplnil ho Josef.

Do kuchyně vešla ředitelka: „Amálka usnula,“ řekla a posadila se k nim.

„To je dobře, snad už přešel ten nejhorší šok,“ kývl Josef. „Chceš taky kafe?“

„Ne děkuju, já si chci hlavně poslechnout celou tu příhodu,“ odpověděla. Lucie a Josef tedy už podruhé střídavě vylíčili celé drama.

„Ještě, že to dopadlo takhle. Máte můj obdiv,“ pochválila je uznale.

„Pamatuješ, jak sem se schovával já?“ zeptal se najednou Josef ředitelky.

„Pamatuju, naštěstí si nikdy nevezl někam, kde by to bylo nebezpečné.“

„Ale stejně nechápu, jak si mě vždycky dokázala najít.“

„Ony všechny děti používají dost podobné skrýše,“ usmála se ředitelka.

„A Alena měla vždycky všechny děti prokouknutý skrz naskrz,“ doplnil Václav.

„To je pravda, když měla službu ona, tak se nám nedařilo žádné záškodnění, ona nám na to vždycky přišla,“ smál se Josef.

„Vy jste dřív byla vychovatelka?“ ujistila se Lucie, i když to už bylo jasné.

„Byla,“ potvrdila ředitelka. „ředitelku dělám posledních deset let, ale když byl Josef malý, tak jsem byla ještě vychovatelka.“

„A skvělá, nebejt jí, tak mám o dost víc tetování a záznam v resjtríku,“ řekl Josef a Lucie si nebyla jistá, co z toho je pravda a co ne.

Václav se ohlédl směrem k hodinám nad dveřmi a řekl: „Nerad přerušuji konverzaci, ale my už budeme s Lucií muset jít, musíme stihnout poslední autobus a půl šestá se blíží. Málem sem pod vlivem dramatických událostí zapomněl, ale vlastně sem vás všechny, jak tu sedíte, chtěl pozvat na oslavu narozenin, pokud je teda co slavit. Takže si do diářů zapište program na tuhle sobotu, začneme ve čtyři.“

Pak se zvedl a Lucie ho následovala.

Lucii dalo docela práci vymyslet dárek pro Václava, ale když se v sobotu blížila k jeho domku s malým balíčkem v podpaží, byla se svým řešením velmi spokojená. Vybrala dvanáct svých básní, které považovala za nejzdařilejší a ručně je přepsala do malého sešitku s tvrdými deskami. Doplnila je ještě o věnování, Václav měl být první, kdo si její básně přečte. Pár starších občas četla Sára, ale tyhle ještě nikdo.

K Václavovi dorazila už ve tři, aby mu pomohla s jednohubkami. Jinak měl už všechno nachystané, a tak už o půl čtvrté neměli co dělat, sedli si na lavičku před dům a vyhlíželi hosty.

„Udělalas na všechny dojem... tím svým horolezeckým výkonem,“ řekl Václav, „na ředitelku, na mě, na Josefa i na děti.“

Při zmínce o Josefovi se Lucie trochu pousmála a měla neblahé tušení, že Václav si toho všiml, jistá si ale nebyla, nijak to nekomentoval.

„Já věděl, že v tobě něco dřímá, ale tohle na mě udělalo opravdu dojem, sám nevím, jestli bych byl schopnej udělat něco podobnýho.“

„V tu chvíli bys udělal to samý,“ řekla Lucie, která se kvůli Václavově chvále cítila dost rozpačitě. „nepřemýšlela sem o ničem jiným, než že je potřeba dostat Amálku dolů. Bála sem se, ale jako bych přepnula na autopilota, přesně sem věděla, co musím udělat.“

„Dokážeš jednat v krizových situacích, to se asi může hodit i právníkovi, ale znám profesi, při který se to hodí ještě víc...“ řekl Václav s úsměvem a nechal promluvu nedokončenou. Lucie se chtěla zeptat, co tím myslel, ale na příjezdové cestě zrovna zastavilo auto, přijela ředitelka a s ní Josef. Než se stihli usadit u venkovního stolu, přišel i Matouš a sešlost byla kompletní.

Když byla rozdaná káva a dort, všichni Václavovi popřáli. Lucie ho s očekáváním pozorovala, když rozbaloval její dárek. Zvenčí vypadal jako obyčejný sešitek, ale jakmile ho Václav otevřel na první straně s věnováním, potěšeně se usmál.

„Vážím si toho, že budu prvním kritikem. Děkuju ti, Lucie,“ řekl a objal ji, Lucii to úplně zaskočilo, nic takového Václav ještě nikdy neudělal. Věděla, že se na ni těší a že si s ní rád povídá, ale takový projev náklonosti rozhodně nečekala. Byla jím však velmi potěšená a ve Václavově objetí si uvědomila, že tohle je něco, co jí vždycky chybělo u jejího táty. Když ji Václav pustil, měla pocit, že se mu lesknou oči, rychle ale zamrkal a řekl:

„Tak děkuju za všechny dárky a teď se pustíme do toho dortu, vypadá skvěle Aleno.“

Lucie ho pozorovala, jak se pustil do zákusku. Snažil se tvářit jakoby nic, ale Lucie měla dojem, že ho něco vyvedlo z míry. To opravdu nemohly způsobit jen darované básně. Václav ale zřejmě nestál o to, aby si toho někdo všiml, tak mu pomohla to zamaskovat a stočila konverzaci k receptu na dort, který právě jedli.

Ředitelka jí ochotně vyložila, jak se dort připravuje, pak se na chvíli zamyslela a přešla nečekaně k jinému tématu.

„Poslyšte Lucie, mám dvě věci, které s vámi chci probrat.“

Lucie se trochu lekla, že by něco pokazila v práci, nebo už ji brzy nebudou potřebovat? Ředitelka jí však hned uklidnila.

„Zprvé, nemůžeme si tykat?“

„To můžeme.“ řekla zaskočená Lucie.

„Tak jo, od teď jsem pro tebe Alena.“ Obě ženy si potřásly rukou.

„A za druhé,“ pokračovala Alena. „Agáta, vychovatelka z třetího oddělení, je těhotná, má rizikové těhotenství, takže se musí víc šetřit a asi za měsíc půjde na neschopenku. Potřebuju za ní náhradu teď a za celou dobu, co bude na mateřské, dohromady to vychází zhruba na tři a půl roku...“

Lucie ji ohromeně poslouchala, napadal ji jen jeden důvod, proč by jí Alena tak obšírně seznamovala se situací, ale zdálo se jí to naprosto neuvěřitelné.

„Jsem zvyklá mluvit na rovinu, byla bych ráda, kdybys to místo vzala ty.“

„Já, já ale přece nemám žádné pedagogické vzdělání.“ zapochybovala Lucie.

„To zatím vadit nebude, ale je pravda, že toho by se týkala jedna jediná podmínka, musela by sis souběžně s tím začít dodělávat aspoň pedagogické minimum. Nemusíš mi odpovědět hned, v klidu si to rozmysli.“

„Jestli je to takhle...“ Lucie se nadechla, srovnala si myšlenky a zjistila, že navzdory obvyklému pocitu nejistoty, nyní nemá žádné pochybnosti o tom, co chce.

„Myslím, že si to nepotřebuju rozmýšlet, já to беру!“ řekla a podívala se po všech přítomných, Alena se zdála být zaskočená rychlostí její odpovědi. Josef byl zaskočený o něco míň a měla dojem, že se tváří potěšeně, doufala, že si jeho výraz vyložila správně. Ve Václavově tváři však žádné překvapení nenašla, jen kývl, jako by tím chtěl říct, že nic jiného ani nečekal.

„To budou mít děcka radost,“ prohlásil Matouš, „teda asi kromě Markéty.“

V tom Václavovi zazvonil mobil, Václav ho vytáhl z kapsy, a když se podíval, kdo volá, omluvil se, že si půjde hovor vyřídit dovnitř. Lucie si všimla, že se tvářil poněkud napjatě.

Když se asi za deset minut vrátil, tvářil se zvláště. Lucie se nemohla rozhodnout, jestli převládá radost nebo obavy. Václav přerušil jejich konverzaci o tom, co kdy dostali za nejhorší narozeninový dárek, žádostí, jestli by Matouš nemohl něco zahrát na kytaru. Lucie byla přesvědčená, že to udělal, protože mu teď nebylo do řeči. Matouš uměl celou řadu klasických písní k táboráku, takže si mohli všichni zazpívat. Lucie zjistila, že nejlépe ze skupiny zpívá Josef, měl sytý hlas a ani jednou mu neujel žádný falešný tón, chvílemi se zaposlouchala a sama zapomněla zpívat. Také ale pozorovala Václava, zpěv ho očividně rozptýlil.

Nakonec seděli docela dlouho. Alena a Josef odjeli okolo půl desáté a Lucie s Matoušem ještě zůstali, aby Václavovi pomohli s úklidem. Václav je ale jen nechal odnést nádobí a zbytek dortu dovnitř, ostatní prý vyřeší sám. Zadal ale Matoušovi úkol doprovodit Lucii domů, aby nešla sama potmě. Lucie sice tvrdila, že to není potřeba, ale Matoušovi to nevadilo.

„Chtěl sem ti poděkovat,“ řekl Matouš, když došli za první zatačku, „žes nám pomohla se s Markem usmířit.“

„Vždyť ste si to vyřešili sami.“ opáčila Lucie.

„Ale tys tomu pomohla, prostě děkuju.“

Lucie přikývla. „A jak to máte teďka?“

„Jako dřív,“ odpověděl Matouš, „i v to dobrým, i v to špatným... začínám víc a víc chápat Marka, co ho na tom štve. Nebaví mě pořád to tutlat.“

„Víš ono řešení je asi jen jedno, ale radit ti, ať jdeš do toho, že to nic není... to by ode mě bylo pokrytecký...“

„Já vim, že to našim budu muset říct, jestli myslíš tohle, jen nevím jak.“

„Chápu, a v tom jak ti právě neporadím, když si nevím rady sama se svejma rodičema.“

„Taky jim něco potřebuješ říct?“ zeptal se Matouš.

„Je toho víc... pro jakej život sem se rozhodla, že sem dneska kývla na tu práci, že s právy končím opravdu definitivně a že se chci usadit tady. Souhlasit nebudou ani s jedním.“

„Toho teda taky není málo.“

„V porovnání s tebou si připadám jako srab, i když budou proti, nijak moc mě to neovlivní, jsem dospělá a můžu si dělat, co chci.“

„Ale ovlivní! Přece se chceš s vašima normálně bavit, ne?“ Lucie se na Matouše podívala, měl pravdu.

„Vlastně jo, jasně, myslela jsem to spíš tak, že na nich už nejsem existenčně závislá, takže mě míň ovlivní, ať už si budou myslet cokoli.“

„To asi jo, ale pro mě je stejně důležitější pochopení. Nebojím se toho, co bych dělal, kdyby mě třeba vykopli z domu, ale toho, že už se mnou nikdy nepromluví. Víš, naši sou sice... svoji, ale pořád sou to moji rodiče.“

Lucie přemýšlela o tom, co Matouš právě řekl.

„Myslím, že moji rodiče mě nikdy nepochopí,“ řekla nakonec, „mají jasnou představu o tom, co je důležitý, studium prestižní školy, dobrá práce, strmě rostoucí kariéra, peníze... od svých dcer čekají stejnou cestu... prostě mají jasný plán pro sebe i pro mě.“

„To maj naši přece taky, akorát maj jinej plán, ale o jeho správnosti jsou přesvědčený skálopevně.“

„Hm.. to je fakt. A oba si myslíme, že s nima nehnem.“ doplnila ho Lucie.

Už došli k chalupě a Lucie si ještě vzpomněla na něco, co Matouš řekl u Václava.

„Nevíš, proč sem té Markétě tak protivná?“ zeptala se.

„Ty to fakt nevíš?“ podivil se Matouš a Lucie zavrtěla hlavou. „Přece proto, že je zakoukaná do Josefa.“

Toho večera Lucie nemohla usnout, přemýšlela o rozmluvě s Matoušem. O svém rozhodnutí zůstat nepochybovala, o to víc začínala cítit potřebu promluvit si s rodiči. Neviděla se s nimi už víc než měsíc a poprvé si připustila, že jí vlastně chybí. I když táta na ni nikdy neměl kvůli práci pořádně čas a matka ten čas, který měla, využívala k tomu, aby jí plánovala život, pořád to byli její rodiče. Matouš měl pravdu. Rodiče jsou rodiče, i když mají své mouchy. Cítila to tak ona, Matouš a taky Amálka. Rozhodla se, že je konečně načase s tím něco udělat. Také si samozřejmě musela stále opakovat Matoušovu poslední poznámku o Markétě a chtě nechtě jí to přivodilo na tvář spokojený úsměv.

V neděli odpoledne se vydala na návštěvu k Václavovi, jak měla ve zvyku vždy, když měla volný den. Na příjezdové cestě stálo nějaké neznámé auto. Kdo to může být? Kromě Matouše u Václava nikoho nepotkávala. Chvilí přemýšlela, jestli nemá odejít, ale pak prošla brankou a šla se podívat dozadu do zahrady, kde většinou Václava našla. Nikdo tam nebyl, zaslechla však hlasy z domu, tak se vydala dovnitř. Už chtěla zaťukat na kuchyňské dveře, uvědomila si ale, že hlasy zesílily a že už jde spíš o hádku.

„Tati, tohle nemá cenu,“ říkal právě neznámý hlas, který nejspíš patřil nějakému mladšímu muži. „pořád se v tom utápíš, nechceš si nechat pomoci, ale hlavně, že máš pořád spoustu skvělých rad pro ostatní.“

„Tohle od tebe není fér. Nechci si nechat pomoci? Ty mě teda zrovna moc nepomáháš, vzpomeneš si na mě jednou dvakrát do roka...“ zaslechla Václava.

Lucie měla pocit, že je někde, kde by být neměla, a chtěla odejít. V tom se prudce otevřely dveře a Lucie stála naproti vysokému mladému muži, který vypadal asi tak, jak mohl vypadat Václav před třiceti lety, jen oči měl hnědé a rozhodně nepůsobily klidně. Václav si Lucie hned všiml.

„Ahoj, promiň, nevěděla sem, že máš návštěvu,“ řekla.

„To nic, Lucie. Návštěva už je na odchodu.“

„Vy se jmenujete Lucie?“ zeptal se jí Václavův syn a zkoumavě si ji prohlížel.

„Ano.“

„No bezva,“ řekl tónem, který obsah sdělení úplně popíral. „Takže ti nestačí jen tvoje soukromé mauzoleum, ale našel sis ještě chodící náhradu!“

„Karle, buď zticha!“ obořil se na něj Václav.

„Co prosím?“ zeptala se Lucie, která vůbec nechápala, co se děje.

Karel její otázku vůbec nevzal na vědomí, i když se díval přímo na ni.

„Vlastně jí je i trochu podobná. Ale není to ona, tati.“

„To já přece vím,“ řekl Václav.

„Vážně?“ řekl pochybovačným tónem Karel.

„Myslel sem, že si na odchodu. O mým životě skoro nic nevíš, takže se nesnaž hrát na psychologa.“

„Máš pravdu, sem na odchodu,“ řekl Karel a bez dalšího slova za sebou zabouchl dveře. Pak už jen slyšely, jak nastartoval auto a odjel. V kuchyni bylo zatím hrobové ticho. Lucie byla dokonale zmatená a Václav měl naprosto neproniknutelný výraz.

„Ty máš syna?“ přerušila Lucie mlčení.

„To mám.“

„Nikdys o něm nemluvil.“

„Nemluvil, protože bych musel mluvit i o dalších věcech.“ Václav chvíli přemýšlel, pak se jí podíval přímo do očí a řekl, „Něco ti ukážu, pojď za mnou.“

Lucie beze slova následovala Václava do patra, tam ještě nikdy nebyla. Václav otevřel dveře do pokoje nalevo od schodů a pobídl ji, aby vešla. Pokoj nebyl skoro vůbec zařízen, vlastně v něm byly hlavně krabice srovnané u jedné stěny, jedno křeslo, u okna bílá toaletka s oválným zrcadlem a před ní malá kulatá stolička. Na toaletce stálo několik fotografií, keramická figurka kočky a dvě svíčky. Lucie pohlédla na Václava a ten jí pokynul hlavou, že se má jít podívat blíž. Lucie tedy udělala pár kroků, první jí zrak padl na fotografii úplně vpravo. Byla na ní hezká holčička se zrzavým copem, podle svíček na dortu právě slavila osmé narozeniny. Na vedlejší fotografii byla ta stejná holčička, ale o něco starší a tentokrát seděla v koruně rozkvetlé třešně. Lucii zaujala fotografie uprostřed, na ní stála holčička u nějaké rozhledny, vedle ní byl chlapec o něco mladší než ona a muž, který musel být nepochybně otec obou dětí. Byl to Václav, mladší tak o třicet let. Podívala se na skutečného Václava, který stál u okna a koukal se do zahrady. Čekala, jestli něco řekne. Zhluboka se nadechl a pak se k ní otočil.

„To je moje dcera,“ řekl a ukázal na fotografii na toaletce, „zemřela, když jí bylo dvanáct.“ Václav si promnul čelo a posadil se do křesla, Lucie si sedla na stoličku naproti němu. Díval se do země, ale byl odhodlaný pokračovat.

„Vraceli sme se domů od mejch rodičů, jeli sme jen spolu, protože Karel, toho si právě viděla, byl nemocný a žena s ním zůstala doma. Takže sem jel jen s dcerou a ona mě přemluvila, že chce sedět na místě spolujezdce. Už nám zbejvalo asi dvacet kiláků, ale...“ Václav se odmlčel a otřel si oči, Lucie si přitáhla stoličku až k němu a chytla ho

za ruku. Václav se jí podíval do očí, ty své měl plné slz, ale mluvil dál, „nákej ožralej debil, kterej přijížděl z vedlejšky a měl nám dát přednost, nás srazil. Ona... narazil do nás z prava, neměla šanci. Já se probudil až druhý den v nemocnici, měl sem otřes mozku, pár stehů a neměl sem nohu, úplně mi ji to rozmaširovalo...“ Václav vzlykl, už nedokázal pokračovat. Lucie ho držela za ruku, sama měla v očích slzy.

„Proto si o tom zranění nikdy nechtěl mluvit, proto nikdy nemluvíš ani o synovi.“

Václav přikývl, „Nerad mluvím o čemkoli, co mi ji připomíná. Všechny její věci a fotky sem zavřel v tomhle pokoji, mám pocit, že tak dokážu držet svoje vzpomínky pod kontrolou. Tu kočku...“ ukázal na figurku na toaletce, „mi Lucinka vyrobila k narozeninám, ale nemůžu ji mít dole na policiče, nedokážu se na ni každý den dívat... ale zbavit se jí nemůžu, to nejde.“

„Tvoje dcera se jmenovala Lucie?“ zeptala se téměř nevěřičně.

„Ano.“ odpověděl Václav.

Lucie se znovu podívala na fotografie Václavovi dcery, nejen že se jmenovaly stejně, ale obě byly zrzky. Jak to říkal Karel? Vlastně je jí podobná, ale není to ona! Měla dojem, že už jí začíná dost věcí dávat smysl. Proč se Václav občas choval divně, proč se zarazil, když se mu představila, proč se o ni od začátku tak zajímal, i když ji neznal. Určitě mu musela něčím připomínat a nahrazovat dceru. Ale i kdyby, řekla si, záleží na tom? Vždyť mě zase Václav svým způsobem nahrazuje rodiče.

„Děkuju, žes mi o tom pověděl,“ řekla Lucie.

„Už bylo na čase,“ řekl a vysmrkal se.

„A co tvoje žena, jestli se teda můžu ptát.“

„Můžeš, to nejhorší už je venku... není asi nic horšího než ztratit dítě, pořád se ptáš, proč se to stalo zrovna tobě a hledáš viníka. Žena byla a myslím, že do dneška je přesvědčená, že je to moje vina.“

„To je přece blbost,“ reagovala okamžitě Lucie, „mohl za to ten ožralej idiot.“

„To ano, ale nemysli si, že to stejně nedávám za vinu sobě, teď už chápu i ženu, i když mi to dost trvalo... nesrovnali sme se s tím, navíc já sem byl bez nohy a tím pádem bez práce. Ještě než sem začal pořádně chodit, to trvalo sakra dlouho, se i se synem odstěhovala do Prahy, skoro sme se pak nevidali. Syn převzal matčin názor, že za sestřinu smrt můžu já... jak si viděla, do dnes to mezi náma není dobrý.“

„Takžes tu zůstal sám?“ zeptala se ještě Lucie a představila si opuštěného Václava, který pořádně nechodí, tady na samotě.

„To úplně ne, my sme nebydleli tady, tohle je dům po rodičích, k nim sem se přestěhoval po té nehodě, než sem se dal dohromady, tak se o mě starali a já už tu zůstal.“

„To je, to... já nevím, co na to říct.“

„Nemusíš říkat nic, hlavně mě nelituj. Svý problémy si každéj musí nakonec vyřešit sám, pokud teda vůbec maj nějaký řešení. Jen tu se mnou ještě chvíli zůstaň sedět.“

Lucie si sedla na boční opěrku křesla a položila Václavovi hlavu na rameno.

V pondělí, když potkala Lucie Josefa v práci, tak se na ni hned usmál a řekl.

„V sobotu sem ti ani nestačil říct, jakou mám radost, že tu s náma zůstaneš! Doufám, že to pořád platí!?“

„Jasně, platí,“ řekla Lucie s úsměvem.

„To je prostě skvělý! Teď už budu muset jít,“ řekl při pohledu na děti shromážděné u dveří, „Ale neměla bys čas dneska večer? Dlouho sme si v klidu nepopovídali.“

„Musím se stavit k Václavovi,“ řekla a vzpomněla si na jejich včerejší rozhovor, potřebovala se ujistit, že je v pořádku. Josef se zatvářil zklamaně.

„Ale moh bys mě tam vyzvednout třeba v šest?“ zeptala se.

Josef se po té otázce usmál a řekl, „To moh, stejně sem ti chtěl ukázat jedno místo tam u vás.“

„Tak jo, budu se těšit.“

K Václavovi se stavila odpoledne po práci. Choval se jako vždy a k nedělnímu večeru se nevracel. Jako by opravdu všechno zavřel za dveřmi pokoje. Když seděli u čaje nakouzl však jiné téma.

„Jak dlouho ještě můžeš zůstat na chalupě Sářiných rodičů?“

„Za tři týdny budu muset zhruba na deset dní vypadnout. Chtěla jsem tě původně poprosit, jestli bych nemohla přespat tady. Ale nechci ti přidělovat starosti,“ odpověděla.

„Jaký starosti prosím tě, já sem vždycky rád, když tu seš. Chtěl sem se tě zeptat, jestli bys tady nechtěla nějaký čas bydlet, než si najdeš něco vlastního, když tu teď budeš mít stálou práci, hodilo by se ti něco lepšího než jen chalupa ne? A já tu mám volný pokoj pro hosty.“

„Ne že bych si té nabídky nevážila, ale myslíš, že je to dobrý nápad?“

„Proč by nebyl...“

„Ale víš, že tady nezůstanu na pořád?“ Nevadilo by jí u Václava několik měsíců bydlet, ale zároveň věděla, že by to bylo jen dočasné a nechtěla, aby byl pak Václav zklamaný, že je v domě zase sám.

„To je přece jasný, nechci tě tady uvázat navěky, jen ti na přechodnou dobu nabídnout přístřeší.“

„Děkuju, ještě si to promyslím.“ usmála se.

„Tak ale rozmýšlej rychle, protože už tady na to ubytování čekaj zástupy.“ ušklíbl se Václav.

V tom se ozval zvonek, Lucie se podívala na hodinky. To musí být Josef.

„Slyšíš, už někdo zvoní! Asi si chce omrknout pokoj.“

„Tak já mu jdu říct, ať se nachystá na prohlídku,“ zažertovala Lucie a šla otevřít. Byl to opravdu Josef.

„Ahoj, doufám, že nemusím Václava žádat o povolení tě vzít na procházku.“

„Ahoj,“ přivítala ho Lucie, „myslím, že když se vytratíme nenápadně, tak ne.“ smála se, ale vrátila se ještě do domu říct Václavovi, že přijde zase v úterý.

Seděli na louce nad pastvinami, kousek za zády jim začínal les a dole pod nimi se rozprostírala vesnice. Zvedal se vítr. Lucie zaklonila hlavu a dívala se na mrak, který přicházel z východu a zahaloval nebe.

„Bude pršet.“ řekla a podívala se na Josefa, který jí seděl po pravici.

„Nebude.“ opáčil Josef a lehl si do trávy.

„Tos říkal i posledně.“ odvětila Lucie lehce vyčítavým tónem, ale cukal jí koutek úst. Josef jen zavrtěl hlavou.

„Posledně sem říkal, že stihneme dojet domů, než začne pršet.“

„No, jestli je tahle předpověď stejně spolehlivá, tak se máme na co těšit.“

Lucie se natáhla do trávy vedle něj. Dívala se na něj z profilu, prohlížela si jeho lehce křivý nos a rozcuchané černé vlasy. Dělal, že to nevidí a dál koukal na potmělou oblohu. Oba je ještě víc rozcuchal další poryv větru. Lucie věděla, že by bylo rozumnější vrátit se zpět do vesnice, ale vůbec se jí nechtělo. Tak vedle sebe jen dál leželi v trávě a dívali se na nebe, které se chystalo na bouřlivou bitvu.

„Docela mě překvapilo, jak rychle ses rozhodla ohledně té práce.“ obrátil se k ní Josef.

„Upřímně, já sem překvapila i sama sebe, ale prostě sem si v tu chvíli řekla, že je to ta správná cesta. Že tady sou lidi, který mě potřebujou, kterejm můžu bejt užitečná...“

a že to je to, co potřebuju já. Je osvobozující po dvaadvaceti letech konečně vědět, co chci,“ odpověděla zcela upřímně Lucie. Josef přikývl.

„Trochu sem doufal, že řekneš, že prostě nemohla odolat představě, že budeš pracovat se mnou.“ řekl pak a zasmál se.

„Tvoje sebevědomí bych fakt chtěla mít,“ rozesmála se taky, v tom jí na obličejích zastudily první kapky deště, a pak další a další. A bylo jasné, že to je jen začátek. Jako by se domluvili jen pomocí myšlenek, oba ve stejnou chvíli vyskočili a rozběhli ke kraji lesa, kde se schovali pod velký smrk.

Tiskli se ke kmeni stromu, aby na ně přšelo co nejmíň. Stáli těsně u sebe, tak blízko jako nikdy předtím. Lucii mrazilo v zádech, ale nebylo to deštěm, podívala se na Josefa a zjistila, že ji pozoruje, tak se podívala jinam. Josef ji vzal za ruku. Lucii se rozbušilo srdce a ruku mu stiskla. Tak se drželi za ruce a stáli dál pod velkým smrkem, kam už začínalo trochu zatékat. Lucie koukala směrem k vesnici a nějak nevěděla, co dál. Chtěla nějak dát najevo, že je spokojená, ale nevěděla, co říct, ani co dělat. Josef se k ní najednou otočil, přitiskl jí ke kmeni stromu a položil jí ruce kolem pasu, Lucie si stoupla na špičky, aby ji mohl políbit. V tom zahřmělo. Oba sebou cukli a trochu se od sebe odtáhli.

Josef si povzdechl, „To snad není možný... to počasí nám fakt nepřeje! Radši se vrátíme.“

Lucie jen kývla, „Asi budeme muset.“

Hned druhý den ráno cestou do práce napsala Lucie zprávu matce: Ahoj, musíme si promluvit, přijedu v sobotu. Mám spoustu novinek.

Už to nešlo odkládat, chtěla, aby rodiče věděli, jaký chce žít život. Sama si tím totiž byla v tuhle chvíli opravdu jistá a rozhodně se už nebála, že by ji matka mohla svými argumenty zviklat v jejím rozhodnutí. Chtěla jí to prostě jen všechno říct, jí i tátovi. Možná čekala ještě něco jiného než Matouš, nepotřebovala nutně, aby rodiče její volbě úplně rozuměli, stačilo by jí, kdyby tu volbu respektovali. Měla tušení, že už nastal ten správný čas, rozhodně ale věděla, že ona sama je na ten rozhovor připravená, ať už dopadne jakkoli.

Po práci se zase stavila u Václava. Tvářil se vážně, až se Lucie lekla. A hned ve dveřích jí řekl.

„Musíme si promluvit.“ Lucie přemýšlela, co se mohlo stát. Václav ji chvíli pozoroval a pak se dal do smíchu.

„Doufám, že Josef ví, že se o tebe bude muset dělit... že potřebuju pomocníka na zahradě a to je časově náročný,“ smál se Václav dál.

„Můžeš mu to říct sám,“ opáčila Lucie a taky se usmála, „ale tohle už mi prosím tě nedělej, myslela sem, že se něco stalo.“

„Je pravda, že kromě tvých večerních toulek se stalo ještě něco, přečetl sem si tvoje básně.“

„A co tomu říkáš?“

„Dobry. Jsi v nich opravdu ty, řek bych... A ještě něco navíc, seš tam ty, i tak jak tě neznám.“

„Vážně?“

„Rozhodně, myslím, že by mohly zajímat víc lidí.“

„A neříkáš to jen tak?“

„To nemám ve zvyku.“ Lucie věděla, že to je pravda. Jejich rozhovor přerušil příchod Matouše.

„Tak sem se rozhodl, že si promluví s našima,“ řekl hned ve dveřích.

„Víš to jistě?“ zeptal se Václav.

„Vím.“ řekl Matouš odhodlaně. „A přišel sem vám to říct, abych z toho nemoh jen tak vycouvat.“

„Já pojedu o víkendu k našim,“ přidala se Lucie, „taky si s nima potřebuju konečně promluvit.“

„Poslyšte vy dva, to bylo pořád samý, nevím a to nejde... neberete to teď nějak moc hopem?“ zeptal se Václav.

„Někdy prostě jen musí dozrát ten správný čas,“ řekla Lucie a Matouš souhlasně kývl. Věděla, že je to pravda. Věděla, že už si konečně vybrala svůj hudební nástroj, ze kterého bude nadšená, a s úsměvem si vzpomněla na malého trumpetistu ve vlaku.